

Az Európai Unió lisszaboni stratégiájához készült

**NEMZETI AKCIÓPROGRAM A NÖVEKEDÉSÉRT ÉS
FOGLALKOZTATÁSÉRT, 2008–2010**

– Szakmai-társadalmi partnerségre kerülő olvasat –

TERVEZÉSI

2008. augusztus

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	4
2. HELYZETÉRTÉKELÉS ÉS KILÁTÁSOK	4
2.1 MIKROGAZDASÁG	6
2.2 FOGLALKOZTATÁS	7
3. MAGYARORSZÁG NEMZETI AKCIÓPROGRAMJA.....	10
3.1 MAKROGAZDASÁGI PROGRAM.....	10
1. iránymutatás.....	10
Gazdasági stabilitás biztosítása a fenntartható növekedés érdekében	10
2. iránymutatás.....	12
A gazdasági és pénzügyi fenntarthatóság a növekvő foglalkoztatás alapja	12
3. iránymutatás.....	16
Az erőforrások növekedést és foglalkoztatást szolgáló és hatékony elosztása.....	16
4. iránymutatás.....	18
A bérek alakulása támogassa a stabilitást és a növekedést	18
5. iránymutatás.....	19
A makrogazdasági, a strukturális és a foglalkoztatási politika	19
összhangjának javítása.....	19
3.2 MIKROGAZDASÁGI PROGRAM	20
7. iránymutatás.....	20
A K+F-beruházások növelése és javítása, különösen a magánszektor-ban.....	20
8. iránymutatás.....	23
Az innováció minden formájának elősegítése	23
9. iránymutatás.....	25
Az IKT terjedésének és hatékony használatának, valamint egy min- denkire kiterjedő információs társadalom kialakulásának elősegítése	25
10. iránymutatás	29
Az ipar versenyelőnyeinek erősítése	29
11. iránymutatás	29
Az erőforrások fenntartható hasznosításának ösztönzése, a környezeti védelem és a növekedés közötti szinergia erősítése	29
12. iránymutatás	32
Az egységes piac kiterjesztése és elmélyítése	32
13. iránymutatás	33
Nyitott és versenyző piacok biztosítása Európa belső és külső viszony- latában; a globalizáció előnyeinek kiaknázása	33
14. iránymutatás	36
Versenyzőbb üzleti környezet kialakítása és a magánkezdeményezések támogatása a jobb szabályozás révén	36
15. iránymutatás	40
Vállalkozóbarátabb kulturális közeg kialakulásának elősegítése és kkv-kat támogató üzleti környezet kialakítása	40
16. iránymutatás	41
Az európai infrastruktúrák kiterjesztése, fejlesztése és összekapcsolása, a határon átívelő kiemelt projektek befejezése	41
3.3 FOGLALKOZTATÁSI PROGRAM.....	43
17. iránymutatás	43
A foglalkoztatás fokozása, a termelékenység javítása,.....	43
társadalmi és területi kohézió	43
18. iránymutatás	46
A munka legyen mindenki számára lehetőség – kortól és nemtől függetlenül.....	46
19/a iránymutatás	47
Érje meg dolgozni!	47
19/b iránymutatás	49

Több és hatékonyabb segítség az álláskeresőknek és a hátrányos helyzetűeknek ..	49
20/a iránymutatás	51
Korszerű foglalkoztatási szolgálat.....	51
20/b iránymutatás	51
A migráció munkaerő-piaci helyzetéhez igazodó kezelése	51
21/a iránymutatás	52
Rugalmasság és biztonság a munkaerőpiacon	52
21/b iránymutatás	53
A be nem jelentett munkavégzés átalakítása bejelentett foglalkoztatássá	53
22. iránymutatás	54
Bérszabályozó mechanizmusok és foglalkoztatásbarát munkaerőköltségek.....	54
23. iránymutatás	55
A humán erőforrás fejlesztésére irányuló befektetések növelése és	55
hatékonyságának javítása.....	55
24. iránymutatás	56
A munkaerőpiac igényeihez igazodó oktatás és képzés.....	56
1. MELLÉKLET	59
2. MELLÉKLET	60
4. PARTNERSÉG	61
5. KOORDINÁCIÓ	64
6. MONITORING	65
7. KOHÉZIÓS ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA	66
7.1. Az elektronikus közigazgatás fejlesztése	67
7.2. Gazdaságfejlesztés	67
7.3. Energiagazdálkodás	69
7.4 Közlekedésfejlesztés	69
7.5 A humán erőforrás fejlesztése	70
7.6 Regionális operatív programok	71
1. Közép-Magyarország	71
2. Közép-Dunántúl.....	72
3. Nyugat-Dunántúl	73
4. Dél-Dunántúl.....	74
5. Észak-Alföld	75
6. Dél-Alföld	76
7. Észak-Magyarország.....	76

1. BEVEZETÉS

Az Európai Unió versenyképességének fokozását, a növekedés és foglalkoztatás javítását célul kitűző lisszaboni stratégia 2005 óta felülvizsgált és megújított koordinációs mechanizmus alapján működik. A 2005-2010 közötti időszak két darab három éves ciklusra lett felosztva, melyek elején a tagállamok és a Közösség nevében a Bizottság a ciklusra szóló programot készítene. Ezek végrehajtásáról a köztes években (ciklusonként két alkalommal) jelentést nyújtanak be. 2008-ban az Európai Tanács (EiT) márciusi csúcstalálkozója indította el a megújított lisszaboni stratégia második ciklusát, melynek első lépéseként a tagállamok és a Bizottság hároméves programot állítanak össze az EiT márciusi csúcstalálkozásának következtetéseiben foglaltak szerint:

„A tagállamoknak nemzeti reformprogramjaikban és az azt követő éves végrehajtási jelentésükben az integrált iránymutatásokra, az országspecifikus ajánlásokra és a „fokozott odafigyelést igénylő pontokra” adott konkrét szakpolitikai reakcióikra vonatkozó részletes és konkrét fellépéseket kell meghatározniuk.” („Member States should set out detailed and concrete actions addressing their specific policy response to the Integrated Guidelines, country-specific recommendations and „points to watch” in their National Reform Programmes and the subsequent annual implementation reports.”)

2. HELYZETÉRTÉKELÉS ÉS KILÁTÁSOK

A Tanács által 2008. márciusában elfogadott bizottsági értékelés szerint Magyarország a lisszaboni stratégia előző ciklusában mérsékelt (limited) előrehaladást ért el a Nemzeti Akcióprogram vonatkozásában, és némi (some) előrehaladást mutatott az Európai Tanács 2006. márciusi ülésén meghatározott négy prioritási területen (K+F és innováció, dinamikus üzleti környezet, foglalkoztathatóság és munkahelyteremtés, energia- és klímapolitika). Ennek alapján a Tanács a következő országspecifikus ajánlásokat fogadta el Magyarország vonatkozásában:

Az Európai Tanács által 2008. március 13-14-én elfogadott következtetések szerint Magyarországnak az alábbi országspecifikus ajánlásokra kell választ adnia Nemzeti Akcióprogramja keretében:

1. Az államháztartási hiány és az államadósság mértékének tartós csökkentéséhez szükséges intézkedések végrehajtásának folytatása;
2. A közigazgatási, az egészségügy, a nyugdíjrendszer és az oktatási rendszer reformjának folytatása, a költségvetési helyzet hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása és a jobb gazdasági hatékonyság érdekében;
3. Az aktív munkaerő-piaci politikák megerősítése a hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci helyzetének javítása érdekében. A foglalkoztatásban tapasztalható tartós regionális egyenlőtlenségek csökkentése;
4. Hozzáférés biztosítása mindenki számára a magas színvonalú oktatáshoz és képzéshez, a készség szintek emelése valamint az oktatás és képzés munkaerőpiaci igényekhez való igazodásának fokozása.

A magyar gazdaságban a 2001–2006-os időszakban a bérfelzárkóztatásra és a gazdaság infrastruktúrájának modernizálására irányuló, a gazdaság aktuális teljesítményét meghaladó mértékű állami erőfeszítések **az államháztartási egyensúly romlásához** vezettek. Ennek alapvető oka az volt, hogy a felsorolt intézkedésekből eredő jelentős kiadási többletet – a költségvetés két évtizede lényegében változatlan kiadási és bevételi szerkezete mellett – az állam nem tudta ellensúlyozni. A 2001–2003-as években a bérfelzárkóztatás területén hirtelen számottevő – az adott évek teljesítményeivel nem arányos – előrelépés történt. Bebizonyosodott, hogy ez a megoldás az adott költségvetési szerkezet mellett annak ellenére gondokat okoz, hogy a megelőző

időszakban viszont a béremelések több évig elmaradtak a teljesítőképesség növekedésétől, tehát volt mit pótolni.

A kormány 2006 közepétől – vállalva az ebből származó érdekütközéseket – a hiány gyors csökkentését az államháztartás bizonyos alrendszerének reformértékű, strukturális átalakításával kombináló megoldást választotta a helyzet rendezésére. **Az elmúlt másfél évben a hiány erőteljesen mérséklődött, a gazdasági növekedés ütemének előre várható csökkenése mellett.**

A változások nyomán mára új helyzet teremtődött. Az államháztartási hiány csökkenésével a pénzpiacokon javulnak a vállalkozások finanszírozási lehetőségei, miközben jelentősen növekednek az elnyerhető EU-támogatások is, reális alapot teremtve a beruházási ütem növekedéséhez. Ugyanakkor a magyar növekedés exportvezérelt gyorsulásának külső feltételei romlottak, mivel a nemzetközi pénzpiacokon súlyos zavarok keletkeztek, az energiahordozók, a nyersanyagok és az élelmiszerek világpiaci ára jelentősen és tartósan megemelkedett, mindezek következményeként pedig fő piacainkon, az EU-tagállamok zömében lassult a növekedés.

A 2006-ban megkezdett stabilizációs program azzal számol, hogy az államháztartás egyensúlyának helyreállításában 2008 végéig olyan mértékű előrelépés történik, amely 2009-2010-re alapot adhat a fenntartható növekedési pályán való haladáshoz, melynek jellemzői a versenyképesség javulása és a foglalkoztatás bővülése. A kormány e cél elérésére, többek között a vállalkozási környezet javítására, a munkára ösztönző szociális és munkaügyi politika alkalmazására, az igényekhez jobban igazodó oktatási rendszer kialakítására, ezen belül korszerűbb szakképzés létrehozására, a munkahelyteremtést ösztönző adópolitikai intézkedések érvényesítésére törekszik.

A költségvetési konszolidáció hatására bekövetkezett növekedéslassulást 2007-ben elsősorban az állami ágazatokban (közigazgatás, oktatás és egészségügy) meghozott hatékonyságjavító intézkedések és az állam beruházási kiadásainak visszafogása okozta. **A magánszféra teljesítményét az egyensúlyjavító intézkedések csak mérsékelten érintették.**

A kiigazítás orrnehéz volta miatt a 2007. évi erőteljes restrikciónak után 2008-tól a belföldi kereslet már fokozatosan élénkülhet. A termelékenység javulásával összhangban lévő bérnövekedésnek és a foglalkoztatottság bővülésének köszönhetően a háztartások jövedelmi helyzete javul, a **fogyasztás** fokozatosan emelkedhet. Emellett a kormányzati fogyasztás az elkövetkező években – ha kismértékben is, de – már pozitívan járul hozzá a gazdaság növekedéséhez.

A fiskális konszolidáció hatására felszabaduló finanszírozási források és a bővülő EU-transzferek következtében a **beruházási** dinamika 2009-2010-re jelentősen gyorsulhat. A beruházási hányad fokozatosan emelkedik, és az időszak végére megközelíti a kohéziós országokra jellemző szintet.

Az amerikai jelzálogpiacról kiindult pénzügyi zavarok ugyanakkor kedvezőtlenül érinthetik a nemzetközi konjunktúrát, ami a nemzetközi intézmények prognózisai alapján exportpiacainkra is növekedéslassító hatással járhat. Ennek ellenére továbbra is kétszámjegyű **exportbővülés** várható. Az **import** bővülési üteme a belső kereslet élénkülésének hatására közelíteni fog az exportéhoz, de a nettó export hozzájárulása a gazdasági növekedéshez továbbra is pozitív marad.

A kormány a gazdasági növekedés gyorsítását célzó intézkedéseket tervez. Ezek megvalósítása is hozzájárul ahhoz, hogy a 2007-ben átmenetileg 2% alá csökkent **növekedés** fokozatosan gyorsuljon, és 2010-re az export, valamint a beruházások által vezérelt növekedés már ismét az EU-átlagot meghaladó, gyors és fenntartható ütemű legyen.

A tartósan magas agrár- és világpiacon energiaárak 2008-2009-ben némileg lassíthatják a már megkezdődött **dezinflációs** folyamatot. Ugyanakkor a szigorú költségvetési és pénzpolitika, valamint a negatív kibocsátási rés fékezheti a fogyasztói árak emelkedését. 2009 végére már megközelíthető az inflációs cél, és az infláció mértéke középtávon is az árstabilitásnak megfelelő 3%-os szint körül marad.

A 2006 második felében megkezdett erőteljes költségvetési kiigazítás következtében javulnak a magyar gazdaság külső és belső egyensúlyi mutatói. A konszolidációs program sikeresnek bizonyul, az államháztartás egyenlege 2006-ban és 2007-ben a várakozásokat meghaladóan javult. A deficit 2007-ben az előző évi 9,2%-ról a GDP 5,5%-ára mérséklődött, 2008-ban pedig – újabb 1,5 százalékponttal – a GDP 4%-ára csökken. A kiigazítás a következő években is folytatódik: a hiány 2009-ben már a GDP 3%-ának közelébe csökken, majd azt követően további évi 0,5 százalékpontos javulás valósul meg. A bruttó államadósság GDP-hez viszonyított aránya 2009-től már mérséklődni fog. Középtávon a gazdaságpolitika határozott célja, hogy az átmeneti emelkedés után az adósságráta ismét csökkenni kezdjen, mielőbb a GDP 60%-ában meghatározott referenciaszint alá kerüljön, és tartósan ez alatt maradjon.

A **külső egyensúly** javulása tovább folytatódik, elsősorban a kedvező reálgazdasági folyamatokból eredően. 2006-tól kezdve az áruk és szolgáltatások külkereskedelme többlettel zárult, és az aktívum a programidőszak egészében növekszik. Így a folyó fizetési mérleg hiánya GDP-arányosan évente átlagosan 0,5 százalékponttal mérséklődhet. Ugyanakkor a finanszírozási szükséglet a növekvő EU-transzfereknek köszönhetően a folyó fizetési mérleg hiányánál gyorsabban csökken. Az éves finanszírozási szükséglet 2009-re már 3% alá csökkenhet. A finanszírozás összetétele javul: az adósságot generáló finanszírozás az állam szükségletének csökkenésével visszaszorul, az adósságot nem generáló finanszírozás aránya nő.

2.1 MIKROGAZDASÁG

A magyar gazdaság az 1990-es évek közepétől lendületesen, az európai átlagot jóval meghaladva növekedett. A reálgazdasági felzárkózás viszont az utóbbi két-három évben jelentősen lassult, olyannyira, hogy 2007-ben már sajnálatos módon visszafordult. Ez utóbbi nagyjából a költségvetési kiigazító intézkedések azonnali hatását tükrözi, ami elsősorban a belső felhasználást érintette súlyosan, míg az export továbbra is jól teljesített. A felzárkózásnak már a korábbi években is érzékelhető lassulása azonban komoly strukturális hiányosságokra világított rá. A költségvetési kiigazításnak a növekedésre gyakorolt negatív hatásai azonnal jelentkeztek, a már foganatosított és az ezután bevezetni tervezett strukturális intézkedések, ágazati reformok pozitív hatásaira viszont csak időben elhúzódva számíthatunk. A tartósan magas, az uniós átlagot meghaladó gazdasági növekedési ütemhez való visszatérésnek továbbra is egyaránt feltétele a termelékenység fokozása, valamint a foglalkoztatás növekedésének ismételt beindítása. (Igaz, a foglalkoztatottsági mutatók tavalyi romlásában a legnagyobb szerep a közsféra létszámleépítéseinek tulajdonítható.)

A magyar kormány meggyőződése, hogy – a makrogazdasági stabilitás fenntartása, azaz a hosszú távú beruházásokat ösztönző, kiszámítható makrogazdasági környezet kialakítása mellett – a termelékenység javulását szolgálja a szabályozás versenyélénkítést célzó reformja a hálózatos iparágakban, s ugyanilyen hatás várható a gazdaság K+F- és innovációs tevékenységének, valamint környezettudatosságának ösztönzésére, továbbá az üzleti környezet javítására irányuló kormányzati kezdeményezésektől. A hálózatos iparágak közül az energiaszektorban eddig korlátozottan érvényesült a verseny; ennek feltételei azonban a közeljövőben javulni fognak az Európai Bizottságnak a hosszú távú megállapodások megszüntetését elrendelő, közelmúltban elfogadott határozata nyomán.

A **munkatermelékenység** tekintve az ezredfordulótól kezdve **töretlen volt a felzárkózási trend**, a tavalyi évben azonban – összhangban a gyenge GDP-adattal – a termelékenység legfeljebb stagnált. Az egy foglalkoztatottra jutó hazai GDP az EU átlagának 74,4%-át tette ki 2007-ben, ami a második legmagasabb érték a visegrádi országok közül. Bár az elmúlt években a hazai reálkeresetek gyors ütemben emelkedtek, Magyarország továbbra is az alacsony fajlagos bérköltségű országok közé tartozik.

A magyarországi vállalkozásokat a 2000-es évek közepe óta **stabilan 10% fölötti átlagos tőkearányos nyereség** jellemzi. A nagyvállalatok és a kkv-k, illetve a többségi külföldi és a hazai tulajdonban lévő cégek jövedelmezőségi mutatói közötti különbség korábban az előbbiek javára növekedett, de a legfrissebb adatok szerint a hazai és a külföldi tulajdonú vállalkozások profitabilitása közötti különbség a hazaiak javára változott. Miközben a 100%-ban hazai tulajdonú vállalkozások átlagos tőkearányos adózás előtti nyeresége 10,6%-ról 12,3%-ra emelkedett 2006-ban, addig a többségi külföldi tulajdonban lévő cégek jövedelmezősége fokozatosan (15,3%-ról 10,6%-ra) csökkent az elmúlt két évben. Az előbbit részben a gazdaság kifehérítésére tett lépések magyarázhatják, az utóbbi háttérben pedig a vállalatcsoportokon belüli adóoptimalizációs törekvéseknek is szerepük lehet.

2.2 FOGLALKOZTATÁS

Az államháztartási egyensúly megteremtésére a konvergenciaprogramban megfogalmazott, majd bevezetett **reformok** foglalkoztatási hatásai kedvezőtlenek voltak ugyan, de **az elmúlt három évben nem rontották számottevően a munkaerő-piaci mutatókat**. Sőt a foglalkoztatottak száma – kismértékű ingadozással – enyhén nőtt, ami a munkavállalási korú (15–64 éves) népesség csökkenésével együtt a foglalkoztatási ráta mintegy fél százalékpontos növekedését eredményezte 2004-hez képest. (Ennek ellenére a foglalkoztatási ráta továbbra is rendkívül alacsonynak számít uniós összevetésben.) Az enyhe növekedés **jelentős átrendeződés** mellett ment végbe: 2007-re – a közsféra átalakításának eredményeként – a költségvetési intézményekben alkalmazásban állók létszáma 68 ezer fővel (több mint 8%-kal) csökkent, amit a gazdálkodási szférában alkalmazottak számának bővülése ellensúlyozott.

Jelentősen változott a gazdaságilag aktívok száma és aránya, ami főként a munkanélküliségi ráta növekedésére vezethető vissza. (Lásd az 1. táblázatot.) Ez elsősorban az aktivitás megőrzését, illetve növelését középpontba állító foglalkoztatáspolitikai lépések eredménye. **Az elmúlt években az inaktiváshoz vezető csatornák fokozatosan szűkültek**, összhangban azzal a 2006-ban megfogalmazott célkitűzéssel, hogy a kiigazítás foglalkoztatási hatásainak kezelése ne az inaktivitást növelő, hanem az aktivitás megőrzését szolgáló eszközökre épüljön. **A munkanélküliség döntően nem a foglalkoztatás rovására nőtt**, hanem több korábban inaktív személy jelent meg potenciális munkavállalóként a munkaerőpiacon. Ezt támasztja alá, hogy 2007-ig mintegy 66 ezer fővel csökkent azon inaktívok száma, akik munkát szeretnének vállalni; ezen csoport nagy része tehát – munkaerő-piaci helyzetét, elhelyezkedési lehetőségeit kedvezőbbnek ítélve – megjelent a gazdaságilag aktívok között álláskeresőként. (Lásd az 1. mellékletet.) Az uniós tagállamok között Magyarország a munkanélküliségi ráta tekintetében továbbra is a középmezőnyben helyezkedik el.

Főbb munkaerő-piaci mutatók 2007-ben és változásuk 2004-hez képest a 15–64 éves korcsoportban								
	Foglalkoztatottak (ezer fő)	Munkanélküliek (ezer fő)	Gazdasági-lag aktívak (ezer fő)	Inaktívak (ezer fő)	Népesség (ezer fő)	Aktivitási arány (%)	Munkanélküliségi ráta (%)	Foglalkoztatási ráta (%)
2004	3 874,7	252,5	4 127,2	2 699,2	6 826,3	60,5	6,1	56,8
2005	3 878,6	303,1	4 181,7	2 633,0	6 814,7	61,4	7,2	56,9
2006	3 906,0	316,5	4 222,5	2 593,3	6 815,8	62,0	7,5	57,3
2007	3 897,0	311,7	4 208,7	2 591,0	6 799,7	61,9	7,4	57,3
Változás (2007/2004, %)	0,6	23,5	2,0	-4,0	-0,4	-	-	-
Főbb munkaerő-piaci mutatók korcsoportonként 2007-ben								
	Foglalkoztatottak (ezer fő)	Munkanélküliek (ezer fő)	Gazdasági-lag aktívak (ezer fő)	Inaktívak (ezer fő)	Népesség (ezer fő)	Aktivitási arány (%)	Munkanélküliségi ráta (%)	Foglalkoztatási ráta (%)
15–24	261,6	57,6	319,2	927,0	1 246,2	25,6	18,0	21,0
25–54	3 232,5	236,3	3 468,8	866,6	4 335,4	80,0	6,8	74,6
55–64	402,9	17,8	420,7	797,4	1 218,1	34,5	4,2	33,1
15–64	3 897,0	311,7	4 208,7	2 591,0	6 799,7	61,9	7,4	57,3

Forrás: KSH.

A **15–24 éves korosztály** munkaerő-piaci jelenléte 2007-ben tovább csökkent, 25,6%-ra. Ezt elsősorban az oktatási, képzési idő meghosszabbodása magyarázza; a tanulással töltött idő, illetve a munkaerő-piaci átmenet időszaka egyre hosszabbodik, miközben a tanulás melletti rendszeres munkavégzés továbbra sem tekinthető tipikusnak Magyarországon. Ugyanakkor megnőtt az iskola befejezése utáni munkahelykeresés ideje is, amit jól tükröz a korosztály magas munkanélküliségi rátája.

Az **55–64 éves korcsoport** munkaerő-piaci mutatói – a nyugdíjkorhatár fokozatos emelésének is köszönhetően – az utóbbi években jelentősen javultak. A foglalkoztatási ráta 2004-hez képest összességében 2 százalékponttal, 33,1%-ra nőtt. Igaz, 2007-ben ez a trend megtört, ami a nyugdíjrendszer 2008 januárjától életbelépő, rövid távon kedvezőtlen munkaerő-piaci hatásokkal is járó, de hosszabb távon az aktivitás növelésének irányába mutató átalakítására vezethető vissza. A munkavállalási korú népesség egészéhez – és különösen az uniós átlaghoz – viszonyítva ugyanakkor az e korcsoportba tartozók foglalkoztatási és aktivitási szintje továbbra is igen alacsony, ezért a helyzet javításához további, az idősebb korosztályok elhelyezkedését segítő munkaerő-piaci intézkedésekre van szükség.

A **nők** férfiakkal viszonyított foglalkoztatási jellemzői vegyes képet mutatnak; egyes munkaerő-piaci mutatóik kedvezőbbek, mások pedig kedvezőtlenebbek az európai átlagnál, de a nemek közötti különbségek Magyarországon általában kisebbek, mint az uniós más tagállamaiban. Az elmúlt időszakban enyhén nyílt a munkaerő-piaci olló a foglalkoztatás tekintetében: a nők esetében az aktív korú népesség csökkenését kevésbé ellensúlyozta a foglalkoztatottak számának változása – a foglalkoztatási ráta úgy emelkedett 0,2 százalékponttal, hogy a női foglalkoztatottak létszáma gyakorlatilag változatlan maradt. A munkanélküliség az átlagnál valamivel nagyobb mértékben növekedett a nők körében az elmúlt három évben (6,1-ről 7,7%-ra) – gyakorlatilag ez eredményezte az aktivitási arány 1,1 százalékpontos növekedését.

A munkaerőpiac **területi egyenlőtlenségei** továbbra is jelentősek; a legkedvezőtlenebb helyzetű Észak-Alföld és a legfejlettebb Nyugat-Dunántúl foglalkoztatási rátája között mintegy 13 százalékpontnyi a különbség. A régiók szintjén mért adatok ugyanakkor önmagukban nem érzékeltetik a munkaerő-piaci egyenlőtlenségek valóságos méreteit; a regionális mutatók jelentős és egyes régiókon belül növekvő kistérségi szintű különbségeket takarnak.

A **foglalkoztatás ágazati szerkezetében** 2004 óta nem következett be nagyobb horderejű változás. Elsősorban a kereskedelemben (8,4%), az egyéb közösségi, személyi szolgáltatásban (7,9%), valamint az építőiparban (7,1%) nőtt a foglalkoztatottak száma. A relatíve legnagyobb létszámleadó ágak a mezőgazdaság (10,7%), illetve – a közszféra karcsúsítását célzó intézkedések eredményeként – a közigazgatás, védelem és kötelező társadalombiztosítás (4,5%), az oktatás (5%), továbbá az egészségügyi és szociális ellátás (3,3%) voltak. Azon ágazatokban, melyekben a közszolgáltatások részaránya kiemelkedő, összesen 4,3%-kal csökkent a foglalkoztatottak létszáma 2004-hez képest, míg a többi szektorban 2,1%-os növekedés következett be.

Az uniós viszonylatban igen alacsony magyar foglalkoztatási ráta fő oka az **alacsony iskolai végzettségűek** rendkívül alacsony foglalkoztatási szintje. (Lásd a 2. mellékletet.) Magyarországon a 15–64 éves alapfokú iskolai végzettségűeknek csak 27,3%-a minősült foglalkoztatottnak 2007-ben, míg az EU-27 átlaga 48,3%. Az alacsony iskolai végzettségűek között felülreprezentáltak a **romák**, ami – a munkáltatók részéről tapasztalható diszkriminációval együtt – döntően meghatározza munkaerő-piaci hátrányaikat. Alacsony a foglalkoztatottsága továbbá a **megváltozott munkaképességű embereknek**; az ő esetükben a rokkantsági ellátások és a foglalkozási rehabilitáció rendszerének átalakítása várhatóan növelni fogja a munkaerő-piaci részvételt.

Az eltelt három esztendő során az oktatási-képzési rendszer számos elemében megindított átalakítás nyomán konkrét és kézzelfogható részeredmények születtek, illetve érdemi változások indultak meg. Túlságosan kevés idő telt el azonban ahhoz, hogy a hatások minőségileg is kimutatható, szignifikáns eredményekben kifejeződjenek. Mindazonáltal, a rendelkezésre álló legfrissebb adatok tükrében **2000 és 2007 között gyakorlatilag valamennyi, ún. lisszaboni indikátor**, valamint referenciaérték (pl. kulcskompetenciák [írás-olvasási készségek, idegennyelv-tudás, informatikai készségek], korai iskolaelhagyók aránya, oktatási intézmények informatikai ellátottsága, felső-középfokú képzettséggel rendelkezők aránya, az iskola előtti nevelésben résztvevők aránya, felsőfokú matematikai, műszaki és természettudományi képzettséget szerzők aránya) **tekintetében lassú, de fokozatos javulás tapasztalható**. Az elindított változások ütemét különösen a minőségi oktatáshoz való jobb hozzáférés biztosításához, az iskolai szegregáció felszámolásához, az oktatási rendszer munkaerő-piaci relevanciájának az erősítéséhez kapcsolódó területeken és a felnőttkori tanulásban való részvétel terén szükséges felgyorsítani.

A **nem hagyományos foglalkoztatási formák** közül a részmunkaidős foglalkoztatás alacsony aránya tovább mérséklődött. A 15–64 éves foglalkoztatottak kevesebb mint 4%-a dolgozott 2007-ben ilyen formában, míg az EU-27 átlaga 17,7%. Magyarországon elsősorban az idősebb nők vállalnak részmunkaidős állást, közöttük sok a nyugdíj mellett dolgozó. Határozott idejű szerződéssel a 15–64 éves alkalmazottak 7,3%-át foglalkoztatták (az uniós átlag 14,5%). Folytatódott a foglalkoztatottak körében az egyéni vállalkozók és társas vállalkozások részarányának enyhe csökkenése (segítő családtagjaikkal és a szövetkezeti tagokkal együtt számítva). 2007-ben 12,2% volt az arányuk a foglalkoztatottakon belül; fél százalékponttal kevesebb, mint egy évvel korábban. Az egyéni vállalkozók foglalkoztatásban betöltött szerepe az elmúlt időszakban folyamatosan csökkent, ami feltehetően a színlelt szerződések, illetve a kényszervállalkozók számának csökkenésével magyarázható.

3. MAGYARORSZÁG NEMZETI AKCIÓPROGRAMJA

Magyarország Nemzeti Akcióprogramját az EU ún. integrált iránymutatásai által meghatározott stratégiai célrendszernek megfelelően készítettük el.

3.1 MAKROGAZDASÁGI PROGRAM

1. iránymutatás

Gazdasági stabilitás biztosítása a fenntartható növekedés érdekében

1. országspecifikus ajánlás

Folytatni kell a költségvetési hiány és az államadósság tartós csökkentését szolgáló intézkedések végrehajtását, a kiadási oldal fokozott figyelembevételével, beleértve az alaposabb és átfogóbb kiadási szabályok kialakítását.

A költségvetési, monetáris és strukturális politikák összehangolt és egymást segítő működése képes megteremteni a gazdaság stabilitását. A költségvetési hiánynak olyan – megfelelően alacsony – szintet kell elérnie (Magyarország esetében a középtávú költségvetési cél a GDP 0,5%-ának megfelelő strukturális – azaz a ciklikus hatásoktól és az egyszeri tételektől megtisztított – államháztartási hiány), ami lehetővé teszi a gazdaság ciklusait automatikusan kisimító költségvetési folyamatok működését. A monetáris politikának hozzá kell járulnia az árstabilitás eléréséhez és fenntartásához, valamint megfelelő keretet kell adnia a felzárkózáshoz.

Mindezek figyelembevételével a kormány olyan gazdaságpolitikát alakított ki (a kompetenciájába tartozó költségvetési és strukturális politika tekintetében), amely lehetővé teszi a stabil gazdasági környezet megteremtését.

A **monetáris politika** tekintetében meghatározó, hogy a jegybanktörvény értelmében a Magyar Nemzeti Bank (a monetáris politika) elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. A monetáris politika 2001 közepétől az **inflációs célkövetés** rendszerét alkalmazza. A 2001-ben bevezetett széles sávós rögzített árfolyamrendszer (amelyben a forint árfolyama az euróval szemben $\pm 15\%$ -os sávban ingadozhatott) a kormány és az MNB közös döntése alapján 2008. február végétől megváltozott, **a sávós árfolyamrendszer megszűnt**. A sávok nélküli (szabad lebegtetésű) árfolyamrendszer a jelenlegi körülmények között jobban összhangban van az inflációs célkövetés rendszerének feszültségmentes működésével, és nagyobb mozgásteret ad a reál- és a nominális konvergencia támogatásának.

1. Költségvetési politika

Magyarországgal szemben jelenleg hiánytúllépési eljárás („túlzott hiány eljárás” – excessive deficit procedure) folyik az Európai Unióban. **A túlzott hiány 2009-ben történő megszüntetése a költségvetési politika elsőrendű célkitűzése**, összhangban az Európai Unió Tanácsának (Ecofin) 2006. októberi ajánlásával. A fenti cél elérésére a kormány 2006 nyarán elindította az átfogó költségvetési kiigazítás programját. **A kiigazítás elsősorban a kiadási oldalt érintő intézkedésekre összpontosít**, de a kiigazítási időszak első részében (2006-2007-ben) – a gyors hiánycsökkentés eléréséhez – a bevételt növelő lépésekre is szükség volt. A kiigazítás tartósságát az államháztartás különféle alrendszereit (pl. az egészség-ügyet, az oktatást, a közigazgatást, a nyugdíjrendszert) érintő strukturális reformok alapozzák meg. A kiigazítási program elindítása óta eltelt két év után már jól látszanak az eredmények. 2006-ban GDP-arányosan még 9,2%-os volt a költségvetési hiány, 2007-ben viszont már

csak 5,5%-os. Az egyenlegjavulás közel fele-fele arányban származott a kiadások visszafogásából, illetve a bevételek növeléséből. 2008-ban a deficit tovább mérséklődik, a GDP 4%-ára. Magyarország az Ecofin ajánlásának megfelelően 2009-re tervezi megszüntetni a túlzott hiányt. A költségvetési konszolidáció 2010-ben, majd ezután is tovább folytatódik, és a hiány a GDP arányában évi 0,5 százalékponttal csökken egészen a Stabilitási és Növekedési Egyezményvel összhangban meghatározott középtávú költségvetési cél eléréséig.

Az államháztartás egyes alrendszerait érintő strukturális reformok (lásd a következő alfejezetet) mellett a közép- és hosszabb távon fenntartható államháztartási pozíciót a költségvetési tervezés és végrehajtás hatékonyságát szolgáló, következő reformértékű intézkedések is elősegítik:

- Az államháztartási törvény 2006. júliusi módosítása alapján új költségvetési szabályok erősítik a költségvetési fegyelmet és átláthatóságot. Az új szabályok egyik fő eleme a költségvetési fejezeteknél képzendő egyensúlyi tartalék. Másik elemként a fejezetek felügyeletét ellátó szervek vezetőinek negyedévente jelentést kell tenniük a kormánynak a hatáskörükbe tartozó fejezeti bevételek és kiadások teljesüléséről és várható éves alakulásáról. A kormány az éves költségvetési törvényjavaslat benyújtásakor javaslatot tett a fejezeti tartalékok nagyságára. A fejezeti tartalékok felhasználását csak az adott fejezet negyedéves jelentése alapján engedélyezi, ha a fejezeti költségvetési folyamatok, illetve az államháztartás egészének várható alakulása ezt lehetővé teszi. A fejezeti egyensúlyi tartalék felhasználásra nem engedélyezett része elvonásra kerülhet.
- Az államháztartási törvény 2007. január 1. óta hatályos módosítása alapján a kormány a továbbiakban csak olyan költségvetési törvényjavaslatot nyújthat be az Országgyűlésnek, amely biztosítja a kormányzati szektor kamatkiadások nélkül számított, ún. elsődleges egyenlegmutatójának többletét.
- A 2008. évi költségvetési törvényjavaslat tovább erősítette a középtávú költségvetési tervezést. A törvényjavaslat alapján bevezetett középtávú kiadási plafonok három évre előre rögzítik a tárcák támogatási, illetve kiadási előirányzatait, így minden évben egy újabb évre dönt az Országgyűlés a kiadási szintről. A 2008. évi költségvetési törvényjavaslat fejezeti kötetei tartalmazták a tárcák által részletezett hároméves kitekintés tervadatait. A keretszámokat a kormány az Országgyűlés által elfogadott 2008. évi költségvetési törvény alapján (az elfogadott költségvetési törvényből eredő változtatások átvezetését követően) 2008 elején határozatban tette közzé. A határozatban közzétett költségvetési keretszámokat a fejezetek csak a kormány engedélyével módosíthatják.

2. Az államadósság alakulása

Az EU gazdasági és monetáris uniójának szabályai szerint számított, ún. maastrichti államadósság **2007 végén 16735,5 milliárd forintot tett ki**; az éves növekmény 1143 milliárd forint volt. A nominális adósságállomány – elsősorban a kisebb hiány miatti kedvezőbb finanszírozási helyzetnek köszönhetően – alacsonyabb, az adósságráta ugyanakkor a 2007. novemberi konvergenciaprogramban feltételezettnél 0,6 százalékponttal magasabb, 66% lett. A tényleges adósságráta alapvetően azért haladta meg az előre jelzettet, mert a GDP nem érte el a konvergenciaprogramban prognosztizált értéket.

A 2008-2009. évi adósságráta előrejelzését a 2007 végi és 2008 eleji folyamatok ismeretében felülvizsgáltuk. A két pálya közötti eltérést több tényező magyarázza: 2007-ben az eredetileg számítottnál magasabb volt a tényleges adósságráta; a GDP értéke

viszont alacsonyabb; gyengébb technikai árfolyamot alkalmaztunk;¹ az egyéb finanszírozandó tételekre eltérő lefutást tételítettünk fel. A felülvizsgálat azonban nem érintette azt a tendenciát, amely szerint az adósságráta 2009-től folyamatosan csökken.

A megemelkedett hozamok miatt nagyobb kamatkiadással is kellett számolnia az új előrejelzésnek. A hazai hozamemelkedés hatása csak fokozatosan épül be a kamatkiadásba. 2008-ra a konvergenciaprogram óvatos hozamprognózisa számolt a nemzetközi jelzálogpiaci válság begyűrűződéséből adódó közvetett hozamemelő hatással, így az idei évre nem változott jelentősen az eredmény szemléletű kamatkiadás prognózisa. (A 2008-as kamatkiadásra ugyanakkor pozitívan hat a vártnál kisebb adósságállomány.) A 2009-es kamatkiadási prognózis egyrészt a korábbi időszakok determinációja miatt emelkedett, másrészt pedig azért, mert a 2007. évi konvergenciaprogram készítésekor használthoz képest kedvezőtlenebb lett az előretekintő (forward) hozamgörbe.

2. iránymutatás

A gazdasági és pénzügyi fenntarthatóság a növekvő foglalkoztatás alapja

2. országspecifikus ajánlás

Folytatni kell az államigazgatás, az egészségügy, a nyugdíjrendszer és az oktatási rendszer reformját a hosszú távú fiskális fenntarthatóság biztosítása és a javuló gazdasági hatékonyság érdekében.

A kormány számos olyan kiadáscsökkentő intézkedést vezetett be a közigazgatás, az egészségügy, a nyugdíjrendszer, az oktatás, a gázár-támogatási rendszer területén, amelyek biztosítják a konvergenciaprogramban felvázolt költségvetési pálya betartását. Emellett olyan reformokat hajtott végre, illetve kezdeményezett (pl. az állami vagyonról szóló törvény betérjesztésével), amelyek az államháztartás megalapozottságát és hatékonyságának javítását szolgálják.

A központi közigazgatásban növekedett a hatékonyság a párhuzamos funkcionális területek központosításával, a területi szervek összevonásával és regionális átszervezésével, valamint a teljesítményértékeléssel összekötött bérezés bevezetésével. A hatékonyságjavuláson túlmenően a 2006-2007. években végrehajtott létszámcsökkentés és a közszféra béreinek visszafogottabb növekedése közvetlen kiadáscsökkenéshez vezetett, és ez segíti a költségvetési kiadások csökkentését.

A helyi önkormányzatok működésének hatékonysága fokozatosan javul a 2006 óta bevezetett intézkedések hatására. Bővül a gazdaságosabb feladatellátást biztosító kistérségi társulások száma. Az önkormányzatok pénzügyi fegyelmét is több oldalról megerősítették.

A 2007-ben megkezdett **egészségügyi reform** célja az ellátórendszer területi és szerkezeti aránytalanságainak mérséklése, a méretgazdaságosság és a költséghatékonyság javítása. A gyógyszer-támogatások területén a gyógyszer-gazdaságossági törvény és a gyógyszercegek befizetéseire vonatkozó rendelkezések hatályba léptetésével olyan keretszabályok érvényesülnek, amelyek a racionálisabb fogyasztási szint, fogyasztási struktúra elérését, a támogatási, befogadási rendszer átláthatóságának növelését, a gyógyszerkiadások mérséklését segítik. A gyógyszergyártók, a forgalmazók, a gyógyszer rendelő orvosok, a betegek és az egészségbiztosítás közös felelősségének új, igazságosabb rendszere jött létre. Az intézkedések eredményeként **a gyógyító-megelőző ellátás kiadásai** a GDP arányában

¹ A jelentés a konvergenciaprogramhoz hasonlóan technikai HUF/EUR árfolyam-feltételezést alkalmaz. A 258 forintos átlagos árfolyam a 2007. december 10. és 2008. március 7. közötti időszak tényadatainak a figyelembevételével alakult ki.

a 2006. évi 3%-ról 2,8%-ra csökkentek 2007-ben, 2008-ban pedig várhatóan tovább mérséklődnek 2,7%-ra. 2007-ben megtört a gyógyszer-támogatási kiadások nagymértékű növekedése. A támogatások a 2006-ban folyósítotthoz képest 16,7%-kal csökkentek, és – a 2008. I. negyedévi adatok szerint – várhatóan a 2008-ra előirányzott szintet sem haladják meg.

A **közoktatás** területén a 2006-ban bevezetett teljesítménymutatót 2008-tól szélesebb körben alkalmazzák. A teljesítménymutató alapján történő finanszírozás bevezetésével az intézményfenntartók további ösztönzést kaptak ahhoz, hogy az oktatás megszervezésekor – a közoktatásról szóló törvényben meghatározott nevelési, oktatási követelmények szigorú figyelembevételével – ésszerűbben határozzák meg az óvodai, iskolai csoportok, osztályok létszámát. A fentiek nyomán **csökkent a közoktatási intézményrendszer mérete, a feladatellátás hatékonyabbá vált**. A 2007/2008-as tanévben a feladatellátási helyek száma (intézmények összevonása, megszüntetése, egyéb átszervezések révén) mintegy ötszázzal, a pedagógus-álláshelyek száma mintegy 10 ezerrel csökkent.

2006-ban az esélyegyenlőség javítását célozta a közoktatásról szóló törvény olyan értelmű módosítása, amelynek révén lehetővé vált a nem szakos oktatás kiterjesztése az általános iskola 5.-6. évfolyamán, ezáltal az alapkompenciák (írás, értve olvasás, számolás) elsajátítását biztosító oktatási szakasz meghosszabbítása. Az intézkedés egyidejűleg önkormányzati szinten költségmegtakarítást is eredményezett

A felsőoktatási reform alapvető célja, hogy **emelje a képzés színvonalát**, és jobban képessé tegye a változó szerkezetű és nagyságú **munkaerő-kereslethez való alkalmazkodásra**. 2007-től új felvételi eljárásrend van érvényben, csökkent és szerkezetileg módosult a felvehető államilag finanszírozott hallgatói létszám, és 2008-tól megszűnnek az indokolatlan finanszírozási determinációk, valamint szigorodnak a képzés minőségi feltételei.

Az állami támogatásokkal való hatékonyabb gazdálkodás és az elszámoltathatóság erősítése érdekében 2008-tól az állami felsőoktatási intézmények finanszírozása hároméves időszakokra szóló fenntartói megállapodás alapján történik. Ezáltal egyfelől javul a költségvetési tervezés biztonsága, másfelől a finanszírozásban részesülő intézményekkel szemben minőségi teljesítményelvárásokat fogalmaznak meg olyan területeken, mint pl. a képzés, a K+F-tevékenység, gazdálkodás, regionális gazdasági, társadalmi beágyazódottság és együttműködés.

A gázár- és távhőár-támogatási rendszer célzottabbá vált, és takarékosagra ösztönző elemeket vezetünk be. A támogatási rendszer átalakulása következtében az ezzel kapcsolatos GDP-arányos költségvetési kiadások **2007. évi 0,4%-ról 2008-ra 0,3%-ra csökkennek**.

A nyugdíjrendszer keretében a magyar államháztartás a demográfiai folyamatok következtében hosszú távon jelentős kiadásnövekedéssel szembesül. A nyugdíjkorhatár feletti lakosság munkaképes korúakhoz viszonyított aránya 2050-ig jelentős mértékben emelkedik. A nyugdíjasok foglalkoztatottakhoz viszonyított aránya ezért szintén kedvezőtlenül alakul, mivel a foglalkoztatottsági ráta javulása csak csekély mértékben enyhíti a demográfiai problémát. Így **az államháztartás hosszú távú fenntarthatósága csak határozott intézkedések megtételével biztosítható**. A fenntarthatóság javítására a legjobb eszköz a jövőben megnövekvő kiadások visszafogása. Ehhez reformokat kell végrehajtani elsősorban a nyugdíjrendszerben. Emellett – mint az az előző alfejezetben szerepelt – közvetetten az államadósság fokozatos csökkenése is javítja az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságát.

A 2006-2007-ben végrehajtott nyugdíjintézkedések jelentősen csökkentik mind közép-, mind pedig hosszú távon a nyugdíjrendszer 2050-ig felmerülő kiadásait, és így

folyamatosan javítják a fenntarthatósági mutatókat. A már elfogadott és hatályba lépett intézkedések a következők:

- A 2008. január 1-jétől korai nyugdíjba vonulóknak már csak akkor lesz lehetőségük a minimálbért meghaladó összegű rendszeres jövedelemszerzésre, ha nyugdíjukat szüneteltetik. Az új szabály a 2008. január 1-jét követő nyugdíjazásokra vonatkozik, 2010-től viszont kiterjed minden korhatár alatt nyugdíjban lévőre.
- 2007. április 1-jétől a nyugdíj melletti keresőtevékenység után is meg kell fizetni a biztosítottak az általános járulékszabályok szerinti nyugdíjjárulékot. Ez a járulékfizetés többlet nyugdíjra jogosít: a nyugdíjasok keresetük után egy-egy évi járulékfizetés alapján évente a kereset 0,4%-át, 2008-tól 0,5%-ot kitevő nyugdíjmelésben részesülnek.
- A nyugdíjszámítás során 2008-tól a korábbi évek kereseteinél a jelenlegi részleges valorizáció helyett a teljes – a nyugdíjazást megelőző év szintjére történő – valorizációt kell alkalmazni, továbbá a számított adót az egyéni járulékokkal csökkentett keresetekből kell levonni. Együttes hatásként az újonnan megállapított öregségi nyugdíjak helyettesítési rátája a 85% körüliről 80% körüli szintre mérséklődhet.
- A potenciálisan egészségkárosító munkakörben alkalmazottakat foglalkoztatóknak 2007-től a karkedvezményes jogosultság fedezetére külön járulékot kell fizetniük. Ennek terheit 2007 és 2010 között a központi költségvetés – fokozatosan csökkenő mértékben – átvállalja a foglalkoztatóktól, 2011-től azonban a 13%-os járulék teljes összegében a foglalkoztatókat terheli.
- A férfiak esetében az előrehozott öregségi nyugdíjazás legkorábbi időpontja a 2009 és 2012 közötti időszakban sem csökken 59 évre, hanem folyamatosan 60 év marad. A korrekció kiadásmegtakarítást eredményező hatása 2009 és 2012 között 120 Mrd Ft-ra becsülhető.
- 2009-től az előrehozott nyugdíjazás feltételei jelentősen szigorodnak: a korábbi 38, illetve a csökkentett összegű ellátáshoz szükséges 33 év szolgálati idő helyett 40 év, illetve 37 év lesz szükséges, ami várhatóan jelentősen emelni fogja a nyugdíjba vonulók korcentrumát.
- 2013-tól az előrehozott korhatár egységesen 60 évre emelkedik, és legalább 37 év szolgálati idő lesz szükséges a csökkentett összegű ellátás megszerzéséhez.
- 2013-tól korrigálják az előrehozott öregségi nyugdíj csökkentésére vonatkozó szabályokat. A csökkentés mértéke – a nyugdíjkorhatárig hátralévő idő függvényében – a 61-62 éves életkorban havi 0,3%-os, a 61 éves életkor alatti időszakra havi 0,4%-os lenne. A javaslat évi kiadásmérséklő hatása hosszabb távon a GDP 0,3%-ára becsülhető. Az újonnan megállapított öregségi nyugdíjak átlagosan 3-4%-kal lesznek alacsonyabbak.

A 2006-2007-ben már bevezetett intézkedések kiadáscsökkentő hatása 2-3 éven belül folyamatosan kezd érvényesülni, s ez az NAP jelenlegi időkereteibe esik. A hosszú távú hatások nagyságrendjét a 2050-ig terjedő előrejelzés módosulása jelzi. **Az intézkedések hatására 2050-re érzékelhetően, a GDP arányában mintegy 1,6 százalékponttal csökkennek a jövőben potenciálisan jelentkező kiadások.** A felsorolt intézkedések közül számottevő a nyugdíjszámítás változása (közel 1,1 százalékpont), továbbá az előrehozott nyugdíjazáshoz bevezetett hatása (0,3 százalékpont). A folyamatban lévő intézkedések további megtakarítást vetítenek előre. Ez a becsült csökkenés nem számol az új karkedvezményes járulék hatásaival, mivel az a kiadásokat akkor fogja csökkenteni, ha a munkáltatók megfelelő munkakörülmények biztosításával mentességet kérnek és kapnak a fizetés alól, és emiatt kevesebb karkedvezményes nyugdíjjogosultság jelentkezik. A kiadások mérséklése révén a hosszú távú fenntarthatóság kockázata alacsonyabb.

A nyugdíjazási szabályok fenti módosulásai mellett további, az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságát szolgáló intézkedéseket tartalmaz **a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakításáról** szóló, a rehabilitációs szemléletet középpontba helyező, 2008-tól hatályos törvény. Az új szabályozás korszerűsíti a munkaképesség-

változás elbírálási rendszerét, a **megmaradt munkaképességre összpontosít** komplex rehabilitációs háttér biztosításával. A megmaradt munkaképességgel rendelkező, rehabilitálható személyek a jövőben rokkantsági nyugdíj helyett rehabilitációs járadékban részesülnek. Ez az ellátás a rehabilitációs eljárás időtartama alatt, de legfeljebb három évig folyósítható. Az új ellátási szabályok, kiegészülve a rehabilitációs eszköz- és intézményrendszer átalakításával, várhatóan először 5-6 év múlva eredményeznek megtakarítást, amely a bevezetést követő 8-10 éven belül válhat érdemivé.

A nyugdíjrendszer működtetésére, fenntarthatóságára jelentős hatással vannak a demográfiai folyamatok, a **népesség demográfiai öregedése**. Ma mind a születéskor várható élettartam, mind a 65 éves életkorban várható élettartam alapján jelentős az elmaradásunk az európai átlagtól, hosszabb távon azonban az előrejelzések erőteljes felzárkózást valószínűsítenek.² Az időskori eltartottsági ráta a 65 évesek és idősebbek esetén 23,5% volt, ami némileg alacsonyabb az EU-27 átlagánál (25,4%). Az Eurostat prognózisai szerint 2050-re a ráta 50,8%-ra emelkedik, vagyis minden két aktív korúra jut egy időskorú, és ez már valamivel magasabb lesz az uniós átlagnál (50,4%).

A jelenlegi feltételek változatlansága esetén, a 2007. novemberi konvergenciaprogram előrejelzése szerint 2030-ig a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer hiánya – a magánnyugdíjrendszer átmeneti költsége nélkül – kb. a GDP 1%-a körül alakul, ezt követően azonban a hiány 2050-re a GDP közel 3%-ára nő (annak ellenére, hogy már nem jelentkezik a magánnyugdíjrendszer átmeneti költsége).

A konvergenciaprogram számításai szerint 2005 és 2050 között a nettó állami nyugdíjkiadások 2,6 százalékponttal nőnek majd, eszerint **2050-re a nettó nyugdíjkiadások a GDP 13%-át érik el**. (A kötelező nyugdíjrendszer részeként működő magánnyugdíjpénztárak kiadásai 2,7 százalékponttal emelkednek.)

Az állami nyugdíjrendszer előre jelzett kiadásnövekedését az időskori függőségi ráta, a foglalkoztatás, a nyugdíjasok aránya és az ellátások színvonala befolyásolja. Az Eurostat számításai szerint a magyarországi nyugdíjakra fordított kiadások növekedése kizárólag az időskorú függőségi ráta növekedésének következménye, míg a másik három tényező inkább mérsékelő hatást gyakorol. A függőségi ráta az EU-25-ben 8,6 százalékpontos növekedést okoz majd, hazánk esetében azonban több mint 10 százalékpont feletti bruttó kiadásnövekedés várható.

A fenti prognózis sarokszámait várhatóan kedvező irányban befolyásolja a 2006-2007-ben bevezetett nyugdíjintézkedések kiadáscsökkentő hatása, de az is nyilvánvaló, hogy **további reformok szükségesek** a rendszer hosszabb távú fenntarthatóságának biztosítására.

A további intézkedések átgondolt végrehajtása érdekében a kormány létrehozta a **Nyugdíj- és Időskori Kerekasztalt**. E szakértői kollektíva célja, hogy a társadalom egészét közép- és hosszú távon egyaránt érintő, kiemelt fontosságú kérdésekben elősegítse a konszenzus létrejöttét. Olyan elemzések elkészítését és minél szélesebb körű megvitatását kezdeményezi, amelyek eredményeként a mindenkori kormányok munkáját és a jogalkotási folyamatot hathatósan segítő ajánlások szülehetnek. A szakértői előkészítő munka során mind a legfontosabb paraméterek (korhatár, helyettesítési ráta, indexálás), mind a rendszerszerű változások (pl. egyéni számlák) vizsgálatára, értékelésére sor kerül. A kerekasztaltól a hatásvizsgálatok eredményei 2008 végére várhatók.

² A felzárkózás dinamikája várhatóan Magyarország esetében lesz a legerősebb: 2050-re a férfiak várható élettartama 9,6 évvel (78,1 évre), a nőké 6,6 évvel (83,4 évre) hosszabbodik meg.

A kerekasztal a nyugdíjrendszer átalakításának hatásvizsgálatait kezdeményezte. Ez egyrészt magában foglalja a jelenlegi rendszer hatásainak hosszú távú előrevezetését (parametrikus reformok), illetve egyes paradigmák melletti feltételezésekre épülő változatok tüzetesebb vizsgálatát. A fő paradigmák: (a) egy 'alapnyugdíjat' tartalmazó verzió, a jelenleginél kisebb terjedelmű munkanyugdíjjal, (b) a pontrendszeres degresszió nélküli befizetéseken alapuló társadalombiztosítási nyugdíj, illetve (c) névleges egyéni számlás (NDC) tb-nyugdíjrendszer. A kerekasztal vizsgálata ezek bevezetésének lehetséges hatásait mutatja majd be. A hatásvizsgálatok emellett kitérnek az átmenetek kezelésének célszerű módszereire és egyes, a nyugdíjrendszer szempontjából fontos exogén tényezők hatásainak vizsgálatára (adózás, rugalmas korhatár, járulékfizetési hajlandóság javulása stb.). A kidolgozott hatástanulmányok orientálhatják majd a kormányzati döntések előkészítését.

3. iránymutatás

Az erőforrások növekedést és foglalkoztatást szolgáló és hatékony elosztása

Az egyensúly gyors megteremtéséhez 2006 második felétől, vagyis a konszolidációs program megkezdésétől tartó 1,5-2 éves időszakban – a kiadások csökkentése mellett – szükség volt a bevételek, ezen belül az adó- és járulékbévételek növelésére is. Az egyensúly javításában eddig elért eredmények alapján azonban 2009-től már némileg mérsékelhető a bevételek GDP-hez mért aránya. **A kormány szükségesnek tartja az adórendszer átalakítását** oly módon, hogy az jobban szolgálja a növekedést, a foglalkoztatásbővítést és a versenyképesség javítását.

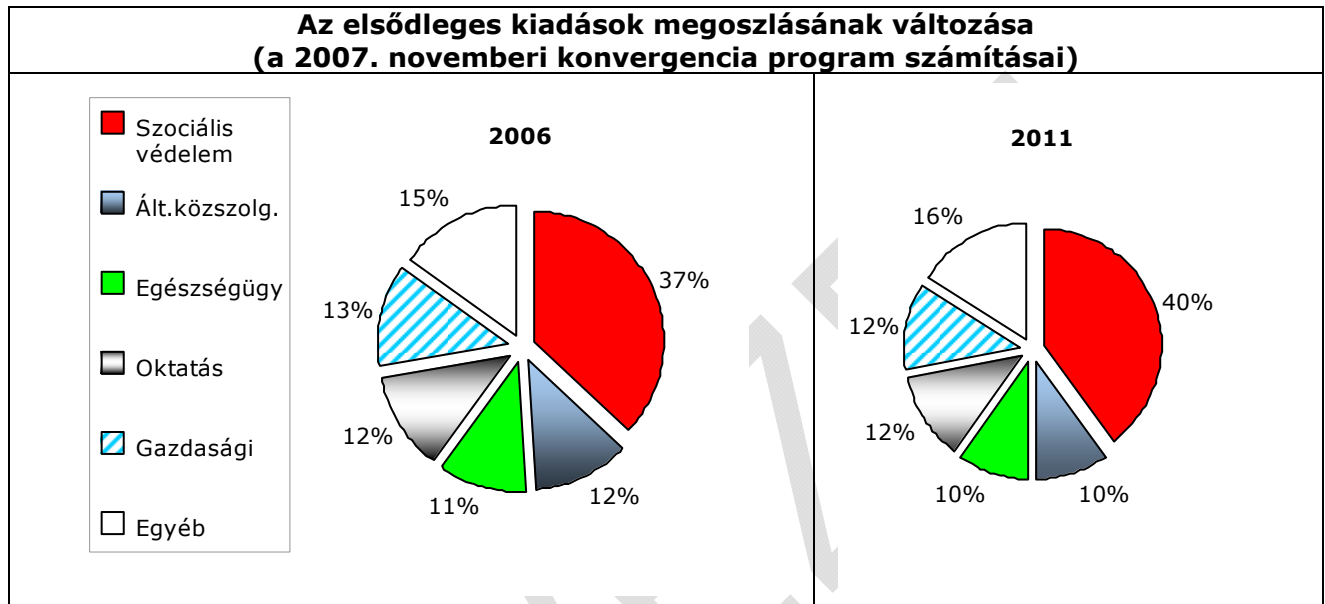
1. A kiadási szerkezet

A költségvetési konszolidációs program keretében elindult strukturális reformok célja az állami feladatok hatékonyabb, kisebb költségek mellett is jobb színvonalú ellátása. A reformok fő elemei a következők:

- Az általános közszolgáltatásokra fordított kiadások viszonylag magas, 2006-ban (kamatkiadások nélkül) a GDP 5,8%-át elérő mértéke mind a GDP-hez viszonyítva, mind az összes kiadáson belüli súlyát tekintve csökkenni fog, tükrözve a közigazgatás területén végrehajtott átalakításokat.
- A gazdasági funkciókkal kapcsolatos kiadások 2006-ban a GDP 6,2%-ára emelkedtek. A későbbiekben a kiadások az autópálya-építések kifutása következtében mérséklődnek, a feladatcsoport GDP-hez viszonyított aránya a Magyarországhoz hasonló fejlettségű kohéziós országok átlagos szintjére áll vissza.
- Oktatási kiadásokra 2006-ban a GDP 5,8%-át fordította Magyarország. A következő években a méretgazdaságossági szempontok erősödésének és a felsőoktatási reformnak a hatására a kiadások a növekvő GDP-hez mérve csökkennek ugyan, de a terület kiemelt fontosságára tekintettel az oktatási kiadások részaránya nem változik.
- Az egészségügy területén már a kezdeti reformlépések megállították, majd visszafordították a GDP-arányos kiadások növekedését. Bár az egészségügy kiadásai az ország gazdasági fejlettségéhez mérten lényegében átlagosnak tekinthetők (2006-ban a GDP 5,5%-át tették ki), ezen belül a gyógyszerekre az állam és a lakosság együttesen kiugróan sokat, a GDP arányában az OECD tagországai közül a legtöbbet költötte.³ A támogatási rendszer átalakítása segítette a gyógyszerek iránti indokolatlan kereslet visszaszorítását. Ennek köszönhetően, valamint a gyógyító-megelőző ellátások területén a méretgazdaságosság és a költséghatékonyság javítására tett intézkedések eredményeként a programidőszak alatt a kiadások a GDP-től elmaradva növekednek.

³ Health at a Glance 2007. OECD.

- A szociális védelemre 2006-ban a GDP 17,7%-át fordította a magyar államháztartás. Ezen belül a kiadások legnagyobb tételét a nyugdíjak jelentik. A nyugdíjkiadások, családtámogatások, szociális segélyek a törvényeknek megfelelően emelkednek. A GDP-hez mérve a kiadások 2008 után már várhatóan csökkenni fognak, de a szűkülő összes kiadásokon belül a szociális kiadások részaránya mintegy 3 százalékponttal növekedhet.
- Az egyéb kiadások részarányának emelkedését a környezetvédelemmel kapcsolatos kiadások alakulása magyarázza, amelyek a GDP-nél erőteljesebben bővülnek a következő években.



2. Az adószervezet

Magyarországon az adócentralizáció GDP-arányosan 2005-ben 37,2%, 2006-ban 37,0% volt, a kiigazítás hatására 2007-2008-ban 39,5% körüli mértékre emelkedik, majd a következő években már fokozatosan mérséklődhet, az adórendszer a növekedés ösztönzése, a foglalkoztatás bővítése és a versenyképesség javítása érdekében változhat.

Az adóterheket közgazdasági funkciók szerint csoportosítva (munkabért, fogyasztást és tőkejövedelmet terhelő adók) – 2005. évi adatok alapján – **Magyarországon jóval az EU-átlag alatti a tőkét terhelő adók aránya, az EU-átlag feletti a fogyasztást terhelő adóké, és átlagosnak mondható a munkát terhelő adók aránya** (ez utóbbiakban benne foglaltatnak a tb-járulékok is). A közép-európai országok 2005-ös helyzetéhez viszonyítva az egyetlen lényeges különbség az, hogy Magyarországon a tőkét terhelő adók aránya alacsonyabb.

A különböző típusú adók GDP-arányos alakulását tekintve a 2007. évi konvergencia program – változatlan adórendszert feltételező – számításai szerint a munkát terhelő adók GDP-arányos súlya a 2007-2008-as csúcs után enyhén csökken 2011-ig. A 2007-ben bekövetkező emelkedést nagyrészt a járulékkulcsok növekedése és a gazdaság fehéredése okozza. A fogyasztást terhelő adók súlya 2008-tól csökken. A számítások szerint a tőkét terhelő adók a GDP 5%-a alatt maradnak.

A munkajövedelmet terhelő implicit adókulcs is az EU-átlag felett van Magyarországon, amiben szerepet játszik az adófizetők kis száma (vagyis a magas inaktivitás). A kulcs – és az EU-átlagtól való eltérés – 2004-2005-ig trendszerűen csökkent, majd 2006-tól a kiigazítás hatására növekedésnek indult, 2007-re a 2000.

évinél magasabb szintre kerül, s az előirányzatok szerint 2011-ig megközelítően stagnál. Az implicit kulcs növekedésében közrejátszik az is, hogy **a munkavállalói jövedelem GDP-hez viszonyított aránya 2005-től egészen 2011-ig folyamatosan csökken.**

A **személyi jövedelemadó** rendszerében 2008-ban megváltoztak az adójóváírás szabályai. Az intézkedés az 1 millió forint és 2 millió 762 ezer forint között keresők jövedelmét némileg növeli (ide tartozik az adózók kb. 40%-a). A határadókulcsokat – az adó- és járulérendszernek a munkakínálat ösztönzése szempontjából fontos mutatóját – vizsgálva az látható, hogy a korrekció folytán az átlaghoz közeli jövedelműek magas, 71%-os határadókulcsa⁴ 62%-ra csökkent, és hasonló csökkenés figyelhető meg egy ennél kisebb jövedelmű szegmensben is, ami elősegítheti a munkakínálat növekedését és a jövedelemeltitkolás mértékének csökkenését. (A 2,1 millió és a 2,762 millió forint között keresők határadókulcsa növekszik.) Az egész népességre vetített átlagos határadókulcs 0,9 százalékponttal csökkent.

4. iránymutatás

A bérek alakulása támogassa a stabilitást és a növekedést

2001–2003-ban a bérek növekedése – jól ismert kormányzati lépések következtében – meghaladta az adott időszak teljesítményeit. Ezután a bérpolitika jobban igazodott a nemzetgazdasági teljesítmények alakulásához, a versenyképességi követelményekhez. Ez tükröződik a keresetalakulásban is: 2004–2006 átlagában a reálkeresetek növekedése elmaradt a nemzetgazdasági teljesítmények növekedésétől. A 2006-ban elindított konszolidációs program hatására 2007-ben – a gazdasági növekedés lassulása mellett – a reálkeresetek közel 5%-kal csökkentek. 2008-ban javul a gazdasági teljesítmény, és a reálkeresetek kisebb mértékű növekedése várható. A következő időszakban a reálkeresetek emelését a kormány egyértelműen a tényleges teljesítményekhez kívánja kötni, azaz mértékének a termelékenység növekedésével összhangban kell alakulnia.

A versenyszféra béreinek alakulásában nemzetgazdasági szinten az **Országos Érdekegyeztető Tanács** (OÉT), a munkavállalók, a munkáltatók és a kormány makroszintű, háromoldalú egyeztető fóruma játszik fontos szerepet. A fórum tevékenysége kiterjed a munka világával kapcsolatos valamennyi kérdéskörre, beleértve a jövedelemelosztással összefüggő alapvető gazdaságpolitikai kérdéseket is; ezenkívül pedig a tanács éves gyakorisággal keresetemelési ajánlást dolgoz ki a versenyszféra vállalatai számára. Az OÉT által kötött bérmegállapodás nem bír kötelező erővel, inkább orientáló szerepe van, mind ágazati, mind helyi szinten el lehet térni tőle. A versenyszférában megvan a potenciális lehetősége annak, hogy az ágazati párbeszédbizottságok kollektív megállapodásokkal teremtsenek egyensúlyt a gazdasági növekedés, a foglalkoztatás és a keresetalakulás között. Stabilizáló szerepe volt a minimálbérré és a garantált bérminimumra vonatkozóan a 2006–2008-as konszolidációs évekre megkötött hároméves megállapodásnak is.

Az **Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács** (OKÉT) a valamennyi közszolgálati alkalmazottat (közalkalmazottakat, köztisztviselőket, fegyveres és rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjait, a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáit) érintő bérpolitikai, munkaügyi és foglalkoztatási kérdésekkel foglalkozik. Az OKÉT a közszféra éves bértárgyalásainak, illetve bérmegállapodásainak az átfogó fóruma. A közszférában a 2007–2009-es időszakra a 2006 végén alakult egységes közszolgálati sztrájkbizottsággal kötött megállapodás révén a kormány össze tudta hangolni a szakszervezeti bér- és foglalkoztatási követeléseket a konvergenciaprogramból adódó államháztartási szűkítésekkel és forráskorlátozással.

⁴ A személyi jövedelemadót és a munkavállalói járulékot is figyelembe véve.

5. iránymutatás
A makrogazdasági, a strukturális és a foglalkoztatási politika
összhangjának javítása

Magyarország 2006-ban felülvizsgált Nemzeti Akcióprogramot nyújtott be az Európai Bizottságnak; azóta programunkban jelentősebb módosításra nem került sor. A 2008–2010-es programban az elmúlt három év tapasztalatai alapján megtettük a szükséges kiigazításokat, kisebb módosításokat. A makrogazdasági, a strukturális és a foglalkoztatási politika összhangjának vonatkozásában Magyarország megőrzi eddigi prioritásait. A fenntartható makrogazdasági egyensúly irányában tett markáns lépések eredményeit kihasználva és megőrizve, növekvő súlyt kívánunk helyezni a növekedést és foglalkoztatást közvetlenül befolyásoló strukturális és foglalkoztatási kihívások kezelésére, amelyek megítélésünk szerint a 2008–2010-es időszakban Magyarország esetében (is) dominánsak lesznek.

TERVEZÉSE

3.2 MIKROGAZDASÁGI PROGRAM

7. iránymutatás

A K+F-beruházások növelése és javítása, különösen a magánszektorban

1. országspecifikus figyelemfelhívás

Az állami kutatási rendszer reformját tovább kell folytatni, növelve az állami K+F-kiadások hatékonyságát, továbbá erősítve az állami és magánszervezetek által végzett K+F közötti kapcsolatok erősítése.

1. tanácsi következtetés

Jelezzük, hogy a 2010-es nemzeti K+F beruházási célkitűzések hogyan teljesülnek, valamint hogy a kapcsolódó K+F-stratégiák hogyan járulnak hozzá az Európai Kutatási Térség megvalósításához.

Középtávú stratégiai cél, hogy a teljes K+F-ráfordítás a rendelkezésre álló költségvetési források függvényében lehetőleg érje el **2010-re a GDP 1,4%-át,** majd **2013-ra az 1,8%-át.** **A vállalkozások K+F-ráfordítása** a teljes K+F-ráfordításon belül **2010-re érje el a 45%-ot, majd 2013-ra az 50%-ot.**

Hosszabb távú stratégiai cél, hogy Magyarország összesített innovációs mutatója **(SII) 2013-ra érje el az EU átlagát.** Ehhez – a vállalati K+F-ráfordítások növelésén túl – főleg a fiatal műszaki és természettudományos szakemberek számarányán, a vállalati szféra iparjogvédelmi aktivitásán és innovációs teljesítményein kell javítanunk.

A hazai innovációs rendszer K+F-intenzitási mutatói, a GERD (Gross Expenditure on Research and Development: a K+F-re költött bruttó kiadás) és a BERD (Business Expenditure on Research and Development: az üzleti szféra K+F-re költött bruttó kiadása) indikátorok az NAP időszakában feltételezésünk szerint a GDP-nél nagyobb mértékben növekednek. Ezért a nemzetgazdasági K+F-intenzitás növekedésével lépést kell tartania e területen az emberi erőforrások bővülésének, amelynek irányadó mutatója a tudomány-, technológia- és innovációpolitikai (TTI-) stratégia célindikátoraként is szereplő mutatószám. A műszaki és természettudományos szakemberek arányának a 20–29 éves korcsoportban **2010-re 5,5%, 2013-ra 6,0%-ot kell elérnie.** (2005-ben az érték 5,1% volt.)

A KSH adatai szerint 2006-ban a teljes K+F-ráfordítás 238 Mrd Ft volt; ez a GDP 1,00% százalékát tette ki.

A GERD/GDP mutató értéke 2007-ben az előzetes becslések alapján várhatóan 1,1%, 2008-ban 1,2%, 2009-ben 1,3% lesz, majd 2010-ben éri el a középtávú TTI-stratégiában rögzített 1,4%-os értéket.

1. A TTI intézményrendszerének átalakítása és az MTA reformja

A nemzetközi szervezetek és az EU értékelése, valamint a TTI-stratégia egyaránt felveti a hazai kutatóhálózatok teljesítményorientált átalakításának szükségességét. Az intézkedés a teljes TTI-intézményrendszer átalakítására kiterjed, beleértve az MTA reformját és a nemzetközi K+F+I-hálózatokhoz való csatlakozást. A 2008. május 1-jével létrehozott új kutatás-fejlesztési tárca nélküli miniszteri pozíció először egyesíti a tudomány és a K+F+I irányítását. Az új modell kiaknázása és hatékony működtetése érdekében megújítás előtt áll a TTI kormányzati irányítási rendszere: újragondolják a miniszterelnök által vezetett

legmagasabb szintű koordinációs testület, a Tudomány- és Technológiapolitikai Kollégium szerepét, ennek részeként hatékonyabbá és operatívabbá teszik a titkársági funkciót.

A kormány 2007. március 28-án hagyta jóvá a **középtávú tudomány-, technológia- és innovációpolitikai stratégiáról szóló** 1023/2007. (IV. 5.) kormányhatározatot. A megvalósítás feladatait a tudomány-, technológia- és innovációpolitikai intézkedési terv (az 1066/2007. (VIII. 29.) kormányhatározat) részletezi.

Az MTA a TTI intézkedési tervében szereplő számos feladat megvalósításában működik közre (a 93 intézkedés közül 36-ban). Ezek közül leghangsúlyosabb az **új akadémiai törvény** kidolgozása, melynek része az MTA közfeladatainak és azok feltételrendszerének újrafogalmazása, a köztestületi és a kutatásirányítási feladatok szétválasztása. A törvény várhatóan 2008 őszén az Országgyűlés elé kerül.

Az intézkedési terv egy másik, igen jelentős MTA-vonatkozású feladata a **nemzetközileg versenyképes kutatóintézmények kibővítése**. A cél az, hogy a meglévő kiválóságokra alapozva, korszerű nemzetközi tudományszervezési és menedzsmentnormák szerint Európa élvonalába tartozó kutatóegyetem(ek)et, kutatóintézményeket építsenek ki, a gazdasági szféra szereplőivel együttműködésben.

Szintén jelentős feladat a **szellemi vagyon hasznosításának segítése a költségvetési kutatóhelyeken**, a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról, az államháztartásról szóló törvény, valamint az állami vagyonról szóló **törvény összehangolt módosítása**. A cél az, hogy a kutatóhelyek szabadabban hasznosíthassák a szellemi vagyonukat. Az MTA és a Magyar Szabadalmi Hivatal együttműködésében elkészültek a hasznosítás irányelvei, a szabályozás folyamatban van. Miután a kormány az MTA tulajdonába adta az addig csak kezelésében lévő vagyont, kiemelt feladat a hatékony akadémiai vagyongazdálkodás kereteinek kidolgozása; ehhez elengedhetetlen a törvényi háttér megteremtése.

Az MTA a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatallal (NKTH) közösen dolgozik az egységes, az Európai Kutatási Térséggel összhangban levő, **nemzeti kutatási infrastruktúra-fejlesztési stratégia és program** kialakításán (nemzeti „útiterv” a műszerek és kutatási infrastruktúrák fejlesztésére). Az intézkedés támogatja a már létező hazai kutatási infrastruktúrák adatainak és fejlesztési igényeinek felmérését, folyamatos karbantartását és nyilvánosságra hozatalát.

2. A közfinanszírozású K+F+I-programok hatékonyabb és összehangoltabb hasznosítása

A közfinanszírozású K+F+I-programok lebonyolítása során a források hatékony felhasználását akadályozza a források széttagoltsága, a túlszabályozottság. (A pályázatok lebonyolításáról több mint húsz jogszabály rendelkezik, forrásfüggő pályázattási gyakorlatot teremtve.) További gondot okoznak az adatszolgáltatás és az információáramlás hiányosságai (a Nemzeti Kutatás-nyilvántartási Rendszer nem tudja jól betölteni a feladatát). Fontos feladat tehát a közfinanszírozású K+F+I-programok szakmai nyomon követésének (monitoringjának) és értékelési rendszerének erősítése.

A fenti feladatok végrehajtására a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (GKM) koordinálásával 2007 októberében megalakult egy szakértői szintű tárcaközi egyeztető munkacsoport.

A munkacsoport **tevékenységének három „pillére”**:

- Havi rendszerességgel, „plenáris” jelleggel állandó egyeztető fórumként működik a források összehangolása érdekében, folyamatosan „karbantartva” az egyes programok, pályázatok, konstrukciók, intézkedések forrástérképeit. A programok

- A munkacsoport egy szakmai koncepcionális anyagot dolgoz ki a döntéshozók számára a Nemzeti Kutatás-nyilvántartási Rendszer működésének, illetve a közfinanszírozású K+F+I-programok nyomon követési és értékelési rendszerének kiépítésére, működésének hatékonyabbá tételére. Miután a szakmai koncepcionális anyagot a döntéshozók elfogadták, a munkacsoport egy cselekvési tervet dolgoz ki, amely kormányhatározatban fog megjelenni várhatóan 2008 végén vagy 2009 elején.
- A munkacsoport javaslatot dolgoz ki az egységes közfinanszírozási rendszer kialakítására, s a pályázatával kapcsolatos támogatási részeket épít be a készülő hazai közfinanszírozási programok pályázati eljárásrendjét egyszerűsítő és egységesítő ún. deregulációs kormányrendelet tervezetébe (amelyet várhatóan 2008 III. negyedévében fogadnak el).

3. Az Innovációs Alap hatékonyabb ösztönző rendszerének kialakítása

A kormány kiemelt célja, hogy az innovációs járulérendszer jobban ösztönözze a kutatás-fejlesztési teljesítményeket, illetve a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap kiadásai javítsák a vállalati K+F-et, különösen a kkv-k esetében, továbbá erősítsék a kutatóhelyek és a vállalatok, az ipar kapcsolatát. Fontos feladat továbbá az alapból nyújtott közvetlen támogatások és az innovációs célú adókedvezmények felhasználásának nyomon követése és értékelése, a szakpolitika tényeken alapuló kialakítása.

4. A felsőoktatás K+F+I+O-kapacitásainak bővítése a vállalkozásokkal való szerves együttműködés kiépítésének szolgálatában

Az intézkedés elsősorban azokat a szervezeti, képzési és kutatás-fejlesztési jellegű tevékenységeket támogatja, amelyek a vállalkozásokkal való szervezett együttműködés keretfeltételeinek a kialakítása révén bővítik a felsőoktatási intézmények kapacitásait a tudástermelés, illetve a tudás elterjesztése terén. Ezek a tevékenységek a GOP K+F-ösztönző, valamint a pólusprogramok idevágó műveleteit egészítik ki és támasztják alá a felsőoktatási intézmények oldaláról. Az intézkedés keretében tervezett tevékenységek egy másik csoportja a kutatás szellemi kapacitásainak a bővítését, a felsőoktatási alapkutatásban részt vevők színvonalának emelését, a kutatói munka és életpálya vonzerejének növelését, valamint a kutatási eredmények fokozott társadalmi megismerését és elismerését szolgálja.

A tervezett tevékenységek a következők:

- a **menedzseri kompetenciák** fejlesztését segítő képzések, a helyi igények kielégítését szolgáló kínálat bővítése;
- a felsőoktatási intézmények azon szolgáltatói és ügyfélkapacitásának bővítése, amely a **kutatási potenciál bővítéséhez** szükséges; a tudás- és technológiatranszferrel összefüggő tevékenységek támogatása;
- a tudományos kutatások eredményeinek hasznosulását bemutató **ismeretterjesztő** dokumentumok kiadása, terjesztése;
- **innovatív kutatócsoportok** projektjeinek támogatása;
- a tudományos eredmények **társadalmi ismertségének** és elismerésének erősítésére kutatói és innovációs díjak alapítása;
- **kiválósági központok kialakítása**, tudományos iskolák támogatása, doktori iskolák létrehozása;
- a **Nemzeti Kiválóság Program** olyan átfogó pályázati rendszert működtet, amely lehetővé teszi az oktatói-kutatói életpálya tervezhetőségét:
 - a kiváló hallgatók, a doktorjelöltek és a doktori fokozatot szerzettek, az oktatók-kutatók támogatása, mobilitásuk elősegítése,
 - átfogó hallgatói, oktatói és kutatói tehetséggondozó program megvalósítása,

- a külföldön dolgozó kiváló magyar kutatók, oktatók számára a Magyarországra történő visszatelepülés vonzóvá tétele a kutatók karrierlehetőségeinek támogatásával (kiemelt akadémiai/kutatói álláshelyek biztosítása).

8. iránymutatás **Az innováció minden formájának elősegítése**

1. A szellemi tulajdon védelmének erősítése a kkv-knál (VIVACE+ program)

A 2004 óta működő VIVACE program célcsoportját a kis- és középvállalkozások innovációt megvalósító köre képezi. A kis- és középvállalkozások 22-23%-a (16-17 ezer cég) tartozik ide, míg 75%-uk az innováció szempontjából inaktívnak tekinthető. Közgazdasági kutatások szerint a vállalkozások 1 százalékának innovatívvá tételével a GDP 1%-os növekedése érhető el.

A hazai kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi tájékozottsága és szabadalmi aktivitása jelentősen elmarad az EU átlagától, többek között ezen a helyzeten is javítani kíván a VIVACE program.

Cél, hogy az ún. európai (EPO-) szabadalmak egymillió főre vetített aránya 2010-re elérje a 24-et, 2013-ra 28-at. (2005-ben a mutató értéke 18,9 volt.)

A VIVACE+ program keretében a kis- és középvállalkozások olyan alapvető ismereteket nyújtó iparjogvédelmi tájékoztatói, felvilágosító szolgáltatásban részesülnek, melyek hozzájárulnak versenyképességük javulásához, az EU egységes belső piacán folyó versenyben való sikeres helytállásukhoz.

A VIVACE+ program a kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi ismereteinek fejlesztésére és IPR-tudatosságának erősítésére vonatkozik. A programot a Magyar Szabadalmi Hivatal működteti, és a GKM támogatási szerződés keretében 2008-ban bruttó 35 millió Ft-tal támogatja. A támogatási szerződés megkötésével a TTI intézkedési tervben szereplő 81. projekt és annak célja teljesül.

A vállalkozások iparjogvédelmi ismereteinek gazdagítására irányuló VIVACE program három pilléren nyugszik, amelyek a következők:

- a) az iparjogvédelmi szolgáltatások fejlesztése, beleértve a hálózatfejlesztést,
- b) az iparjogvédelmi oktatási, képzési tevékenység fejlesztése,
- c) gazdasági ösztönző eszközök fejlesztése.

2. A külföldi tulajdonú K+F-egységek beágyazódásának elősegítése, a K+F-intézetekkel és a hazai vállalatokkal való együttműködés erősítése

Az intézkedés célja a K+F-tartalmú közvetlen külföldi tőkebefektetések serkentése, az üzleti szféra GDP-arányos K+F-kiadásainak bővítése, növelve ezzel az új kutatóhelyek számát. Az intézkedés hozzájárul a BERD mutató, a szabadalmak, valamint a természettudományos és mérnöki diplomások számának növekedéséhez.

Jelenleg Magyarországon az üzleti szféra K+F-aktivitása igen lanya. A kis- és középvállalkozók K+F-tevékenységének ösztönzésén túl fontos a külföldi nagyvállalatok ilyen irányú tevékenységének felfuttatása is. Alapvető érdekünk, hogy a gyorsan terjedő

és növekvő külföldi vállalati K+F minél gyorsabban és minél átfogóbban integrálódjon a magyar gazdaságba.

A 2008. évi K+F+I-törekvések meghatározásakor már felmerült, hogy magas (miniszteri) szintű találkozót kell tartani a multinacionális cégek és nagyobb üzleti befektetők felsővezetőivel a K+F-célú külföldi működőtőke-beruházások (FDI) Magyarországra vonzásának növelésére. Ehhez létre kell hozni egy fórumot, ahol rendszeres párbeszéd folyhat a multinacionális cégek vezetőivel.

Az FDI területén való szorosabb együttműködést indokolja **a kutatás-fejlesztési beruházások kiemelt támogatását célzó** – előkészületben lévő – **rendelet is**. Ennek hatálybalépésével lehetővé válik a K+F-projektek hatékonyabb támogatása, s így Magyarország támogatási politikája felzárkózhat a K+F-beruházásokért folyó versenyben, jelentősen javítva ezzel a magas hozzáadott értékű kutatás-fejlesztési beruházások hazánkba telepítésének esélyét.

A külföldi tulajdonú K+F-egységek beágyazódását kívánja elsegíteni **a Vállalati kutatás-fejlesztési kapacitás erősítése c.** pályázati konstrukció is (GOP-2008-1.3.2, illetve KMOP-2008-1.1.5). A konstrukció célja a közvetlenül hasznosuló K+F-tevékenység erősítése és feltételeinek megteremtése vállalati K+F-kutatóhelyek létesítésével, illetve bővítésével; K+F-intenzív befektetések megvalósításának és kutatói munkahelyek teremtésének ösztönzésével.

3. Az európai technológiai platformokhoz illeszkedő ágazati innovációs és K+F-stratégiák és programok készítése és végrehajtása

A 2007 és 2010 között futó program alapvető célja, hogy megerősödjön és kiszélesedjen a komparatív előnnyel rendelkező, illetve **tudásintenzív hazai iparágak K+F-potenciálja, s ezáltal növekedjenek a vállalatok K+F-befektetései**. Kiemelt szakpolitikai cél továbbá, hogy a kiterjedt K+F+I-tevékenységet folytató hazai nagy- és középvállalatok domináns integráló szerepet töltsenek be a nemzeti innovációs rendszerben. A program első fordulójában, amely 2008 tavaszán lezárult, **az Innovációs Alap 400 millió forintot biztosított nemzeti technológiai platformok létrehozására**. A 2008 nyarán-őszén megvalósítandó második fordulóban a támogatások a kulcspárágak és technológiai területek innovációs és kutatás-fejlesztési jövőképeinek, stratégiai programjainak megalkotását és megvalósítását ösztönzik. (E programokat az iparág meghatározó szereplőinek vezérletével dolgozzák ki.)

Ezzel párhuzamosan a kompetitív és komparatív előnnyel rendelkező ágazatokra a sajátosságait is figyelembe vevő **közfinanszírozású K+F+I-koncepciót** dolgozunk ki, amely iránymutatásként szolgál az Új Magyarország Fejlesztési Terv K+F+I tartalmú programjainál, ideértve a humán erőforrást fejlesztő projekteket és a pólusprogramot, valamint a hazai forrásból finanszírozott nagy programokat (pl. az innovációs versenyközpont-programot). A következő lépésben az EU közösségi programjaiba az ún. élenjáró, 'frontier research', 'cutting edge' területeken (JTI, KIC, ERC, EUREKA) való bekapcsolódás iparági programjainak kimunkálását készítjük elő, figyelembe véve a hazai technológiai platformok eredményeit.

4. Hatékony nemzeti innovációs rendszer megteremtése

Az OECD számára elkészült háttér tanulmány⁵ szerint Magyarországon egy potenciálisan sikeres, hatékonyan működő nemzeti innovációs rendszer minden lényeges eleme megtalálható: az oktatási rendszer minden szintje; nemzetközileg elismert K+F-teljesítményt nyújtó egyetemi tanszékek és kutatóintézetek; növekvő számú vállalati K+F-egység, amelyek közül többet nemzetközi nagyvállalatok működtetnek, és így beágyazódnak a nemzetközi K+F+I-hálózatokba; TTI-politikai döntéseket hozó és végrehajtó állami szervezetek; nagyszámú állami eszköz a K+F+I-folyamatok ösztönzésére; szakmai szövetségek és kamarák; működő tőkepiac, amelynek a szereplői között számos kockázati tőke-befektető található; a nemzetközi gyakorlatnak megfelelő jogi környezet; magántulajdonon alapuló piacgazdaság; kreatív, képzett munkaerő stb. A **magyar nemzeti innovációs rendszer (NIR) teljesítménye mégsem kielégítő**, aminek két alapvető oka lehet. Az első: **a NIR elemeinek egy része nem működik hatékonyan, és/vagy még nem alakult ki teljes mértékben, nem erősödhetett meg.** A második: a NIR teljesítményét nem az egyes elemeinek az „egyéni” teljesítménye határozza meg döntő mértékben, hanem az elemek közötti kapcsolat és együttműködés intenzitása, minősége, és **nálunk éppen ez az együttműködés gyenge.**

A nemzetközi gyakorlat azt mutatja, hogy azon országok sikeresek innovációs teljesítményüket tekintve (Finnország, Írország stb.), **ahol egy, a szereplők számára innovációs szolgáltatásokat nyújtó intézményhálózat, központ vagy ügynökség is működik** (mint amilyen például a finn TEKES). Ennek megfelelően felmerült annak az igénye, hogy az NKTH olyan **ügynökséggé alakuljon át, amely országos szinten nyújt innovációs szolgáltatásokat** (pl. az EU 7. kutatási keretprogramjában való részvétel támogatása, befektetők felkutatása, partnerkeresés, nemzetközi technológiai trendek figyelése, szakmai elemzések és háttéranyagok készítése a döntéshozók számára). Az NKTH munkájának végrehajtó szervezetei a hálózatként működő regionális innovációs ügynökségek lehetnének. Szükségesnek tűnik az Innovációs Alap pályázati rendszerének és az NKTH szervezetének megújítása is. Az NKTH-nak jelentős szerepe lehet **a K+F-szféra és a gazdaság közötti együttműködés kultúrájának megerősítésében is.**

9. iránymutatás

Az IKT terjedésének és hatékony használatának, valamint egy mindenkire kiterjedő információs társadalom kialakulásának elősegítése

2. tanácsi következtetés

Ambiciózus nemzeti célokat kell kijelölni a háztartások széles sávú internetelési rátájára vonatkozóan, az iskolák esetében pedig a 100%-os penetráció legyen a cél.

1. A Digitális Írástudás Akcióterve (2008–2010)

Az akcióterv célja, hogy 2010-ig a digitálisan írástudatlan felnőtt népesség részaránya **a jelenlegi 51%-os szintről 33%-ra csökkenjen.**

Az akcióterv gyújtópontjában a számítógép- és internethasználatot gátló kognitív akadályok (motiváció hiánya, információhiány, érdektelenség, hozzá nem értés) lebontása áll. Az akcióterv két pillére a motiváció erősítése és a képzettség fejlesztése, a tanulás ösztönzése. A pillérekben belül a szemléletformálás, az érdeklődés felkeltése, a bizalom erősítése, valamint a tudás- és információátadás élveznek elsőbbséget.

⁵ A magyar nemzeti innovációs rendszer. Háttér tanulmány az OECD 2007/2008. évi innovációs országjelentése számára. 2007. december. <http://www.nkth.gov.hu/nemzetkozi-tevekenyseg/oece/oece-magyarorszag>.

Az akcióterv hat akciót nevesít 2008 és 2010 között; többük megvalósítása már megkezdődött. Beemeltek már futó programokat is (NETREKÉSZ, eMagyarország, Wifi-falu), ezzel is növelve a különféle intézkedések, programok közti összhangot.

Az akcióterv indikátorait és az akciók megvalósulását 2008 és 2009 végén tekintik át, ami lehetőséget teremt a kitűzött célok megvalósíthatóságának nyomon követésére, az elért eredmények, illetve az esetleges kudarcok értékelésére, valamint az akciók finomhangolására. Az akcióterv átfogó monitoringjára 2010-ben kerül sor.

Az akciótervet az Európai Unió e-Befogadás (e-Inclusion) és e-Készségek (e-Skills) kezdeményezéseinek indíttatására, azok céljaival összhangban kívánják megvalósítani.

2. Az eMagyarország 2.0 program

A 2007-ben megreformált új integrált program (eMagyarország 2.0.) **célja a digitális szakadék csökkentésének támogatása** és ezzel az elmaradott térségek versenyképességének javítása, valamint **az eTanácsadói személyes segítő (online és személyes) hálózat szolgáltatásainak fejlesztése.**

Az eMagyarország program (eMOP) keretében a kormányzat 2004 és 2006 között megközelítőleg 3000 közösségi internet-hozzáférési (eMagyarország) pontot alakított ki, melyekkel hazánk az egy lakosra jutó közösségi hozzáférési pontok tekintetében a világ élvonalába tartozik. A program másodlagos hatásaként a munkaerő helyben marad, mert javul a térségben az életminőség (munkahelyteremtés és -megtartás).

A program elsősorban a kistelepülésekre, a hátrányos helyzetű, gazdaságilag elmaradott kistérségekre, valamint a szociálisan hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra összpontosít. Az eMOP a legsikeresebben integrált tárcaközi program, amely horizontális feladatokat szolgál ki. Az eTanácsadói humán hálózat és az erre épülő szolgáltatási rendszer megvalósításával a program javítja a vidéki területek versenyképességét, és hatékonyan csökkenti a digitális írástudatlanságot. Ezáltal a közép-európai térség mintaértékű közösségi hozzáférési projektjévé fog válni.

2007 októbere óta országszerte folyik az eTanácsadók képzése: 15 oktatási intézményben eddig 1000 tanácsadó vizsgázott le. A hatékonyan működő közösségi hozzáférési helyek támogatására a GKM által 2007 szeptemberében meghirdetett pályázat keretében 1004 eMagyarország pont részesült – @Pontonként 280 ezer Ft – támogatásban. A 2008-as költségvetési törvény alapján a program összköltségvetése 1,7 milliárd forint – amiből a tervek szerint 1400 pont fog rászorultsági alapon differenciált mértékű támogatásban részesülni.

3. Az eGazdaság akcióterv megvalósítása

Az akcióterv célja az e-gazdaság helyzetének pillérenként történő bemutatása, **a problémák azonosítása és a gondok, illetve azok okainak állami** (közpolitikai, szabályozási, fiskális) **eszközrendszerrel történő orvoslása.**

Az e-gazdaságról szóló felmérések (nemzetközi és hazaiak egyaránt) arról számolnak be, hogy a magyar mutatók minden tekintetben az unió hátsó harmadához tartoznak. Az elmúlt évek adatai szerint több területen nemhogy sikerült volna az uniós viszonylatban jelentősnek mondható lemaradásunkat csökkenteni, hanem **lemaradásunk sok tekintetben tovább növekedett.**

Az előkészítő munkálatok 2008 nyarán lezárulnak. A munka jelenleg az utolsó fázisban van, a helyzetértékelés, a problémafeltárás, a legjobb gyakorlatok és a jövőkép megfogalmazását követően most az egyes szűk keresztmetszetek feloldását célzó állami akciók megfogalmazása zajlik.

4. Az információalapú gazdaság és kereskedelem fejlesztése és ösztönzése

A magyar kkv-k korlátozott mértékben használnak infokommunikációs eszközöket, komplex, korszerű IKT-megoldásokat. A vállalatoknál a folyamatintegráció szintje alacsony, az IKT-ban rejlő versenyképesség-növelő lehetőségeket nem használják ki. Az online kereskedelmi forgalom szintén alacsony.

A 2007 nyarán megnyílt **ÚMFT-pályázatok** (GOP 2.2.1; KMOP 1.2.5 Vállalati folyamatmenedzsment támogatása; GOP 2.2.3; KMOP 1.2.7 E-kereskedelem és egyéb e-szolgáltatások támogatása) **célja a vállalatok informatizáltsági szintjének növelése**. Így a kis- és középvállalkozások számára is megnyílik a lehetőség a korszerű üzleti informatikai megoldások használatára. A 2007. évi pályázatok segítségével 538 vállalkozás 4,4 milliárd Ft körüli támogatást kapott célzott informatikai fejlesztésekre. A pályázatok 2008 májusában újra megnyíltak.

5. Széles Sávú Akcióterv

A Széles Sávú Akcióterv legfontosabb célkitűzése, hogy **a lakosság, a vállalatok és az intézmények 2010 végére teljes (100%-os) lefedettséggel rendelkezzenek**.

A 2008–2011. évre szóló akcióterv a széles sávú elektronikus kommunikáció útjában álló korlátok lebontását célozza a hozzáférési feltételek javításával. Ez egyrészt a már elért szint teljes körűvé tételét jelenti a korábban megfogalmazott elvárások esetén (min. 256 kbps letöltési és min. 64 kbps feltöltési sebesség). Másrészt a hálózati infrastruktúrának a jelenlegi és várható használati intenzitás és sáv szélességigény mellett, illetve növekvő felhasználószám esetén is képesnek kell lennie a lakossági, vállalati és intézményi igények kiszolgálására.

Az akciótervben összesen 18 akció szerepel, amelyek végleges – hatásvizsgálattal és pontos pénzügyi számításokkal alátámasztott – körét a jelenleg zajló partnerségi egyeztetés lezárását követően célszerű meghatározni, összhangban az állami szerepvállalás elveivel.

A 2008-2009-ben tervezett főbb **fejlesztéspolitikai intézkedések** (akciók):

- le nem fedett települések célzott támogatása (GOP 3.1.1 második szakasz, 2008 ősze),
- körzethálózati szűk keresztmetszetek feloldása, a hiányzó intézményi kapacitások biztosítása (GOP 3.1.2, 2009),
- az eMagyarország 2.0 program 2008. évi folytatása,
- az eMagyarország 3.0 program elindítása,
- a kiemelt kormányzati infrastruktúra-projektek finanszírozása,
- fejlesztési adókedvezmények nyújtása.

A legfontosabb **szabályozási, közpolitikai természetű akciójavaslatok**:

- részletes szabályozási koncepció az építési szabályozási környezet akadálymentesítésére,
- funkcionális szeparáció megvalósíthatóságának vizsgálata,
- a keresletaggregálás hazai kiterjesztésének vizsgálata,
- legjobb gyakorlatok – Szélessáv Műhely,
- operatív akcióterv a célszerű, rugalmas spektrummenedzsmentre.

6. A széles sávú távközlési infrastruktúra elmaradott régiókban való kiépítése

Az intézkedés célja, hogy széles sávú távközlési hálózat épül ki **a gazdaságilag fejletlen térségekben, ahol eddig üzleti alapon nem épülhetett ki**.

Jelenleg Magyarországon a népesség körülbelül 6-8%-a él olyan területen, ahol egyáltalán nincs széles sávú internet-hozzáférés (elsősorban a szétszórt és nehezen elérhető, elszigetelt vidéki településeken). A piaci elégtelenségekből adódóan állami beavatkozás nélkül ezeken a területeken nem biztosítható a háztartások és a vállalkozások számára széles sávú szolgáltatások elérése. A „Hálózati infrastruktúra létrehozása” című pályázat (GOP 3.1.1, KMOP 1.4.1) kiírását megelőzően felmérés készült a teljes mértékben lefedetlen településekről, ennek alapján jelölték ki a lehetséges fejlesztési helyszíneket (65 kistérség 503 települése, az érintett lakosok száma kb. 210.000).

A 2007 októberében megjelent kiírásra 57 pályázat érkezett, ezek közül 45-et fogadtak be. (7 kistérség esetében két pályázó volt.) Az előzetes eredmények szerint 38 kistérség 285 településén valósulhat meg a széles sávú infrastruktúra fejlesztése (az érintett lakosok száma 132 656 fő).

A 2008 őszén megjelenő kiírásban, az első szakaszban a konstrukció finomhangolásával **a még el nem látott települések teljes lefedettségének biztosítása a cél.** A lehetséges változtatások közül kiemelendő a támogatásintenzitás növelése, a településlista frissítése, a kistérségi lehatárolás feloldása, a pályázói kör bővítése, a műszaki specifikáció és a pontozási útmutató ésszerű lazítása.

7. A B2C és B2B tranzakciókra vonatkozó szabályozás felülvizsgálata

Az intézkedés célja az e-kereskedelemhez kapcsolódó, a vállalkozások és fogyasztók igényeit minél jobban kielégítő, **letisztult szabályozás kialakítása, valamint az e-kereskedelemre vonatkozó ismeretek terjesztése, a fogyasztói tudatosság növelése.**

Az intézkedés eredményeképpen csökkenthetők a vállalkozások és fogyasztók információs hiányosságai, továbbá az intézkedés lehetőséget teremt a vállalkozások körében az elektronikus számlázás és az elektronikus aláírás nagyobb mértékű elterjedéséhez.

A 114/2007. GKM rendelet 2008 januárjától egyszerűsítette a digitális archiválás szabályait, elősegítve ezzel az elektronikus számlázás elterjedését. Ugyanezen időponttól megújultak a PM e-számlázásra vonatkozó jogszabályai is.

A GKM 2008 áprilisában megkezdte egy elektronikus kereskedelmi minősítő rendszer („Fair Business”) működési modelljének kidolgozását. Ennek keretében független szervezetek megvizsgálják, hogy egy adott e-bolt eleget tesz-e egy szigorú szempontrendszernek (biztonsági, fogyasztóvédelmi, használhatósági stb. kritériumoknak), és tanúsítványt adnak a fogyasztóbarát, megbízható internetes kereskedőknek. A rendszer beindítása 2009 első felében várható.

2008. március 31-ével megszűnt a csomagküldő kereskedők üzletfenntartási kötelezettsége. (Az intézkedéshez kapcsolódóan az említett vállalkozások külön nyilvántartásba vételi kötelezettsége már 2007 májusától megszűnt.)

8. Az elektronikus közbeszerzés támogatása

Az intézkedés célja **az elektronikus árlejtés** gyakorlati alkalmazását elősegítő tájékoztató és népszerűsítő dokumentumok, elemzések elkészítése.

A 2008. január 1-jén hatályba lépett 257/2007. Korm. rendelet szabályozza a közbeszerzési eljárásokban elektronikusan gyakorolható eljárási cselekmények, illetve az elektronikus árlejtés (fordított aukció) szabályait. A rendelet megalkotásán túl az NFGM a

végrehajtást is támogatni kívánja, hogy a közbeszerzésekben az elektronikus árlejtés alkalmazása ténylegesen elterjedjen.

2008 közepéig elkészülnek az elektronikus árlejtés gyakorlati alkalmazását elősegítő, fent említett tájékoztató és népszerűsítő dokumentumok.

10. iránymutatás **Az ipar versenyelőnyeinek erősítése**

1. A fenntartható ipari versenyképesség koncepciója

A fenntartható iparpolitika három alapelvét figyelembe véve, a Nemzeti Fenntarthatósági Stratégiában szereplő **versenyképességi és fenntarthatósági szempontok alapján tervezzük a magyar ipar áttekintését és a versenyképesség szempontjából kulcsfontosságú, de a fenntarthatósági kritériumoknak is megfelelő ágazatok meghatározását.** Megvizsgáljuk, miként hat az egyes ágazatok versenyképességére a környezetvédelmi szempontból kiemelkedően fontos, 2020-ra vonatkozó uniós vállalások teljesítése (az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának legalább 20%-os csökkentése, a megújuló energia 20%-os részesedésének elérése és az energiahatékonyság 20%-os javítása).

Javaslatot kell kidolgozni arra vonatkozóan, hogy melyek azok az emissziókereskedelem hatálya alá tartozó, nagy energiafogyasztású ágazatok, amelyeket – versenyképességük megtartása céljából – az állam az EU által is megengedett eszközökkel támogathat.

Meg kell továbbá határozni, hogy melyek azok az ágazatok, amelyek a szén-szegény (alacsony szénkibocsátású) technológiákra történő átállás során versenyképesek lehetnek, és mely eszközök alkalmazásával lehet elősegíteni ezt a folyamatot.

11. iránymutatás **Az erőforrások fenntartható hasznosításának ösztönzése, a környezetvédelem és a növekedés közötti szinergia erősítése**

Az Országgyűlés a közelmúltban határozatot fogadott el a 2008–2020-as időszakra vonatkozó energiapolitikáról (40/2008. (IV. 17.) OGY-határozatot). **Az új energiapolitika** azokat a hosszú távon érvényes megállapításokat és téziseket tartalmazza, amelyek segítik az ország lakosságát, a vállalkozásokat, a kormányzatot és a politikusokat az energetikával kapcsolatos döntéseikben.

Az energiapolitika célja, hogy az energetika járuljon hozzá gazdaságunk **versenyképességének** erősítéséhez. Olyan működési modellt, illetve szabályozási keretrendszert kívánunk kialakítani és működtetni, amelyben a verseny átlátható, megkülönböztetésmentes feltételeket teremt a magyar vállalkozások számára.

Az ellátás **biztonsága** az energiapolitika legfontosabb célkitűzése. Ennek eléréséhez a koncepció bővebben foglalkozik az energiaforrások arányának alakulásával, az energiaimport diverzifikálásával, a stratégiai energiahordozó-készletekkel, az infrastrukturális fejlesztésekkel, a lakosság ellátásával, valamint a szociális felelősséggel. Ennek megfelelően például az atomenergiának hosszú távon is folyamatos és jelentős szerepet kell kapnia a hazai energiaellátásban, ugyanakkor meg kell oldani a nukleáris hulladékok végleges elhelyezésének kérdését.

Az energiapolitika harmadik célja a **fenntartható fejlődés**, melynek lényege az, hogy a jelen szükségleteit úgy kell kielégíteni, hogy ne veszélyeztessük a jövő nemzedékek szükségleteit. A fenntartható fejlődés környezetvédelmi és gazdasági céljait egymással összehangolva, a társadalom együttműködésével kell megvalósítani.

1. Energiatakarékosság és energiahatékonyság

Az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról, valamint a 93/76/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2006/32/EK irányelv alapján Magyarország a Nemzeti Energhatékonsági Cselekvési Tervét 2007 decemberéig kidolgozta, és benyújtotta az Európai Bizottságnak.

A cselekvési terv célja, hogy **Magyarország energiatelhasználása a 2008–2016-os időszak kilenc évében évi 1-1%-kal mérséklődjön**. A cselekvési terv megvalósulása esetén energiatelhasználásunk 2016 végére 57,4 PJ-lal csökken, ami éves szinten 6,4 PJ/év halmozódó energiamegtakarításnak felel meg. A cselekvési terv a támogatással megvalósítandó intézkedések mellett tartalmaz „puha” intézkedéseket, továbbá új jogszabályok révén megvalósítandó (vagy meglévő jogszabályokhoz kapcsolódó) intézkedéseket.

Jelenleg folyik a cselekvési terv megvalósításához szükséges **támogatási igények felmérése**. A 2007 és 2013 közötti időszakra a KEOP keretében összesen 38 Mrd Ft, az egyéb kormányzati programok keretében 10–20 Mrd Ft támogatás áll rendelkezésre az energiatelékenység javítását célzó projektekre. A 2009-2010. évi ütemezést attól függően lehet majd meghatározni, hogy a kormány erre az időszakra milyen mértékű támogatási kereteket hagy jóvá.

A támogatással megvalósítandó energetikai korszerősítések közül 2008-ban megindult a Nemzeti Energiatakarékossági Program (NEP), az ÖKO-program, valamint a panelprogram. A NEP pályázati rendszere 2008-ban differenciált támogatási mértékeket alkalmaz, amelyek ösztönzik a nagyobb energetikai hatékonyságú beruházásokat. Az ÖKO-program a távfűtött lakásokban megvalósítandó mérés-szabályozás kiépítését támogatja. A 2008. évi panelprogram pedig az ilyen technológiával készült épületekben támogatja az energetikai korszerősítéseket és a megújuló energiatelvező-telvezés növelését. Előkészítés alatt áll a nagyobb lakossági energiatelvező-telvezés berendezések korszerűbbek cserélésének a támogatása.

2. Megújuló energiatelvezés használata

Stratégiai célkitűzésünk, hogy **2020-ra a megújuló energiatelvezők 15% körüli részarányt érjenek el**, ami némileg magasabb az EU elvárásánál (és így biztonsági tartalékot is tartalmaz).

A megújuló energiatelvezők felhasználásának növelésére irányuló stratégiát a kormány hamarosan elfogadja. A stratégia célja – amellett, hogy Magyarország érvényesíteni kívánja a megújuló energiatelvezők aránynövelése révén elérhető nemzeti és globális előnyöket –, hogy megfeleljen az EU 2008-ban meghatározott elvárásának, amely szerint 2020-ra a megújuló energiatelvezők részarányát a jelenlegi 4,9%-ról 13%-ra kell növelni.

Jelenlegi formájában a stratégia még nem tartalmazza a megvalósításához szükséges intézkedéseket, és a valószínű támogatási igényre is csak közelítő becslést tartalmaz. Amint a kormány elfogadja a megújuló energiatelvezőkre vonatkozó stratégiát, megindul a szükséges intézkedések összeállítása, és számításokat végzünk a támogatási igények pontosabb meghatározására.

A bioüzemanyagok gyártásának fejlesztéséről és közlekedési célú alkalmazásuk ösztönzéséről szóló 2058/2006. (III. 27.) Korm. határozat szerint a kormány célja, hogy **a bioüzemanyagok részaránya** – energiatartalomra vonatkoztatva – **a forgalomba hozott közlekedési célú üzemanyagokon belül 2010-ben legalább 5,75% legyen**, biztosítva ezzel a 2003/30/EK irányelvnek való megfelelést. Ebből a célból 2006 végén a kormány intézkedéscsomagot fogadott el. Jelenleg minden forgalomba hozott közlekedési célú benzin és gázolaj 4,4 V% bekevert bioüzemanyagot tartalmaz, így nem esik pótlólagos jövedéki adó megfizetésének a hatálya alá. Elkészült és túl van az uniós notifikációs eljárás a gépjármű-hajtóanyagok minőségi követelményeiről szóló új miniszteri rendelet tervezete, amely elősegíti a biodízel és az E85 jelű etanol bioüzemanyag magyar piacon való forgalmazását, azáltal, hogy az EN-szabványokhoz igazodva meghatározza ezen üzemanyagfajták minőségi követelményeit, valamint a forgalmazás feltételrendszerét, beleértve a fogyasztók tájékoztatását is.

A jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény 2005. évi módosítása alapján 2007. július 1-jétől, illetve biodízel esetében 2008. január 1-jétől differenciált jövedéki adókulcs került bevezetésre, ahol a megkívánt bioüzemanyag-mértéket elérő üzemanyagok esetében a jövedéki adó alacsonyabb.

A 2007 és 2013 közötti időszakra a Környezeti és Energetikai Operatív Program keretében összesen kb. 68 Mrd Ft támogatás áll rendelkezésre a megújuló energiaforrások felhasználásának bővítését célzó projektekre.

3. Nemzeti Éghajlat-változási Stratégia

Az Országgyűlés a 29/2008. (III. 20.) határozatában egyhangúlag elfogadta a Nemzeti Éghajlat-változási Stratégiát, amely első alkalommal a 2008–2025-ös időszakra szól, s az erre az időszakra tervezett intézkedések kereteit fogalmazza meg.

A Nemzeti Éghajlat-változási Stratégia (NÉS) a következő területekre összpontosít:

- **A kibocsátások csökkentése**, hogy ezáltal lassítsuk az éghajlat-változási folyamatot, s elkerüljük azt, hogy a helyzet kezelhetetlenné váljon. Ehhez a következőket kell tenni:

- csökkenteni kell a fosszilis energiahordozók felhasználását,
- ezzel egyidejűleg növelni szükséges a megújuló energiák használatát,
- energiatakarékos programokat kell indítani, és
- tovább kell ösztönözni az energiahatékonyság javítását.

- A már most is tapasztalható **éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásban** a legnagyobb nehézség az, hogy a klímaváltozással összefüggő szélsőséges időjárási jelenségek időben és földrajzilag eltérő módon fordulhatnak elő. Fontos tennivalók jelentkeznek a vízgazdálkodás, a mezőgazdaság és erdészet, valamint az egészségügy területén.

- A társadalmi szemléletformálás és **a klímatudatosság erősítése**.

A NÉS elkészítésekor még nem ismert, hogy az uniós cél teljesítéséből Magyarországnak milyen mértékben kell kivennie a részét. Az EU kötelezettségvállalásának függvényében az üvegházhatású gázok magyarországi kibocsátásának szabályozási, illetve csökkentési céljai a jelenlegi előzetes becslések alapján a következőképpen alakulhatnak 2025-re, a NÉS időtávjának végére vonatkozóan:

- az EU 20%-os egyoldalú kibocsátáscsökkentési vállalása esetén: 16–25%-os csökkentés az 1990-es kibocsátási szinthez képest.
- 30%-os feltételes EU-csökkentési cél esetén: 27–34%-os csökkentés az 1990-es kibocsátási szinthez képest.

A stratégia nem előzmények nélküli, és számos kormányzati szerv, tudós, civil szervezet szakértőinek munkáját hasznosította. A dokumentum alapvető célja, hogy a meglévő kormányzati intézkedések összessége és a társadalom valamennyi rétegének mozgósítása együttesen az éghajlatvédelem irányába hasson.

A NÉS-ben megfogalmazott stratégiai célok és intézkedések konkrét programokra történő lebontását a kétéves időszakokra szóló Nemzeti Éghajlat-változási Programok fogják tartalmazni; az első kétéves program 2009-2010-re vonatkozik.

- A mezőgazdaság és az erdészet fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztése
- Az erdőfelújítások és tisztán nemzeti forrásból megkezdett erdőtelepítések támogatásának kifuttatása
- Vízkészletek felülvizsgálati program
- Emberi egészség alkalmazkodási lehetőségei
- Településrendezés területén kutatás, mely az alkalmazkodást elősegíti
- Közlekedési infrastruktúra fejlesztésére irányuló intézkedések
- Szabályozási intézkedések
- Emisszió kereskedelmi rendszer
- Zöld Beruházási Rendszer.

12. iránymutatás **Az egységes piac kiterjesztése és elmélyítése**

3. tanácsi következtetés

További erőfeszítések szükségesek a szolgáltatási irányelv következetes végrehajtására.

1. A szolgáltatási irányelv átültetése

2006. december 12-én az Európai Parlament és a Tanács együttdöntési eljárás keretében elfogadta a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelvet. Az irányelv rendelkezéseinek értelmében a tagállamoknak, így **Magyarországnak is 2009. december 28-ig kell hatályba léptetniük** mindazokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, melyek az irányelvnek való megfeleléshez szükségesek.

A kormány a 2008. április 16-i ülésén kormányhatározatban rögzítette a belső piaci szolgáltatásokról szóló irányelv végrehajtására elvégzendő feladatokat, azok határidejét és felelőseit. Az irányelv átültetéséhez szükséges legfontosabb feladatok közül kiemelendő **a jogszabályi dereguláció, az elektronikus egyablakos ügyintézés biztosítása, valamint a hatóságok közötti együttműködés rendszerének kiépítése.**

A szolgáltatási irányelv hazai jogba való átültetését egy jogharmonizációs javaslat alapozta meg: felmérték az átültetéssel kapcsolatos hazai jogalkotási feladatokat, s ennek alapján megtörtént az érintett hazai jogszabályok átvilágítása. Megkezdődött az átvilágítás során feltárt, az irányelvvel összhangban nem álló hazai jogszabályok módosítása, és ezzel párhuzamosan a hazai jogszabályokban, illetve önkormányzati rendeletekben foglalt engedélyezési rendszerekről, a letelepedés keretében történő szolgáltatásnyújtásokkal kapcsolatban egyes indokolható esetekben fenntartott követelményekről, valamint a letelepedés nélkül, határon átnyúlóan végzett szolgáltatásnyújtással szemben fenntartott követelményekről szóló elektronikus kérdőívek feltöltése is.

Egy keretszabályozást megvalósító törvényt is meg kell alkotni, amely az irányelv rendelkezéseire igazodva tartalmazza az irányelvben lefektetett alapelveket, eljárási

szabályokat és követelményeket, valamint az önkormányzatok jelentéstételi kötelezettségét, illetve az egyablakos ügyintézésrel kapcsolatos feladatait. A törvénytervezetről a kormány 2008 végéig dönt.

Az elektronikus egyablakos ügyintézésben részt vevő hatóságok informatikai fejlesztéséhez koncepció, ütemterv és költségvetési hatástanulmány készült, amelyek alapján 2009-ben megkezdődhet az illetékes hatóságok elektronikus egyablakos rendszerbe történő bekapcsolása.

Az irányelvből fakadó kötelezettségeken túlmenően az elektronikus ügyintézés mellett hagyományos, személyes kapcsolatot biztosító ügyintézési pontokat is működtetni lehet azok számára, akik nem kívánnak élni az elektronikus eljárás nyújtotta előnyökkel. 2008 végéig hatástanulmány készül ezek meghatározásáról, illetve hatásköri kérdésekről, tekintettel arra, hogy ez az ügy túlmutat a szolgáltatási irányelvben foglalt jogi kötelezettségen.

A szolgáltatási irányelv kötelezően előírja a tagállamok számára, hogy – az igazgatási együttműködés keretében – használják az Európai Bizottság által kialakítandó belső piaci információs rendszert (IMI). Az ezen elektronikus rendszerhez kapcsolódó hazai struktúráról várhatóan 2008 második felében születik döntés, amelynek értelmében az IMI nemzeti koordinátora a szolgáltatási irányelv 28. cikk (2) bekezdése szerinti kapcsolattartó szerepét is ellátó szervezet lenne, míg a helyettes koordinátorok az IMI-rendszerbe bekapcsolandó illetékes hatóságok felett törvényességi felügyeletet gyakorló minisztériumok lennének.

13. iránymutatás

Nyitott és versenyző piacok biztosítása Európa belső és külső viszonylatában; a globalizáció előnyeinek kiaknázása

2. országspecifikus figyelemfelhívás

Az állami támogatások csökkentése és átalakítása szükséges.

1. A Magyar Logisztikai Stratégia

Magyarország azt a stratégiai célt tűzte ki, hogy **2013-ra a kelet-közép-európai térség egyik logisztikai szolgáltató központja és egyben interkontinentális „cargo hub”-ja legyen.**

A Magyar Logisztikai Stratégia (MLS) az ország logisztikai potenciáljának kiaknázására, versenyképességének növelésére készült kormányzati szintű, megalapozó jellegű, középtávra (2007–2013) szóló dokumentum, amely a kormány logisztikával kapcsolatos átfogó fejlesztési irányait, céljait foglalja össze. Ezen célok között található öt átfogó (tranzit-hinterland potenciál kiaknázása, menedzsmentje; versenyképes, magas hozzáadott értékű logisztikai szolgáltatások nyújtása; korszerű technológiák használata, korszerű közlekedési munkamegosztás; logisztikaintenzív ágazatok ösztönzése) és két horizontális cél (fenntartható fejlődés, versenyképesség). A célok elérését a következő eszközök támogatják:

1. A szabályozási eszközök egyrészt az EU áruszállítási logisztikai cselekvési tervének főbb intézkedéscsomagjait foglalják magunkban, másrészt olyan szabályozási területeket ölelnek fel (pl. infrastruktúra-árazás, forgalomszabályozás, közterhek), ahol a kormány mozgástere nagyobb.
2. A fiskális (támogatási) eszközök elsősorban az uniós társfinanszírozású, logisztikai fejlesztéseket (logisztikai központok, first/last mile infrastruktúra fejlesztése) ösztönző programokat tartalmazzák.

3. A közpolitikai és diplomáciai eszközök a hazai közlekedés-logisztikai diplomácia javítását, illetve az országmarketing erősítését célozzák.

Az MLS stratégiai céljainak teljesülését 18 indikátor követi nyomon, melyből az első három kiemelkedő jelentőségű.

Indikátor megnevezése	Célérték (2010)	Célérték (2013)	Bázis-érték	Adatgyűjtés gyakorisága	Adatforrás
LPI (Logistics Performance Index)	30-33.	26-30.	35. (2006)	évente	Világbank, FIATA
Logisztikai szolgáltatók (kettős könyvvitelt végző vállalkozások) részesedése a bruttó hozzáadott értékből	6,10- 6,60%	7,30- 8,00%	5,40% (2006)	évente	APEH
Logisztikai központok létrehozási feltételeinek ranglistája	5. (2011)	4.	7. (2005)	kétévente	Cushman&Wake field- Healey&Baker

Az MLS elfogadását követően éves jelentések készülnek, amelyek tartalmazzák az akcióterveket is. A stratégia végrehajtását a Logisztikai Monitoring Bizottság ellenőrzi. Az MLS logisztikai fejlesztéseket támogató pályázatainak egy része (GOP-3.2.1/KMOP-1.4.2, UMVP-1.2.1.1) már megjelent, a KÖZOP-4. (iparvágány, bekötőút, kikötőfejlesztés) pályázat rendelettervezete pedig elkészült, jelenleg az EU jóváhagyására vár.

2. Ellátásbiztonság és diverzifikáció

Biztonsági földgázkészlet kialakítása

A földgáz a hazai primer energiafelhasználás több mint 40%-át teszi ki, s a felhasználási igények 4/5-ét jelenleg is importból fedezzük. A jövőben előreláthatóan egyre növekvő importfüggőségünk jelentősen növeli az ellátásbiztonsággal kapcsolatos kockázatot. A földgáz nagy részét hazánkban lakossági és kommunális fogyasztók használják fel, főleg fűtésre, így a felhasznált mennyiség rendkívül hőmérsékletfüggő.

A földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről szóló 2004/67/EK irányelv lehetőségként ajánlja a földgázellátási nehézségek elkerülésére a biztonsági földgázkészletezést földgáztárolók igénybevételével.

A biztonsági földgázkészletezésről szóló 2006. évi XXVI. törvény értelmében a készletezéssel összefüggő feladatokat hazánkban a Magyar Szénhidrogén Készletező Szövetség látja el. A biztonsági készletezés célja, hogy elsősorban a lakossági és kommunális fogyasztók jelentős ellátási nehézségek (importkiesés, rendkívüli időjárás) esetén is zavartalanul jussanak földgázhoz. Ennek érdekében – több ütemben – 1,2 Mrd m³ biztonsági célú földgázkészletet halmozunk fel 2010. január 1-jéig.

Részvétel a Déli Áramlat projekt előkészítésében

Az EU földgázellátásának bővítését szolgáló ún. Déli Áramlat vezeték, orosz (GAZPROM-) forrásokra támaszkodik, beruházási költsége kb. 4 Mrd euró, üzembe lépését 2012-re tervezik. 2008 februárjában a magyar és az orosz kormány megállapodást írt alá a gázvezetékéről, amely szerint: a vezeték áteresztőképessége legalább 10 Mrd m³/év lesz, Magyarországon legalább 1 Mrd m³ volumenű gáztároló épül és a projekt megvalósítására létrehozandó vállalat tulajdonából a felek 50-50%-kal részesednek.

Részvétel a Nabucco projekt előkészítésében

A jelenleg szervezés alatt lévő, az Európai Unió támogatását is élvező projekt egy Törökországon, Bulgárián, Románián, Magyarországon és Ausztrián keresztül menő, évi 30 Mrd m³ kapacitású földgáz-szállítóvezetékét létesít, amely a közép-ázsiai térségből szállít (elsősorban azeri, iráni és kazah) gázt a megvalósításban részt vevő országokba és az EU több más tagállamába – Oroszország kikerülésével. (Vagyis a terv megvalósítása tényleges forrásdiverzifikációt jelent.)

A megvalósításban a felsorolt öt ország gázipari cégei vesznek részt (Magyarországról a MOL). A projekt EU-koordinátora szerint a gázszállítás 2013-2014-ben indulhat meg. Az 7,9 Mrd euró tervezett költségvetésű projekt 3300 km hosszú vezetéke a tervek szerint kezdetben évi 8 Mrd m³, később 31 Mrd m³ földgáz szállítását teszi lehetővé.

3. A piaci verseny élénkítése az energetikai szektorban

Piacnyitás a villamosenergia-piacon

2008. január 1-jével lépett hatályba a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény. A jogszabály célja, hogy **teljes és valódi verseny alakuljon ki a villamosenergia-piacon** a gazdaság versenyképességének fokozása érdekében, de érvényesüljön a hosszú távú ellátásbiztonság követelménye is (a 2003/54/EK irányelvben meghatározottakkal összhangban).

A korábbi kettős piaci (közüzemi és szabadpiaci) modell megszűnt, helyét tiszta versenypiaci modell vette át, amelyben a versenyt csak az erőfölényes helyzetekkel való visszaélés megelőzésére, illetve a kiszolgáltatott felhasználók védelmében lehet korlátozni. A felhasználók, illetve a kereskedők szabadpiaci körülmények között szerezhetik be, a termelők pedig ugyanilyen módon értékesíthetik a villamos energiát. A lakossági fogyasztók és a kisvállalkozások – törvény által kijelölt – szűk köre egyetemes villamosenergia-szolgáltatásra is jogosult. Ennek keretében az egyetemes szolgáltatóktól meghatározott minőségű villamos energiát vásárolhatnak méltányos, könnyen összehasonlítható, átlátható árakon. Az első néhány hónap tapasztalatai alapján jelenleg folyik a rendszer „finomhangolása”.

Piacnyitás a földgázpiacon

Az Országgyűlés által 2008 tavaszán tárgyalta, a földgázellátásról szóló T/4669. sz. (elfogadását követően előreláthatóan 2009. január 1-vel hatályba lépő) törvényjavaslat értelmében a földgázpiacon a villamosenergia-piacihoz hasonló működési modellt vezetnek be.

A piacnyitás első néhány hónapjának tapasztalatai alapján jelenleg vizsgálat, illetve előkészítés alatt áll egy szervezett villamosenergia-piac kialakítása.

4. Felkészülés a postai szolgáltatások piacának megnyitására

Az Európai Parlament és a Tanács 2008 januárjában elfogadta a közösségi postai szolgáltatások belső piacának fejlesztésére és a szolgáltatás minőségének javítására vonatkozó közös szabályokról szóló 97/67/EK irányelv módosítását, amelynek célja **a postai belső piac teljes körű megvalósítása** (liberalizációja).

A tárgyalások során képviselendő magyar álláspont kialakításához 2007 júniusában egy hatástanulmány készült. Az uniós tagállamok példaértékűnek tekintették a magyar kezdeményezést, tekintettel arra, hogy az EU által az irányelvtervezethez készített hatáselemzés nem tartalmazta a liberalizáció országonkénti hatásait. 2007-ben számos európai ország – a magyar mintát követve – hasonló tanulmány megírását határozta el.

A kormányzati postastratégiát megalapozó hatástanulmány nem kizárólag az irányelvvel, a liberalizációs céldátummal kapcsolatos magyar álláspont megalapozását szolgálta, hanem a magyar postapiac teljesen liberalizált körülmények közötti működési modelljének megtervezéséhez is lefekteti az alapokat. Ennek bázisán folytatjuk a felkészülést a teljes piacnyitásra.

Jelentős magyar siker, hogy – a kormány és az Országgyűlés által támogatott tárgyalási álláspontnak megfelelően – **Magyarország lehetőséget kapott a hosszabb felkészülésre**. A teljes piacnyitás **2012. december 31-éig** történő elhalasztásával kapcsolatos derogációs igényt az Európai Bizottságnak 2008. augusztus 27-éig kell bejelentenünk.

14. iránymutatás **Versenyzőbb üzleti környezet kialakítása és a magánkezdeményezések támogatása a jobb szabályozás révén**

3. országspecifikus figyelemfelhívás

A szabályozási környezet fejleszteni kell az adminisztratív terhek további csökkentésével és jogszabályi egyszerűsítésekkel.

1. A deregulációs program megvalósítása

A hatósági ügyintézés egyszerűsítésére 2007-ben elfogadott program célja, hogy a fölösleges jogi előírások és eljárások kiiktatásával, magasabb színvonalú, ügyfélközpontú szabályozás megvalósításával, az elektronikus ügyintézés bővítésével **csökkenjenek az adminisztratív terhek, az ügymenet legyen gyorsabb és egyszerűbb**.

A program I. ütemében felülvizsgált ügycsoportok: a születés, halál és házasság élethelyzeteihez kapcsolódó ügyek, a gépjárművekkel kapcsolatos ügyek, vállalkozásokat érintő ÁNTSZ- és telepengedélyezési eljárások.

A tervek szerint a program II. ütemében további nyolc ügycsoport vizsgálata és átalakítása történne meg: nyugdíj-és egészségbiztosítási ügyek, építkezés, illetve építkezéssel összefüggő eljárások, szociális ügyek, a munkavállalással és a munkahely elvesztésével kapcsolatos eljárások, ingatlannal kapcsolatos ügyek, földhivatali eljárás, fogyasztóvédelmi szabályok és eljárások, beleértve a bank- és biztosítási szektort is,

vállalkozások megkezdésével és folytatásával kapcsolatos hatósági engedélyek és egyéb hatósági eljárások, közterhek viselésével összefüggő eljárások.

Az intézkedés keretében 2008 őszén lezárul a szakhatóságok közigazgatási eljárásokban való közreműködésének vizsgálata, a hatóságok tevékenységében pedig az engedélyezésről az ellenőrzésre tevődik át a hangsúly az állam jogérvényesítésének biztosítása érdekében.

A honlapok, nyomtatványok egységesítésére egy – az informatikáért felelős kormánybiztossal egyeztetett – szakmailag megalapozott követelményrendszert összefoglaló útmutatót, ajánlást dolgozunk ki.

A dereguláció szempontjának a jogalkotási folyamatba való beépítésére, a változások intézményesülésére, szervesülésére a minisztériumok által alkalmazandó előterjesztés-minta, útmutató és hatásvizsgálati lap készül.

A program utólagos deregulációra kiemelt 11, az állampolgárok és a vállalkozások szempontjából jelentős, igazgatási és ágazati megközelítésben nem feltétlenül összefüggő, de az érintettek szempontjából mégis összetartozó és a mindennap intézendő közigazgatási ügyek többségét felölelő területet. Ezekre a területekre a jelenlegi szabályozás – beleértve a nyilvántartások és adatszolgáltatási kötelezettségek vizsgálatát is –, az ügymenet és a gyakorlati tapasztalatok elemzése után készülnek el a deregulációs intézkedések:

1. a gépjárművel kapcsolatos ügyek intézése
2. nyugdíj- és egészségbiztosítási ügyek intézése
3. eljárások születés, házasságkötés és halál esetén szükséges, valamint a személyi okmányokkal kapcsolatos ügyek
4. építkezés, illetve építkezéssel összefüggő eljárások
5. szociális ügyek intézése
6. a munkavállalással és a munkahely elvesztésével kapcsolatos eljárások
7. ingatlannal kapcsolatos ügyek, földhivatali eljárás
8. fogyasztóvédelmi szabályok és eljárások (a bank- és biztosítási szektorra is kiterjedően)
9. a vállalkozások megkezdésével és folytatásával kapcsolatos hatósági engedélyek és egyéb hatósági eljárások
10. a közterhek viselésével összefüggő eljárások (adó és járulék, illeték, igazgatási szolgáltatási díj)
11. a szakhatósági közreműködések átfogó felülvizsgálata

2. A vállalkozókat terhelő adminisztratív terhek mérése

A lisszaboni stratégia kiemelt kérdésként kezeli a minőségi jogalkotást, amelynek hatékony segédeszköze lehet az adminisztratív terhek mérése. Ez utóbbi egyrészt hozzájárulhat **a legtöbb gondot okozó területek meghatározásához**, másrészt elősegítheti **a minél kevésbé terhes szabályozási megoldások kiválasztását**. Az üzleti környezet fejlesztése szempontjából kiemelkedő fontosságú, hogy megkezdődjön a hazai szabályozásból fakadó – elsősorban a vállalkozásokat érintő – adminisztratív terhek számszerűsített (forintban is kifejezett) mérése. A mérést – az uniós metodikával összhangban – az ún. standard költségmodellen (SCM) alapuló módszertannal végzik el. A célkitűzések és intézkedések meghatározásával, ellenőrzéssel és visszacsatolással kapcsolatos feladatokba az üzleti szektort is bevonják.

Magyarországon a terhek mérésére vonatkozó projektek kidolgozása 2007-ben elkezdődött, az Európai Bizottság ún. *fast track* mérési területeivel összhangban meghatározott 11 fontos területen elkezdődött az adminisztratív terhek mérése. A projektek megvalósítása egyelőre nem hatékony; ennek fő oka egyrészt az

erőforráshiány, másrészt az utóbbi időszak szervezeti változásai. A megfelelő döntések meghozatala után azonban a projektek végrehajtása nagy hatékonysággal folytatható.

A meglévő adminisztratív terhek csökkentésén túl a keletkező jogszabályokat is meg kell vizsgálni ebből a szempontból. A jogalkotási folyamatba olyan mechanizmusokat kell beépíteni és a gyakorlatban alkalmazni, amelyekkel biztosítható az adminisztratív terhek növekedésének megelőzése, a tényleges hatások felmérése.

3. Az Üzletre hangolva program megvalósítása

A 2006 októberében meghirdetett „Üzletre hangolva” program feladata az, hogy csökkentse az állami szabályozás korszerűtlenségéből adódó adminisztratív terheket, és mérsékelje azokat a többletráfordításokat, veszteségeket, amelyek szabályozási hiányosságokból és jogérvényesítési elégtelenségekből adódnak. **A kezdeményezés konkrét célja évi 100-150 Mrd Ft-nyi megtakarítás elérése legalább öt éven keresztül.**

A program szándéka olyan államigazgatási és vállalkezési kultúra, szemléletmód kialakítása, amelyben magától értetődő igénnyé válik az üzleti környezet fejlesztése, a vállalkozói kultúra erősítése, a tisztességes verseny feltételeinek betartása.

A programhoz kapcsolódó intézkedési tervben részletezett szabályozási és fejlesztéspolitikai lépéseket a vállalkozások szakmai és érdek-képviselői szervezetei által megfogalmazott javaslatok alapján állították össze. Ezek az alábbi területeket érintik:

- a cég- és adóadminisztráció egyszerűsítése,
- a vállalkozások jogbiztonságának erősítése,
- a pénzügyi működési feltételek javítása,
- a verseny tisztaságának és átláthatóságának fokozása.

A program intézkedései a fejlesztési és gazdasági tárca koordinálásával, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, a Pénzügyminisztérium, a Miniszterelnöki Hivatal, az Önkormányzati Minisztérium, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium és más tárcák aktív együttműködésében valósulnak meg.

A 2007-ben elért eredmények közül az alábbiak emelhetők ki:

Egyszerűbb, olcsóbb, gyorsabb vállalkozásindítás – (2007. évi LXI. tv.)

2007. szeptember 1. óta

- a tőkeminimum csökkent: kft. – 500 eFt (3 MFt helyett), zrt. – 5 MFt (20 MFt helyett),
- egyszerűsített eljárás választásakor az illeték csökken (15 eFt), nem feltétel az előzetes névfoglalás, kevesebb okiratot kell benyújtani a cégbírósághoz (a többi okirat jogszerűségét az eljáró ügyvéd vagy közjegyző ellenőrzi),
- ügyvéd is hitelesítheti az aláírási címpéldányt, igazolhatja a pénzbeli letét befizetését,
- nem kell előre bankszámlát nyitni, ezt elég a bejegyzést követő 8 napon belül megtenni,
- rugalmasabbá váltak a szerződésminták.

2008. július 1-jétől kötelezővé válik az elektronikus cégeljárás, és egyszerűsített eljárásban 1 órára csökken az ügyintézési határidő.

Az adóhatósággal való elektronikus ügyintézés kiterjesztése, az e-adó- és járulékfizetés feltételeinek megalapozása

2008. január 1. óta a bevallási kötelezettségeiket elektronikusan teljesítő adózók elektronikusan szerezhetik be nemleges (nullás) adóigazolásukat, s ugyanígy kérdezhetik le adófolyószámláikat, vagy nyújthatják be beadványaikat.

2008. január 1. óta egyes APEH-irodáknál lehetővé vált a bankkártyával való fizetés (a 2007. évi LIV. tv. alapján).

E-vámkezelés

2007 augusztusában kísérleti jelleggel, majd novembertől éles üzemben megkezdte működését az automatizált exportrendszer. A rendszer az ügyfél regisztrációját követően lehetőséget teremt a vámáru-nyilatkozat elektronikus benyújtására, és elektronikusan küldik meg a kiléptetési igazolást is. A bizottsági rendelet 285. cikkének 2. bekezdésében meghatározott engedéllyel rendelkező ügyfelek esetében egyszerűsített feldolgozási folyamatra kerülhet sor, amikor is a rendszer a benyújtott árnyilatkozatot automatikusan fel is dolgozza. Ekkor az ügyfél a közösségi kísérő okmányt elektronikus formában megkapja, és indíthatja a szállítmányt.

Az automatizált importrendszer kísérleti jelleggel 2007 júniusában indult, bevezetésére 2008 februárjában került sor. A rendszer bevezetése fokozatosan történik, első lépcsőben csak a halasztott fizetési móddal, illetve kezességgel vagy vámletétellel rendelkező ügyfelek árnyilatkozatai dolgozhatók fel meghatározott eljáráskódok tekintetében. Az előbbiekhöz hasonlóan ennek használata is ügyfél regisztrációt igényel.

A vámeljárás során a vámhivatalokban 2007 végére lehetővé vált a bankkártyával történő elektronikus fizetés. Ennek során az ügyfél a vámáru-feldolgozó rendszerben kiszabott vámtartozást és a nem közösségi adókat és díjakat egy összegben, egy tranzakcióval fizetheti meg.

A vállalkozókat terhelő adó- és járulékbevallások egyszerűsítése, összevonása

Az APEH vezetésével 2007 áprilisa óta dolgozik az adó- és járulékbevallások egyszerűsítésén a bevallás-korszerűsítési fórum (BKF). Munkájának eredményeként a 2007-ben használt 59-féle adóbevallás száma 23-féle adóbevallásra és 10-féle adatszolgáltatásra csökkent. A bevallásokhoz és önellenőrzésekhez azonos nyomtatványokat használnak. Általánossá váltak a platformfüggetlen bevalláskitöltő és -ellenőrző programok. A BKF 2008-ban is folytatja munkáját.

A kötelező könyvvizsgálati értékhatár felemelése

2008. január 1-jétől 50 Mft-ról 100 Mft-ra emelkedett a kötelező könyvvizsgálati értékhatár (2007. évi LXXV. törvény). Ezáltal kb. 25 ezer vállalkozás mentesül a kötelező könyvvizsgálat alól.

A társadalombiztosítási járulék visszafizetésének egyszerűsítése

2008-tól a tb-járulék visszafizetése az adott havi bevallásban (önellenőrzés benyújtása nélkül) rendezhető.

Cégnyilvánosság, céginformációk elérhetősége

2008-tól **ingyenes elektronikus céginformációk** érhetők el a céginformációs szolgálat www.e-cegjegyzek.hu honlapján. Így például a vállalkozások cégjegyzékben szereplő adatai, az elektronikusan rögzített bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmek, bizonyos csoportosított céginformációk, az, hogy a cég felszámolási vagy végelszámolási eljárás alatt áll-e stb.

A pályázati adminisztráció egyszerűsítése

- Könnyítések a biztosítéki szabályoknál: a korábbi 5 Mft helyett 10 Mft támogatási érték alatt nem szükséges biztosíték, csökken a biztosíték előírt mértéke, a fenntartási időszakra 50 Mft alatt nem szükséges.
- Kevesebb igazolás szükséges a pályázatok benyújtásakor.
- Egységesített eljárások – a korábbi mintegy harmincféle eljárásrend egységesítésével öt eljárásrend van érvényben, a pályázati adatlapok és a támogatási szerződés mintái egyszerűsödtek, egységessé váltak.
- Az elektronikus ügyintézés fokozatos kiterjesztése a kifizetési kérelmek benyújtására, a hiánypótlásra felszólító levelek megküldésére.
- Állami igazolások beszerzése a pályázók helyett. Azon igazolások beszerzése, amelyekhez a szükséges adatok szerepelnek más állami rendszerekben, nem a pályázók, hanem a pályáztatók feladata.
- Csökkent a kifizetésekhez benyújtandó dokumentumok száma.
- Egyszerűsített, normatív jellegű pályáztatás kialakítása kisebb összegű támogatásnál, a döntések meghozatala legfeljebb 60 nap alatt.

A pályázati adminisztráció egyszerűsítésében 2008-ban további jelentős előrelépések várhatók.

15. iránymutatás **Vállalkozóbarátabb kulturális közeg kialakulásának elősegítése és kkv-kat támogató üzleti környezet kialakítása**

1. A versenyképes vállalkozói tudás támogatása (KKC-2008-V)

A pályázati konstrukció alapvető célja a vállalkozói kultúra fejlesztése és a vállalkozói szellem erősítése, mindezek által a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének növelése és nemzetköziesedésük elősegítése. A pályázat meghirdetésekor a támogatásra rendelkezésre álló keretösszeg: 373,6 Mft.

Pályázhatnak a magyarországi székhelyű, jogi személyiséggel rendelkező szervezetek: országos és regionális gazdasági érdekképviselők, gazdasági kamarák; országos és regionális szakmai szövetségek; egyesületek; alapítványok; közalapítványok; közhasznú társaságok, nonprofit gazdasági társaságok; jogi személyiséggel rendelkező önkormányzati társulások; kistérségi társulások; felsőfokú oktatási intézmények.

A támogatható tevékenységek köre:

– az „A” komponens esetében: európai uniós vállalkozói ismeret- és tudástranszfer, uniós megfelelési és tudásközpontok létesítése határon túli térségekben, uniós legjobb gyakorlatok és módszerek alkalmazásának elterjesztése, üzleti kapcsolatépítő rendezvények szervezése és lebonyolítása. Célterületek: Ukrajna – Kárpátalja, Szerbia – Vajdaság, Románia – Erdély, Szlovákia – Felvidék, Horvátország – Drávaszög, Szlovénia – Mura-vidék, Ausztria – Burgenland.

– a „B” komponens esetében: szakmaspecifikus oktatási, képzési programok, hálózatépítő tréningek szervezése és lebonyolítása; európai vállalkozói információs napok szervezése és lebonyolítása; tudatosságnövelő rendezvények, programok szervezése és lebonyolítása.

A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás. A támogatás minimális összege 300 ezer Ft, maximális összege 10 Mft. A támogatás maximális mértéke: 60–90%.

2. Kezdő vállalkozók támogatása (KKC-2007-K)

A pályázati konstrukció alapvető célja a vállalkozóvá válás, a kezdő vállalkozói aktivitás ösztönzése gazdasági, vállalkozói ismeretek, tananyag kifejlesztése, oktatása, tanácsadás révén; ezáltal a vállalkozói kultúra, a vállalkozói lét, imázs erősítése, valamint a versenyképes vállalkozói tudás, a legjobb gyakorlatok, PR- és kommunikációs ismeretek fejlesztése. A pályázat meghirdetésekor a támogatásra rendelkezésre álló keretösszeg: 500 Mft.

A pályázaton a magyarországi székhelyű, jogi személyiséggel rendelkező, a támogatás céljának megfelelő oktatási, tanácsadási tevékenységet végző következő szervezetek vehettek részt: költségvetési szerv és intézménye, egyesület, kamara, alapítvány, közhasznú társaság.

A támogatható tevékenységek köre: tanácsadás; oktatás; tananyag kidolgozása; mentorálás; a vállalkozói lét, mint társadalmi érték megjelenítése, imázsának építése.

A támogatás formája: vissza nem térítendő támogatás. A támogatás maximális mértéke: a program elszámolható összköltségének általában 70%-a, s legfeljebb 80%-a a nők és a hátrányos helyzetű csoportok részére szervezett program esetén.

16. iránymutatás

Az európai infrastruktúrák kiterjesztése, fejlesztése és összekapcsolása, a határokon átívelő kiemelt projektek befejezése

1. Nemzetközi közlekedési kapcsolatok javítása

Az intézkedés célja **az elérhetőség javítása** a versenyképesség növelése és a társadalmi-területi kohézió erősítése végett, az ország jobb bekapcsolása az európai gazdasági vérkeringésbe, valamint a fejlődő piacok adta lehetőségek jobb kihasználása a közlekedési infrastruktúra fejlesztésével. A nemzetközi kapcsolódást lehetővé tevő vasúti, közúti és vízi úthálózat fejlesztését tartalmazó projektek elsősorban az Európai Unió TEN-folyosói magyarországi szakaszainak fejlesztését és a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztését tartalmazzák.

Az egyes projektek az elérhetőség javítását, a szűk kapacitások felszámolását, az utazási sebesség növelését, a magasabb műszaki szolgáltatási színvonal biztosítását tűzik ki közvetlen célul.

A fejlesztések jellemzően hosszú útvonalszakaszokat fednek le, megvalósításuk túlnyúlik a 2010. éven.

2. A köz- és a magánszféra együttműködése (PPP)

Az intézkedés célja, hogy magas minőségű és kiegyensúlyozott szolgáltatást biztosítva bonyolítsa le olyan infrastrukturális fejlesztéseket a közlekedésben, amelyek lehetővé

teszik a személyközlekedésben és az áruszállításban meglévő **szűk keresztmetszetek feloldását**. Az intézkedéssel – szakmai befektetők révén – hatékony kivitelezést és üzemeltetést eredményező pénzügyi érdekeltséget, menedzsmenttapasztalatot és az állami költségvetést kiegészítő forrásokat vonunk be. Mindezek eredményeképpen a beruházások hatékonyabbak lesznek, és előbb valósulnak meg, mint ha a költségvetésből valósítanák meg őket.

A Horvátország, Bosznia, valamint a dél-dunántúli regionális központ, Pécs irányába vezető M6-M60 autópálya, a Budapest–Ferihegy Nemzetközi Repülőtérrel a belvárossal összekötő Ferihegy-expressz vasútvonal, továbbá az Ukrajna irányába haladó M3 gyorsforgalmi út valósulhat meg az intézkedés keretében.

Jelenleg az M6/M60-as autópálya Szekszárd–Bóly, Bóly–Pécs szakaszai épülnek PPP-konstrukcióban, és folyamatban van az M6-os autópálya Dunaújváros–Szekszárd szakaszának közbeszerzési eljárása. A két további projekt előkészítése most folyik.

3. Fenntartható, innovatív közlekedési technológiák bevezetése

Az intézkedés célja, hogy **a már működő közlekedési infrastruktúra-hálózaton javítsa a szolgáltatás minőségét**. Az országhatáron átnyúló, infrastruktúrához kapcsolódó közlekedésszervezési, közlekedésbiztonsági és információs szolgáltatások növelik a forgalom akadálymentes lebonyolításának biztonságát, a forgalomban részt vevők fizikai biztonságát, csökkentik a fölöslegesen megtett utak hosszát és a célba érés időigényét. Ezekkel a fejlesztésekkel a meglévő infrastruktúrát takarékosabban, kisebb környezetszennyezéssel lehet használni.

A forgalom mérését, ellenőrzését, befolyásolását szolgáló műszaki eszközök beszerzését, telepítését, illetve az országhatáron átnyúló hálózatba illesztését szolgáló CONNECT III. projekt 2008-ban fejeződött be. Ugyanebben az évben kezdődött el a hasonló tárgyú, de szélesebb körű nemzetközi együttműködést megvalósító projekt, az EASYWAY előkészítése.

Előkészítés alatt áll a használati díj bevezetése, amely az autópályákon működő átalánydíjas (matricás) rendszert váltja majd fel. A használati díj fizetését nemcsak a gyorsforgalmi utakon, hanem a – gyorsuló elhasználódás miatt növekvő fenntartási forrásokat igénylő – főútvonalai úthálózaton is bevezetik.

3.3 FOGLALKOZTATÁSI PROGRAM

17. iránymutatás A foglalkoztatás fokozása, a termelékenység javítása, társadalmi és területi kohézió

3. országspecifikus ajánlás

Meg kell erősíteni az aktív munkaerő-piaci politikákat a hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci helyzetének javítása és a foglalkoztatás terén tapasztalható tartós regionális különbségek csökkentése végett.

4. tanácsi következtetés

Csökkenteni kell a korai iskolaelhagyást, és fejleszteni kell az alapvető olvasási készségeket.

5. tanácsi következtetés

Bővíteni kell a felnőttképzést (különös tekintettel az alacsony képzettségűekre és az idősebbekre), s elő kell segíteni a munkaköri és földrajzi mobilitást.

6. tanácsi következtetés

Támogatni kell a magasabb munkaerő-piaci részvételt, vissza kell szorítani a szegmentációt az aktív szociális politika érdekében.

Az elmúlt években a foglalkoztatáspolitikai mozgásterét döntően befolyásolták a költségvetési stabilitás megteremtésére irányuló intézkedések és a gazdasági növekedés visszaesése. **Az elsődleges cél a tartós inaktivitás megelőzése, a strukturális reformok által érintett munkavállalók ismételt elhelyezkedésének segítése és a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásának ösztönzése volt.** Az e célok jegyében megkezdett intézkedéseknek 2008 és 2010 között is meghatározó szerepük lesz.

Emellett – a stabilizációt követően várhatóan megélnéknélő gazdasági növekedésre is építve – a munkaerő-kereslet növelését célzó támogatásokra, a munkába lépést ösztönző, az ellenőztönző hatásokat pedig eredményesen korlátozó lépésekre és a munkaerő-piaci részvételt a foglalkoztatás nem hagyományos formáinak elterjesztésével növelő programokra is szükség van.

A 2008 és 2010 közötti időszakban a foglalkoztatás bővítésére irányuló stratégia fő elemei a következők:

1. Aktivizálás, az álláskereső és a munkavállalás ösztönzése

Folytatni kell a munkaerő-piaci részvétel növelésére irányuló intézkedéseket. A nyugdíjkorhatár fokozatos emelésével és a rokkantsági nyugdíj átalakításával leszűkültek azok az intézményes keretek, amelyek korábban lehetővé tették, hogy a munkanélküliségből való kivezető utat elsősorban a tartós inaktivitás jelentse. A munkanélkülieket ellátó rendszer átalakításával az aktív álláskeresőt ösztönző feltételrendszer jött létre. A továbblépéshez a szociális ellátórendszer munkavállalás ellen ható elemeinek a felülvizsgálata, átalakítása szükséges. Ennek keretét az aktív álláskeresőt és a munkavállalást ösztönző támogatásokra és szolgáltatásokra épülő **integrált foglalkoztatási és szociális rendszer** jelenti.

2. A foglalkoztathatóság javítása

Az aktivitás és az álláskeresők számának növekedésével még inkább hangsúlyossá válik a foglalkoztathatóság javítása. Az álláskeresésre való ösztönzés csak a munkavállalásra való felkészítést, alkalmassá tételt, a készségek és kompetenciák fejlesztését szolgáló intézkedésekkel együtt eredményezheti a foglalkoztatás bővülését. A munkavállalási korúak esetében a foglalkoztathatóság javításának elsődleges eszközét **az aktív munkaerő-piaci politikák** jelentik. E tekintetben a fő feladat a résztvevők és a ráfordítások növelése, a hatékonyság javításával párhuzamosan. Folytatni kell **az alacsony iskolai végzettségű felnőttek alapfokú képzését és szakképzését** támogató intézkedéseket. A jövő munkavállalóinak foglalkoztathatóságát alapvetően befolyásolja az oktatás és képzés minősége és szerkezete. Kulcskérdés, hogy az oktatás területén uniós forrásból megvalósuló fejlesztések a legfontosabb problémák megoldására koncentrálnak, csökkentsek az oktatási rendszeren belüli minőségi különbségeket, és garantálják, hogy a fejlesztések eredményei minden iskolában a napi működés részévé válnak.

3. A munkaerő iránti kereslet növelése – különösen a leghátrányosabb helyzetű térségekben

A hátrányos helyzetűek foglalkoztatásának ösztönzésére a kormány célzott járulékkedvezményeket (START-programok) vezetett be. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy – a makro-gazdasági stabilitás megteremtésére irányuló intézkedésekkel párhuzamosan – a munkáltatói terhek célzott csökkentése növelte a keresletet a hátrányos helyzetű munkavállalók iránt, elősegítette, hogy a meglévő álláshelyekre a munkáltatók közülük válasszanak munkaerőt. **A célzott járulékkedvezmények** fenntartása mellett a következő időszakban **az új munkahelyek létrehozását, az álláslehetőségek bővítését** is ösztönözni kell, elsősorban a gazdaságfejlesztés eszközeivel. A foglalkoztatási szint emelése csak akkor lehetséges, ha az alacsony iskolai végzettségű munkavállalók iránti kereslet érzékelhetően nő. **A hátrányos helyzetű térségben élők** foglalkoztatási esélyeinek javításához célzott, a foglalkoztatási lehetőségek bővítését támogató és a foglalkoztatás költségeit csökkentő intézkedésekre van szükség.

4. A munkaerő-piaci „átmenetek” segítése, a foglalkoztatás nem hagyományos formáinak elterjesztése

Bár Magyarországon a foglalkoztatási ráta az uniós átlagnál számottevően alacsonyabb, ha a ledolgozott munkaórák számát is figyelembe vesszük, akkor mindössze 1,7 százalékpontos a lemaradásunk. Ez azt jelenti, hogy a munkavállalási korú népesség jóval kisebb hányada dolgozik, mint az uniós tagállamok többségében, de aki dolgozik, az **a munkaórák számát tekintve jóval többet dolgozik**. A munkaerőpiacon „kívül lévők” és a „belül lévők” között ugyanakkor éles a határvonal; nehéz belépniük a legális foglalkoztatás keretei közé azoknak, akinek nincs lehetőségük vagy esélyük a hagyományos keretek közötti munkavállalásra. Alacsony a nem hagyományos foglalkoztatási formák elterjedtsége, illetve az atipikus munkavégzés egy része jellemzően nem bejelentett foglalkoztatás keretében történik. Ezért szükség van olyan intézkedésekre, amelyek a munkaerőpiactól tartósan távol maradók belépését segítik, az inaktivitásból való kilépést és a munka világába való bekapcsolódást támogatják.

Az „átmenetek” segítésének **eszköztára** élethelyzettől, az inaktivitás okaitól függően **sokszínű lehet**: a gyesen, gyeden lévők esetében ilyen eszköz lehet a részmunkaidős foglalkoztatás és a távmunka arányának növelése a gyermekgondozási szolgáltatások fejlesztése mellett, a pályakezdő fiatalok esetében a munkatapasztalat-szerzés támogatása, az alacsony iskolai végzettségű, tartósan nem foglalkoztatottak esetében az alkalmi, szezonális munkalehetőségekben rejlő lehetőségek kihasználása. Az atipikus foglalkoztatási formák elterjesztésével nem a meglévő munkahelyek átalakítása, hanem

a munkaerőpiacon kívül levők számára új foglalkoztatási lehetőségek megteremtése, kifejlesztése, a nem hagyományos munkalehetőségekben rejlő potenciál kihasználása a cél.

5. A be nem jelentett munkavégzés kifejlesztése

A be nem jelentett foglalkoztatás az egyén és a társadalom szempontjából is súlyos következményekkel jár. Bár rövid távon magasabb jövedelmet eredményezhet, **a munkavállalókat kiszolgáltatottá teszi**, és nem biztosítja számukra a szociális védelemre való jogosultságot. A társadalom egészét érintő hatásokat tekintve a be nem jelentett munkavégzés tisztességtelen versenyhelyzetet teremt, **korlátozza az adók mérséklésének mozgásterét** és/vagy az állami szolgáltatások minőségjavításának lehetőségeit. A be nem jelentett foglalkoztatás visszaszorításához és a legális foglalkoztatás növeléséhez **szankciókra és ösztönzésre egyaránt szükség van** a szabályozás és az ellenőrzés kereteinek megerősítésén, valamint hosszabb távon az élőmunkát terhelő elvonások, illetve a foglalkoztatás terheinek csökkentésén keresztül. A be nem jelentett foglalkoztatás visszaszorítására irányuló szankciók és ösztönzők csak **szemléletformálással**, a kockázatok és a hátrányok tudatosításával együtt lehetnek sikeresek. Fontos az aktívak tájékozottságát javítani a nyugdíjjogosultság megszerzésével kapcsolatban, és erősíteni kell az időskori biztonságra való tudatos felkészülést.

6. A munkaerő-piaci hátrányok újratermelődésének megakadályozása

A sikeres életkezdet alapvetően meghatározza az egyén későbbi társadalmi és munkaerő-piaci esélyeit. A korai életszakaszban nyújtott segítség, a képességek és készségek fejlesztése kulcsfontosságú a sikeres iskolai előmenetel megalapozása és a foglalkoztatási hátrányok újratermelődésének megakadályozása szempontjából. Különösen fontos ez a társadalmi és gazdasági hátrányoktól fokozottan sújtott roma népesség esetében. **Az oktatásnak és a szakképzésnek** meghatározó szerepet kell játszania a későbbi munkaerő-piaci hátrányok megelőzésében, a tanulókat fel kell ruházni a foglalkoztathatóságukat biztosító kompetenciákkal, a lemorzsolódás csökkentésén keresztül meg kell előznie az alacsony iskolázottságú népesség újratermelődését. Ezért az oktatási rendszer fejlesztésének fő célja, hogy minden tanuló számára hozzáférést biztosítson a magas színvonalú oktatáshoz.

A következőkben az uniós foglalkoztatási iránymutatások szerkezetének megfelelő csoportosításban foglaljuk össze a kormány foglalkoztatáshoz kapcsolódó intézkedéseit:

1. a munkaerő-piaci részvétel növelése és a szociális védelmi rendszerek modernizálása (18–20. iránymutatás),
2. a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességének javítása (21–23. iránymutatás),
3. hatékonyabb humán erőforrás-fejlesztés jobb minőségű oktatás és képzés révén (24. iránymutatás).

18. iránymutatás

A munka legyen mindenki számára lehetőség – kortól és nemtől függetlenül

5. országspecifikus figyelemfelhívás

Biztosítani kell a munkában töltött idő és a magánélet jobb összehangolását.

A munkavállalás szempontjából – az életciklussal is összefüggésben – bizonyos munkavállalói csoportok elhelyezkedését sajátos tényezők nehezítik. A pályakezdő fiatalok a munkaerőpiacra való beilleszkedés, az idősebb korosztályok a munkaerő-piacon való bennmaradás, illetve – hosszabb-rövidebb távolmaradást követően – az ismételt belépés nehézségeivel szembesülnek, míg a nők hátrányai elsősorban azzal függenek össze, hogy a gyermeknevelés időszakában egy időre elhagyják a munkaerőpiacot (ami a kiterjedt gyermekgondozási ellátásoknak köszönhetően az esetek többségében több évet jelent), és ezt követően rendkívül nehéz a munka világába való visszatérés. A munkaerő-piaci részvétel szempontjából meghatározó jelentőségű az egészségi állapot is.

1. A fiatalok munkaerő-piaci integrációjának segítése

A pályakezdő fiatalok elhelyezkedését 2005 vége óta támogatja a **START** járulékkedvezmény. Az igénybevételi arányok azt mutatják, hogy ez a támogatás fontos szerepet tölt be a munka világába való belépés segítésében, ezért **indokolt a fenntartása**. Mivel az első igénybe vevők esetében letelt a kedvezmény kétéves időszaka, célszerű megvizsgálni a támogatás eredményességét. A munkáltatók ösztönzése mellett a fiatalok elhelyezkedési esélyeit döntően az oktatási és szakképzési rendszer minősége, illetve a munkaerő-piaci igényekhez való igazodása befolyásolja; az ezekkel összefüggő intézkedéseket a 23. és a 24. iránymutatáshoz kapcsolódó fejezet mutatja be.

2. Az idősebb munkavállalók aktivitásának megőrzése

A nyugdíjkorhatár fokozatos emelésének eredményeképpen az utóbbi években növekedett az idősebb korosztályok munkaerő-piaci részvétele. A nyugdíjkorhatár emelésével párhuzamosan, 1998 és 2006 között az érintett korosztályban a munkanélküliségi ráta 4,7%-ról 3,9%-ra csökkent, az aktivitási arány 17,5%-ról 34,9%-ra, a foglalkoztatási arány pedig 16,7%-ról 33,6%-ra nőtt. A növekvő munkaerő-piaci részvétel csak akkor eredményezheti a foglalkoztatottak számának további növekedését, ha a korhatáremelés a foglalkoztathatóságot javító intézkedésekkel párosul. Ezért **az aktív munkaerő-piaci programoknak az idősebb munkavállalók továbbra is kiemelt célcsoportját képezik**. Emellett a munkáltatóknak nyújtott támogatás révén az idősebb munkavállalók foglalkoztatásának ösztönzését szolgálja a **START Extra** járulékkedvezmény is.

3. A nők foglalkoztatási rátájának emelése

A nők munkaerő-piaci részvételét Magyarországon döntően befolyásolja a gyermeknevelés. A kisgyermeket nevelő nők foglalkoztatási szintje jóval alacsonyabb, mint más uniós országokban, amihez jelentős mértékben hozzájárul az otthon maradáshoz kötött pénzbeli ellátások rendszere. Igaz, **az utóbbi években számos intézkedés ösztönözte a mielőbbi munkavállalást**: a munkáltatóknak nyújtott kedvezmény a gyermekgondozási szabadságról visszatérők foglalkoztatásához (START+), a gyes melletti teljes munkaidős foglalkoztatás lehetőségének megteremtése a gyermek egyéves korától.

Ugyanakkor a 0–3 éves korosztálynak nyújtott gyermekgondozási szolgáltatások kapacitásai igen korlátozottak.⁶ A napközbeni gyermekellátások közül a bölcsődék leterheltsége kiugróan magas. A 0–3 éves korú népesség mindössze 8%-a számára elérhető a bölcsődei ellátás, pedig az intézmények átlagosan 128%-os kihasználtsággal működnek. A gyermek 3 éves koráig alanyi jogon nyújtott gyesnek az utóbbi években történt átalakítása (a munkavégzés korlátainak eltörlése) megszüntette a munkavállalás ellenőztőit. Következő lépésként **a bölcsődei ellátás fejlesztésére és a gyermekgondozási szolgáltatások hozzáférhetővé tételére** kell helyezni a hangsúlyt.

- 2013-ig 15 ezerrel tervezzük növelni a bölcsődei férőhelyek számát, elsősorban a regionális operatív programok keretében.
- Megvizsgáljuk a mielőbbi munkavállalásra ösztönző programok hatását, és ehhez kapcsolódóan mérlegeljük egy olyan utalványrendszerre épülő támogatás bevezetésének lehetőségét az Európai Szociális Alap forrásaiból, amely a gyermek 1–3 éves koráig a gyermekek nap közbeni elhelyezését segítő szolgáltatások igénybevételéhez ad támogatást, nem helyettesítve, hanem kiegészítve a gyeset.
- Mérlegeljük, hogy a pénzbeli ellátások mértékének megtartása mellett, a támogatás időbeli átcsoportosításával hogyan lehet ösztönözni a munkába való visszatérést.

4. Az egészségi állapot javítása

A magyar lakosság egészségi állapota nemzetközi összehasonlításban rendkívül kedvezőtlen, és jelentősen elmarad attól, amit társadalmi-gazdasági fejlettségünk általános szintje lehetővé tene. Az egészség javítását, a betegségek megelőzését, az emberhez méltó élet meghosszabbítását csak az egész társadalom szervezett erőfeszítéseivel, anyagi, szellemi erőforrásainak, egyéni kezdeményezéseinek mozgósításával és hatékony felhasználásával lehet elérni. A célkitűzéseket az **Egészség Évtizedének Népegészségügyi Programja** valósítja meg, melynek alapvető küldetése, hogy választ adjon az egészséget érintő kihívásokra, segítse és felgyorsítsa, hogy a magyar lakosság életésélyei minél hamarabb megközelítsék az Európai Unió átlagát. A népegészségügyi program megvalósítása osztársadalmi feladat, amelynek végrehajtása csak széles körű tárcaközi együttműködés esetén lehet eredményes. A program fő prioritása a daganatos megbetegedések megelőzése és szűrése. Ezenkívül célzott dohányzásmegelőzéssel, a fiatalok egészségének megőrzését támogató programokkal, az egészséges táplálkozást és testmozgást népszerűsítő programokkal és munkahelyi egészségfejlesztési programmal segíti elő a kormány a munkavállalók egészségi állapotának javítását.

19/a iránymutatás Érje meg dolgozni!

4. országspecifikus figyelemfelhívás

További intézkedéseket kell bevezetni a munkavállalás és a munkaerőpiacon maradás ösztönzésére.

Az álláskeresés és a munkavállalás ösztönzésére 2005 és 2007 között átalakítottuk a munkanélküli-ellátások teljes rendszerét, a szociális ellátások rendszerében pedig olyan módosítások léptek életbe, amelyek a munkavállalás ellen ösztönző hatások kiküszöbölését célozták. A nyugdíjrendszer átalakításával és a rokkantsági ellátások rendszerének módosításával **korlátozódtak a munkavállalási korúak tartós inaktivitásának lehetőségei**. A következő időszakban ezeknek a lépéseknek a folytatásaként a rendszeres szociális segély és a nyugdíjrendszer további átalakításával folytatódik a munkavállalásra ösztönzés elvének érvényesítése.

⁶ A problémára mind az OECD, mind az Európai Bizottság felhívta a figyelmet Magyarországnak szóló ajánlásaiban.

1. A munkavállalásra ösztönzés erősítése a szociális ellátórendszerben

Azok a munkavállalási korú emberek, akik nem tudnak elhelyezkedni, biztosítási típusú ellátásra nem jogosultak, és családjuk megélhetési gondokkal küzd, rendszeres szociális segélyben részesülnek. A kormány új intézkedések bevezetését tervezi avégett, hogy a segélyezettek esetében fokozottan érvényesüljön a munkavégzésre való ösztönzés. Ezért jelentkezniük kell az Állami Foglalkoztatási Szolgálatnál, ahol megállapodást kötnek velük arról, hogy milyen rendszeres tevékenységet kell végezniük azért, hogy munkajövedelemre szert tegyenek. Ehhez **az állam a nyílt munkaerőpiacra való átvezetést segítő szolgáltatásokat, támogatásokat nyújt, közfoglalkoztatást szervez.** A munkalehetőségek felajánlása nagyobb szerepet kap a segélyezésre jogosultság felülvizsgálatában. Ez utóbbi jobb megalapozására jelentősen javítani kell a segélyezésben közreműködő szervezetek közötti információáramlást és együttműködést.

2. A munkaerő-piaci részvétel növelése a nyugdíjrendszer átalakításával

1998 óta fokozatosan emelkedik a nyugdíjkorhatár, ami az idősebb korosztályok aktivitási és foglalkoztatási arányának növekedését eredményezte. Az ezredfordulót követő időszakban az öregségi nyugdíjba vonulás átlagos korcentruma érdemben nem változott; jelenleg a férfiak és nők együttes korcentruma 58 és 59 év között van. A tényleges nyugdíjba vonulási életkor továbbra is lényegesen elmarad a hivatalos nyugdíjkorhatártól, elsősorban az előrehozott nyugdíjnak köszönhetően. Az előrehozott nyugdíjazás megengedő szabályozásán túl a nyugdíj melletti foglalkoztatás adó- és járulékszabályai olyan kedvezményeket tartalmaztak, amelyek a „*érje meg dolgozni*” elv helyett az „*érje meg nyugdíjba menni, és mellette dolgozni*” elvet erősítették. Az öregségi nyugdíjak a kereső tevékenység megszüntetése nélkül is igénybe vehetők voltak, ami a munkavállalók egy részét arra ösztönözte, hogy keresőtevékenységük folytatása mellett igényeljék a nyugdíjat.

2006-ban a kormány átfogó intézkedéscsomagot dolgozott ki **a nyugdíjazás tényleges korcentrumának további emelésére.** A korcentrum növelésére tett lépések fő irányai a következők:

- az életkori és szolgálati időt illető feltételek szigorítása és
- ösztönzés a későbbi időpontban történő nyugdíjazásra.

Az intézkedéscsomag egyes elemei 2007 és 2008 folyamán életbe léptek. A már megtett lépéseket folytatva, 2008 és 2013 között az alábbi intézkedésekkel folytatódik a munkavállalásra ösztönzés:

- Folytatódik a törvény szerinti korhatáremelés, amely a nőknél 2009-re zárul le.
- Az előrehozott nyugdíj igénybevételi feltételeinek módosítása: 2009 és 2013 között az előrehozott öregségi jogosultsághoz már 40, a csökkentett jogosultsághoz legalább 37 év szolgálati idő szükséges, amely szintén a korcentrum növelésének irányába mutat.
- 2013-tól a törvényes korhatár előtt nyugdíjat kérők bármilyen hosszú szolgálati idővel rendelkeznek, csak az ellátás csökkentése mellett kapnak nyugdíjat. Ez a szabályváltozás részben emeli a tényleges nyugdíjazási korcentrumot (mert a csökkentés sokakat visszatart majd az előrehozás igénybevételétől), részben pedig csökkenti az induló nyugdíjszínvonalat (azok esetében, akik igénybe veszik az előrehozást).

3. A rokkantsági ellátások rendszerének átalakítása

A korai nyugdíjba vonulás visszaszorítására 2008-tól átalakult a rokkantsági nyugdíj rendszere. Az új rendszer alapja a munkavégző képesség vizsgálata, amely a megmaradt és fejleszthető képességekre, valamint a komplex rehabilitációra helyezi a hangsúlyt. A rehabilitálható személyek esetében **egy átmeneti és a foglalkozási rehabilitációban**

való részvételhez kötött támogatással váltja fel a korábbi rokkantsági nyugdíjat. Ezzel párhuzamosan megkezdődött a foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások fejlesztése is. Mivel egy teljesen új rendszert vezettünk be, folyamatosan nyomon kell követni, értékelni kell a működésének tapasztalatait, és meg kell tenni a szükséges korrekciókat.

19/b iránymutatás

Több és hatékonyabb segítség az álláskeresőknek és a hátrányos helyzetűeknek

7. tanácsi következtetés

Emelni kell a migráns vagy hátrányos helyzetű csoportok képzettségi szintjét.

Az álláskeresők és a hátrányos helyzetűek foglalkoztathatóságának javításában, álláskeresésének segítésében meghatározó szerepe van az aktív munkaerő-piaci politikáknak. Az elmúlt másfél évtized tapasztalatai szerint ugyanis a tartósan inaktívak nehezen vezethetők vissza a munkaerőpiacra. Ezért arra kell törekedni, hogy **a munkahely elvesztése ne jelentse a munkaerőpiacról való tartós/végleges kivonulást.** Különösen fontos, hogy azok, akik a munkaerőpiacra való belépés tekintetében fokozott nehézségekkel szembesülnek munkaerő-piaci hátrányaik vagy a diszkrimináció miatt (köztük a romák és a megváltozott munkaképességűek), **személyre szabott segítséget** kapjanak hátrányaik leküzdéséhez, foglalkoztathatóságuk javításához és az elhelyezkedéshez.

4. Aktív munkaerő-piaci intézkedések

Az utóbbi években a regisztrált álláskeresők számának növekedését nem követte az ÁFSZ bázisán megvalósuló aktív munkaerő-piaci programokban részt vevők számának és az ilyen programokra fordított kiadásoknak a növekedése. Ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy megjelentek új, más rendszereken keresztül működtetett támogatási formák is (például a normatív alapon nyújtott járulékkedvezmények vagy a nem a munkaügyi központok által bonyolított „*lépj egyet előre!*” program), amelyeket az aktív eszközök nyilvántartása nem tartalmaz. Ezzel együtt is elmondható, hogy **az aktív munkaerő-piaci politikákra kevesebb forrás jutott akkor, amikor a munkanélküliség növekedésnek indult.** Ezért a 2008–2010-es időszakban indokolt növelni az aktív munkaerő-piaci politika pénzügyi eszközeit – az Európai Szociális Alap forrásait igénybe véve –, miközben javítani kell a források felhasználásának hatékonyságát, a következők révén:

- A nem állami szervezeteket 2009-től fokozottan be fogjuk vonni a munkaerő-piaci szolgáltatások rendszerébe. Ezek a szervezetek jelenleg pályázatok útján kapnak támogatást, és döntő részben az ÁFSZ-től elkülönülten nyújtanak munkaerő-piaci szolgáltatásokat elsősorban hátrányos helyzetűek számára. A cél az, hogy a nem állami szervezetek programjai és az ÁFSZ szolgáltatásai egységes rendszert alkossanak, és növeljék a személyre szabott szolgáltatás lehetőségeit.
- A munkaerő-piaci támogatások sokszereplős rendszerén belül erősíteni fogjuk a programok és támogatások közötti koordinációt. Növelni kell a decentralizáltan, regionális szinten felhasználható források tervezhetőségét, kiszámíthatóságát. Az ÁFSZ fejlesztési programja keretében továbbfejlesztjük az aktív munkaerő-piaci politikák nyomon követésének rendszerét. Rendszeres értékelésre és hatásvizsgálatokra van szükség, és a tanulságokat vissza kell csatolni a döntéshozatali folyamatba azért, hogy az aktív eszközök a munkaerőpiac igényeihez és lehetőségeihez igazodóan, költséghatékonyan és eredményesen működjenek.

5. A leghátrányosabb helyzetű kistérségek munkaerő-piaci helyzetének javítása

A leghátrányosabb helyzetű térségek átfogó fejlesztésére irányuló program, amely **a mélyszegénység területileg koncentrált generációk közötti újratermelődését**

kívánja megakadályozni, az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében valósul meg. A program keretében mintegy 120 milliárd forintot fordít a kormány a leghátrányosabb helyzetű kistérségek gazdasági, társadalmi és infrastrukturális fejlődésének megindítására.

A munkaerő-kereslet növelésére a már meglévő járulékkedvezményeket további kedvezmény egészíti ki, amely – létszámbővítés esetén – **teljes járulékkedvezményt biztosít 3 évre** a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben élő, rendszeres szociális segélyben részesülőket, tartósan munka nélkülieket és alacsony iskolai végzettségűeket alkalmazó munkáltatók számára.

Az aktív foglalkoztatáspolitikai forrásainak jelentős részét decentralizáltan használják fel. A forrásokból a hátrányos helyzetű térségek az átlagosnál nagyobb mértékben részesülnek, így az aktív munkaerő-piaci politikák jelentős szerepet töltenek be a munkaerőpiac területi egyenlőtlenségeinek csökkentésében. Ezt a szerepet tovább erősíti, hogy 2008-ban a regionális munkaügyi központok az általuk felhasznált források **egy részét elkülönítették a régió belül található leghátrányosabb helyzetű kistérségek foglalkoztatási helyzetének javítására**. A közmunkaprogramokban foglalkoztatottak 40%-ának a rendszeres szociális segélyben részesülők közül kell kikerülnie. A munkaerő-piaci programok szervesen illeszkedni fognak a helyi gazdaság fejlesztését és a vidékfejlesztést célzó programokhoz.

6. Hátrányos helyzetűek foglalkoztatása az uniós forrásból megvalósuló beruházásoknál

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv végrehajtása az elkövetkező években várhatóan növelni fogja a munkaerőigényt az építőiparban. Hogy ez a megnövekedett kereslet a hátrányos helyzetűek számára is teremtsen foglalkoztatási lehetőséget, az uniós támogatással megvalósuló beruházások kivitelezése során elvárás lesz, hogy a beruházás munkaerőigényének **legalább 10%-áig a regionális munkaügyi központok által közvetített, álláskeresőként nyilvántartott személyeket foglalkoztassanak**. A munkaügyi központok feladata lesz, hogy a munkaerő-közvetítés mellett a munkaerő felkészítését, képzését is megszervezzék.

7. A romák foglalkoztatását segítő programok

Mivel a korábbi évek elszigetelt, egy-egy gond kiküszöbölésére összpontosító programjai nem vezettek eredményre a roma népesség hátrányainak felszámolásában, a kormány átfogó, **egyszerre többirányú segítséget nyújtó programok** indítását kezdeményezte. 2007-ben a Roma Integráció Évtizede Program keretében az Országgyűlés határozatot fogadott el a 2015-ig terjedő időszak stratégiájáról. Ennek végrehajtására a kormány elkészítette a 2008-2009-re vonatkozó intézkedési tervét.⁷ Mindkét dokumentum széles eszköztárra épít, amely egyaránt felöleli az oktatás, a foglalkoztatás, a vállalkozásfejlesztés, a lakhatás, az egészségügy és az egyenlő bánásmód érvényesítését. A romák foglalkoztatási és társadalmi helyzetének javításában meghatározó szerepe lesz az uniós forrásoknak, de különösen az ország leghátrányosabb helyzetű kistérségeire irányuló átfogó fejlesztési programnak.

8. A megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatásának elősegítése

2008. január 1-jétől átalakult a rokkantsági ellátások rendszere. (Lásd a 19. iránymutatásnál kifejtetteket.) A rehabilitációs járadékban részesülőknek – a rehabilitáció érdekében – kötelező együttműködniük az ÁFSZ-szel, az ÁFSZ-nek pedig foglalkozási rehabilitációs szolgáltatásokat kell biztosítani számukra, és segítenie kell az

⁷ Romák társadalmi integrációja (2008–2010): 68/2007 OGY határozat a Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervéről; 1105/2007 Korm. határozat a Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervhez kapcsolódó, a 2008-2009. évekre szóló kormányzati intézkedési tervről.

elhelyezkedésüket, valamint a szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutásukat. A foglalkozási rehabilitációs szolgáltatásokat az ÁFSZ egyéni fejlesztési tervek alapján – az Európai Szociális Alap támogatásával – nyújtja a korábbi munkahelyre való visszatérés vagy az ismételt elhelyezkedés segítésére. 2009 végéig közel 10 ezer megváltozott munkaképességű személy kaphat ilyen formában támogatást.

20/a iránymutatás **Korszerű foglalkoztatási szolgálat**

1. Korszerű foglalkoztatási szolgálat

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálatot az elmúlt évek strukturális reformjai több szempontból is érintették. Egyrészt fontos feladat hárult rá az átalakulás munkaerő-piaci hatásainak kezelésében. Másrészt egyes reformok (például a rokkantsági rendszer átalakítása) részeként/következtében új feladatok, szerepek ellátására kell(ett) felkészülnie. Emellett maga az ÁFSZ is egy szervezeti átalakuláson ment át: **megyei rendszerből regionális szintű rendszerré alakult.** Ahhoz, hogy a feladatait eredményesebben és hatékonyabban tudja ellátni, meg kell teremteni az intézményrendszer stabil és kiszámítható működésének feltételeit, biztosítva az új feladatok ellátásához szükséges humán erőforrásokat és szervezeti kereteket.

2. Az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató rendszer kiépítésének folytatása

2006 óta folyamatban van az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató rendszer kialakítása. Az integrált rendszer célja, hogy érvényesítse **a munkához juttatás elsődlegességét** a különféle pénzbeli ellátások, segélyek nyújtásával szemben, és biztosítsa, hogy az aktív korúaknak állástalanság – és az ezzel összefüggő jövedelemhiány – okán nyújtott ellátások és szolgáltatások rendszerében **az álláskeresés, a munkavállalási lehetőségek mérlegelése legyen az első.** Először a két terület közös irányítási rendszerét hozták létre a szociális ügyekért és a foglalkoztatáspolitikáért felelős önálló minisztériumok integrációjával. Az integrált rendszer kiépítésének következő lépéseként 2008-tól életbe lépett a munkaképesség-változás új minősítési rendszere, amely a komplex rehabilitációt helyezi előtérbe. A rehabilitációs járadékban részesülők számára az ÁFSZ foglalkozási rehabilitációs és az elhelyezkedést segítő szolgáltatásokat nyújt. Ezáltal a szolgáltatásai kiterjednek az inaktív népesség egy olyan csoportjára is, amelynek tagjai korábban nem tartoztak az ügyfelei közé.

Az integrált rendszer kiépítésének további lépéseként 2009-től az ÁFSZ ügyfelei lesznek mindazok, akik rendszeres szociális segélyben részesülnek. (Vö. a szociális ellátások átalakításáról szóló résszel.) Ennek a feladatnak az ellátása további jelentős szervezeti alkalmazkodást kíván meg az intézményrendszerből.

20/b iránymutatás **A migráció munkaerő-piaci helyzetéhez igazodó kezelése**

Magyarországon **a külföldiek össznépszerűséghez viszonyított aránya** európai összehasonlításban továbbra is **alacsonynak mondható.** A Magyarországra történő bevándorlás az elmúlt évekhez viszonyítva kismértékben, de folyamatosan növekedett. A bevándorlás fő célja továbbra is a munkavállalás, emellett azonban megnőtt azoknak a bevándorlóknak az aránya, akik egyéb, elsősorban családdegysítési céllal érkeztek hazánkba. Többek között ezzel magyarázható, hogy az elmúlt évben (az ÁFSZ statisztikái alapján) csökkent mind a kiadott munkavállalási engedélyek, mind a bejegyzett

regisztrációk száma. Az itt tartózkodó külföldi állampolgárok társadalmi és munkaerő-piaci integrációját a következők segítik:

- 2007 és 2013 között Magyarország is jogosult az új uniós pénzügyi eszköz, az Integrációs Alap támogatására, amelynek révén migránsok társadalmi és munkaerő-piaci integrációját elősegítő programok megvalósítására van lehetőség.
- 2008-ban lépett hatályba a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény és az annak végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet, amely többek között a menedékjogot kérő személyek jogait és a befogadóállomás feladatait tartalmazza. Fontos változás, hogy a menedékes személy az elismerés iránti kérelem benyújtásától számított egy éven belül a befogadóállomás területén munkavállalási engedély nélkül, azt követően pedig a külföldiekre vonatkozó általános szabályok szerint jogosult munkavégzésre.
- Folyamatban van az integrációs törvény előkészítése.
- Az unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról szóló 2004/38/EK irányelv átültetése nyomán megszülettek a beutazás és tartózkodás jogát újraszabályozó törvények, melynek nyomán a szociális ellátásokat szabályozó törvények személyi hatálya is bővült, és kiterjed minden három hónapot meghaladó tartózkodási joggal rendelkező személyre.

21/a iránymutatás Rugalmasság és biztonság a munkaerőpiacon

6. országspecifikus figyelemfelhívás

Teljessé kell tenni az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltatások rendszerét.

8. tanácsi következtetés

A rugalmasságot és biztonságot ötvöző rendszer közösen elfogadott prioritásaihoz kapcsolódó nemzeti programok végrehajtása.

A magyar munkaerőpiacon nagyon kevésbé terjedtek el a nem hagyományos munkavállalási formák. A hagyományos munkaerőpiacon egyre nehezebb új foglalkoztatási lehetőségeket feltárni, és ezek a munkalehetőségek is gyakran kihasználatlanul maradnak, mert nem egyeztethetők össze az állást keresők és a vállalkozások igényei. A vállalatok alkalmazkodóképességének, termelékenységének növelésére, illetve a munkaerőpiactól távol maradók aktivizálására egyaránt megoldást jelenthet **az atipikus foglalkoztatási formák elterjesztése**; olyan új munkalehetőségek feltárása, amelyek rugalmasan illeszkednek a munkaerő-piaci szereplők igényeihez, ugyanakkor megteremtik a foglalkoztatás biztonságának feltételeit, valamint az érdekképviselet lehetőségét.

1. Az alkalmi munkavégzéssel kapcsolatos szabályozás felülvizsgálata

Az alkalmi jellegű foglalkoztatás szabályozásának célja, hogy egyszerűsített adminisztráció mellett tegye lehetővé a nem rendszeres munkavégzést. A munkavállalók rövid idejű munkavégzés esetén is jogosultságot szerezhetnek társadalombiztosítási és munkanélküli-ellátásra. Az alkalmi munkavégzésnek az utóbbi években tapasztalt dinamikus bővülése időszerűvé teszi a rendszer értékelését és átalakítását. Az átalakítás lényege a kedvezményes járulékfizetési konstrukció és egyszerűsített adminisztráció megtartása mellett **az elektronikus adatszolgáltatásra történő áttérés** és a jogviszonyok **központi nyilvántartása** a jelenlegi papír alapú ügyintézés és decentralizált nyilvántartás helyett.

2. Az alkalmi munkalehetőségek folyamatos foglalkoztatássá szervezésének támogatása

Megvizsgáljuk annak lehetőségét, hogy az Európai Szociális Alap forrásait is felhasználva milyen módon lehet a szezonális, illetve alkalmi munkalehetőségek folyamatos, képzéssel összekapcsolt foglalkoztatássá szervezését támogatni, és ezáltal **a leghátrányosabb helyzetű rétegeket rendszeres munkalehetőséghez juttatni**. Ez a munkaerőpiac rugalmasságát, a nem foglalkoztatottaknak a munka világába való integrációjához és a be nem jelentett foglalkoztatás kifejlesztéséhez egyaránt hozzájárulhat.

3. Gyesen és gyeden lévők munkalehetőségeinek kiaknázása

Rugalmas munkavállalási formák elterjesztésével munkavállalási lehetőséget kívánunk teremteni azoknak, akik élethelyzetük miatt csak korlátozott időtartamban képesek részt venni a munkaerőpiacon:

- a START+ támogatás azáltal, hogy a gyesről és gyedről visszatérők foglalkoztatóinál csökkenti a munkáltatással kapcsolatos fix költséget, az ún. egészségügyi hozzájárulást, növeli a célcsoport részmunkaidőben történő foglalkoztatásának esélyét,
- a gyermekgondozási szolgáltatások bővítésével és támogatásával kívánjuk megteremteni az egyén számára a munkavégzés lehetőségét. (Vö. a 18. iránymutatással.)

21/b iránymutatás

A be nem jelentett munkavégzés átalakítása bejelentett foglalkoztatássá

7. országspecifikus figyelemfelhívás

A be nem jelentett munkát át kell alakítani formális foglalkoztatássá.

A be nem jelentett munkavégzés Magyarországon – csakúgy, mint az EU új tagállamainak többségében – viszonylag nagyarányú. A jelenség fő okaként a szakértők általában az élők munkára rakódó magas közterheket jelölik meg, amelyek csökkentésére azonban a költségvetési egyensúly helyreállításának követelményei miatt rövid távon nem nyílik lehetőség. Az elmúlt időszakban a kormány számos reformintézkedést vezetett be a be nem jelentett munkavégzés visszaszorítására. Ezek elsősorban a törvények betartására, illetve a törvényeknek ellentmondó magatartás szankcionálására összpontosítottak. A jövőben egy, az eddiginél kiegyensúlyozottabb, **a szankcionálás és az ösztönzés eszközeit ötvöző stratégia** kialakítása a cél, amely középtávon hozzájárulhat mind a legális foglalkoztatás növekedéséhez, mind az ország versenyképességének javításához.

1. Intézkedéscsomag a feketegazdaság visszaszorítására

2007 nyarán az államreform-intézkedések részeként – a Világbank részvételével – szakértői projekt indult a fekete- és szürkegazdaság kifejlesztését célzó javaslatok és intézkedések kidolgozására. Ennek keretében a szakértők **az adók és járulékok, a vállalkozások és munkaerő-piaci szabályok, az ellenőrzés, valamint a tájékoztatás és szemléletformálás** területein egyaránt fontos javaslatokat fogalmaztak meg. A kormány ezek alapján kezdeményezi egy intézkedési terv, illetve menetrend kidolgozását, amely rövid távon igyekszik kezelni a legális foglalkoztatás ellenőztöngőit, elsősorban olyan módosításokkal, melyek pénzügyi szempontból semlegesek, és nem jelentenek kockázatot a kiigazítási program teljesülésére nézve.

2. Az élők munkát terhelő járulékok csökkentése a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatása esetén

Bár általános járulékcsonkításra a jelenlegi gazdaságpolitikai mozgástér nem ad lehetőséget, a kormány járulékkedvezményekkel támogatja a leghátrányosabb helyzetű potenciális munkavállalók foglalkoztatását (Start, Start+, Start Extra járulékkedvezmények, illetve ezek tervezett kiegészítése a leghátrányosabb helyzetű térségekben). A kedvezmények sajátos jellegük miatt elsősorban olyan **alacsony termelékenységű, illetve kis hozzáadott értéket előállító szektorokban** teremthetnek munkahelyet, amelyekben egyébként jellemzően magasabb a be nem jelentett munkavégzés aránya. Az intézkedések hozzájárulnak az ilyen vállalkozások tevékenységének legalizálásához, illetve a munkavállalók szociális biztonságának megteremtéséhez.

3. A munkaügyi ellenőrzés megerősítése

A kormány intézkedéseinek köszönhetően az elmúlt időszakban jól érzékelhetően bővültek a munkaügyi ellenőrző hatóság kapacitásai, ami közrehatott a munkaügyi ellenőrzések számának növelésében, illetve a be nem jelentett foglalkoztatás hatékonyabb felderítésében. Az új álláshelyeket lehetőség szerint a közsféra más szektoraiból elbocsátott munkavállalókkal kell betölteni. Ezzel párhuzamosan folyik a munkaügyi ellenőrök képzési rendszerének továbbfejlesztése is. A tervek szerint a jövőben az ESZA társfinanszírozásával folytatódik az ellenőrző hatóságok kapacitásainak erősítése. A meglévő állomány képzésével és a minőségbiztosítás megteremtésével pedig javul majd az ellenőrzések hatékonysága.

4. A munkavállalói tudatosság növelése

A Világbank ajánlásai között kiemelt szerepet kapott a gazdasági élet szereplőinek tájékoztatása a be nem jelentett munkavállalással kapcsolatos kockázatokról. A lakosságnak a legális munkavégzéssel, a társadalombiztosítási tagsággal és a nyugdíjbiztosítással összefüggő magatartása jelenleg nem elég tudatos, a munkaügyi kérdésekkel kapcsolatos ismeretszintje alacsony. A helyes magatartásra és viszonyulásra vonatkozó tudás és belső motiváció csekély. A tájékoztatás és szemléletformálás jelentős szerepet játszhat ezen attitűdök megváltoztatásában. Ezért ESZA-forrásból tervezzük egy olyan kampány elindítását, amelynek célja **a munkavállalók tájékoztatása munkajogi ismeretekről, a legális foglalkoztatás előnyeiről, valamint a jogkövető magatartásra és szemléletre vonatkozó információk terjesztése**, a munkaügyi hatósági munka elfogadtatása. Ezzel összekapcsolható az a kormányzati terv, hogy a gazdaságilag aktívak kapjanak rendszeres tájékoztatás a megszerzett nyugdíjjogosultságukról.

22. iránymutatás

Bérszabályozó mechanizmusok és foglalkoztatásbarát munkaerőköltségek

Magyarországon a versenyszféra bérszabályozó mechanizmusai a piaccgazdasági körülményeknek megfelelőek, a kormány nem alkalmaz közvetlen eszközöket, beavatkozást. A munkaerő-piaci szabályozások és a bérmeghatározási rendszer kielégítő mértékben rugalmas. A kiegyensúlyozott bérpolitika és kiszámítható keresetalakulás fenntartásában, erősítésében a kormány szerint alapvető szerepet játszanak az országos háromoldalú bértárgyalások, bérmegállapodások.

1. Az országos minimálbér rögzítése és a garantált bérminimum

A bérmeghatározásban változást jelentett, hogy a 2005-ben megkötött országos háromoldalú megállapodás három évre előre, 2006–2008-ra meghatározta az országos minimálbér összegét az egyes évekre, és emellett kötelezően bevezette a legalább középfokú képesítést igénylő munkakörben alkalmazottak esetében a minimálbérnél magasabb összegű ún. garantált bérminimumot. Az intézkedés hosszabb távon is tervezhetőbbé tette a vállalkozások számára a bérköltségek alakulását. A garantált bérminimum emellett úgy járult hozzá a szürkefoglalkoztatás visszaszorításához, hogy nem szűkítette érezhetően a foglalkoztatást. Az intézkedések hatására jelentősen visszaszorult a minimálbéren foglalkoztatottak aránya: míg 2005-ben a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásokban az alkalmazásban állók 11%-ának a keresete nem haladta meg a minimálbért, addig 2007-re ez az arány 3%-ra csökkent. A hároméves megállapodás tapasztalatait a szerződő felek 2008 második félévében közösen értékelik, s egyúttal megkezdik a következő időszakra vonatkozó háromoldalú tárgyalásokat is. A kormány a jövőre nézve is fontosnak tartja a hosszabb távú kiszámíthatóságot, és ehhez egy több évre szóló országos bérmegállapodás létrehozását is. Ennek keretében hasznos volna a garantált bérminimumról is újra megállapodást kötni, mivel ennek hatálya 2008 végén lejár, és ezzel szabályozó, bérarányokat javító szerepe is megszűnne.

2. Kétoldalú ágazati-szakmai bérmegállapodások

A 2005–2008-as időszakban megerősödött az ún. ágazati párbeszédbizottságok rendszere, működése, ami a fórumrendszer széles köre és a kialakított jogi keretek révén nagyban segítheti a kétoldalú ágazati-szakmai bérmegállapodások létrejöttét, a lefedettség növekedését. Bár a versenyszféra bérmechanizmusában továbbra sem meghatározóak az ágazati kollektív bérmegállapodások, az e téren lassan kibontakozó fejlődést mutatja, hogy például a szürkefoglalkoztatással egyik leginkább érintett ágazatban, az építőiparban, sikerült részletes bérmegállapodást kötni, és azt a teljes ágazatra kiterjesztették. A kétoldalú ágazati-szakmai kollektív szerződések körének szélesítése, a lefedettség növelése a jövő időszakban is támogatandó cél.

23. iránymutatás A humán erőforrás fejlesztésére irányuló befektetések növelése és hatékonyságának javítása

A humán erőforrások fejlesztését, az oktatási és képzési rendszerek modernizációját foglalja keretbe a kormánynak az **egész életen át tartó tanulással** foglalkozó 2005-ben elfogadott **stratégiája**. A terv a hazai oktatási, képzési rendszerek fejlesztését szolgáló lépéseket öt prioritásba rendezi. A stratégiának foglalkoztatási szempontból két súlypontja van: a munkaképes korú népesség alkalmazkodóképességének és a munkaerőpiacra belépő fiatalok foglalkoztathatóságának javítása, amelyeket három prioritás közvetlenül szolgál.⁸ Ezekkel összhangban a következő intézkedéseket tervezzük:

1. Az alacsony iskolai végzettségűek képzése

Bár a pályakezdők foglalkoztathatóságát az oktatási rendszernek kell biztosítania, hangsúlyt kell helyezni a munkavállalási korú népesség foglalkoztathatósági és képzettségi szintjének emelésére is, különös tekintettel az alacsony iskolai végzettségűekre. Ennek a rétegnek a csekély foglalkoztatási aránya meghatározó

⁸ Nevezetesen az (1.) oktatás és képzés esélyteremtő szerepének erősítése, (2.) az oktatás, képzés és gazdaság kapcsolatainak erősítése, (5.) az oktatás, képzés minőségének javítása prioritások.

szerepet játszik a teljes foglalkoztatási ráta alacsony voltában, miközben az alacsony iskolai végzettségűek hátránya a felnőttképzésben való részvételben is jelentős. Ezért folytatjuk az alacsony iskolai végzettségű vagy szakképesítéssel nem rendelkező egyéneket képző, valamint a munkaerő-piaci kulcskompetenciákat fejlesztő programokat. Nagyobb létszámra kiterjesztve folytatjuk a „*Lépj egyet előre!*” programot, amely lehetőséget kínál az általános iskolai végzettséggel nem rendelkező felnőttek számára, hogy **megszerezzék a szakképzésben való részvétel feltételét jelentő alapfokú végzettséget** vagy a szakképzésbe való bekapcsolódáshoz szükséges bemeneti kompetenciákat, s hogy a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő szakképzettséget szerezzenek. A 2005-ben induló programba több mint 15 ezren kapcsolódtak be, és közülük csaknem 14 ezren sikeres vizsgát tettek. **A program kezdetekor állás nélküli felnőttek 60%-a a szakképesítés megszerzését követően álláshoz jutott.** Ezenfelül átalakítjuk a felnőttképzés támogatási rendszerét, amelynek a képzésben részt vevő egyén kerül a középpontjába. Kísérleti jelleggel az egyén foglalkoztatási helyzete, iskolai végzettsége és életkora szerint differenciált támogatást nyújtó programban segítjük az írási, olvasási és számolási készség, illetve az idegennyelv-tudás, a felhasználói szintű informatikai, gazdasági és vállalkozási ismeretek megszerzését.

2. A szakképzés rendszerének fejlesztése

Korszerűsítjük a képzési rendszer működését olyan intézkedések révén, amelyek a munkaerő-piaci kereslet és a képzési kínálat jobb illeszkedését szolgálják. A szakképzési kibocsátás rugalmasságának növelésére **modulrendszerű szakmastruktúrát** alakítottunk ki. Erre építve az átalakított vizsgakövetelményeknek megfelelő, kompetenciaalapú tananyagokat fejlesztünk ki. A képzés és a munkaerőpiac közötti kapcsolat erősítése, a munkaerő-piaci információk szakképzésbe csatornázása végett különféle rendszerfejlesztéseket valósítunk meg. Létrehozunk egy olyan **pályaorientációs rendszert**, amely hatékonyan nyújt segítséget a különböző életkorú és élethelyzetben lévő egyének számára ahhoz, hogy megtalálják az egyéni képességeiknek és a munkaerő-piaci elvárásoknak egyaránt megfelelő tanulási utakat. **A pályakövetés rendszerének** kialakításával erősebb visszacsatolást teremtünk a gazdaságról és a munkaerőpiacról a képző intézmények felé. A rendszer célja, hogy a képző intézmények tevékenységét a végzettek és a munkáltatók értékeljék, aminek révén pontosabb információk állnak rendelkezésre a pályaválasztók és a képző intézményt keresők számára a tudatos döntéshez. Továbbá **szakképzési ösztöndíjprogramot** indítunk, amely tanulmányi eredménytől függően támogatja a regionális hiányszakmákra jelentkező tanulókat.

24. iránymutatás

A munkaerőpiac igényeihez igazodó oktatás és képzés

4. országspecifikus ajánlás

Mindenki számára biztosítani kell a magas szintű oktatáshoz és képzéshez való hozzáférést, javítani szükséges a képességek fejlesztését, továbbá az oktatási és képzési rendszerek, valamint a munkaerő-piaci igények összhangját.

8. országspecifikus figyelemfelhívás

Meg kell valósítani az élethosszig tartó tanulás (LLL) stratégiáját.

A 2008–2010. évi reformprogram fő céljai az oktatás területén a korábbiakhoz képest változatlanok. Az előttünk álló hároméves ciklusban a kormány mind a közoktatás, mind a felsőoktatás területén **a minőség, az eredményesség és a hozzáférés** jegyében kívánja folytatni a megkezdett reformokat. A gyakorlati megvalósítás során a kormány kiemelt figyelmet fordít az oktatási és munkaerő-piaci hátrányok újratermelődésének megakadályozására. Ehhez az oktatási rendszernek teljes és egyenlő esélyű hozzáférést kell nyújtania a magas színvonalú oktatáshoz. A megvalósítást szolgáló fejlesztéseket

legnagyobb részben az Európai Szociális Alap által társfinanszírozott Társadalmi megújulás operatív program tartalmazza.

1. Az iskola előtti felzárkóztatás támogatása

Mivel a tapasztalatok szerint az iskolai kimenetekben megmutatkozó egyenlőtlenségekben nagy szerepe van a korai gyermekéveknek, a későbbi tanulási hátrányok elleni küzdelmet már az iskola előtt el kell kezdeni. A gyermekjóléti szolgálatok által irányított, országszerte induló „Biztos kezdet” programok fel fogják kutatni a veszélyeztetett gyermekeket, készségfejlesztő foglalkozásokat szerveznek nekik, és tanácsadást nyújtanak a szüleiknek. A korai problémafelismerés és fejlesztés révén **javulni fognak a gyerekek óvoda- és iskolaérettségi mutatói**, és csökken a korai iskolaelhagyás kockázata. Ezekben a célzott programokon felül, a 2008 márciusában meghirdetett „Új tudás” program keretében támogatjuk a **koragyermekkori készségfejlesztés** komplex szolgáltatásait, ami magában foglalja a védőnői hálózat, a bölcsődei és az óvodai hálózat fejlesztését. Ugyanígy elő fogjuk segíteni a **családi napközi** intézményének kiterjesztését, az egységes óvoda-bölcsőde kialakításának megkönnyítését, valamint segítséget nyújtunk a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerüléséhez is.

2. Esélyegyenlőség az integrált oktatás révén és az iskolai szegregáció felszámolása

Az oktatáshoz való hozzáférést és a korai iskolaelhagyás megelőzését szolgáló intézkedések nagyrészt korábbi fejlesztések rendszerszintű kiterjesztései. Egy részük az oktatási rendszer intézményeinek kapacitásait fejleszti azért, hogy az óvodák, iskolák és középiskolák képesek legyenek integrált oktatásra. Ezért folytatni kell **az óvodai nevelők, tanárok, esélyegyenlőségi mentorok stb. továbbképzését**. A képzéseket megvalósító 6 milliárd Ft-os program része olyan **integrációs képzési csomagok** kidolgozása is, amelyeket a tanárképzésben fogunk bevezetni. Az integrált oktatásban születő jó gyakorlatok elterjesztésére és támogatására **szakmai szolgáltató hálózatokkal** fogjuk megerősíteni az intézményeket. A megfelelő intézményi feltételeket olyan jogszabályi követelményekkel párosítjuk, amelyek a források esélyegyenlőség-elvű felhasználását érvényesítik. Ezt segíti elő intézményi szinten az, hogy az óvodák és az iskolák 14 Mrd Ft-os pályázat keretében kapnak segítséget **esélyegyenlőségi terveik** kidolgozásához és végrehajtásához. A kapacitásépítő fejlesztéseken túlmenően a hátrányos helyzetű tanulókra célzott programok révén kell javítani hozzáférésüket az oktatáshoz, és növelni esélyeiket sikeres oktatási kimenetekre. Ennek érdekében megkértszerezünk azoknak a hátrányos helyzetű tanulóknak a számát, akik az iskola mellett **tanodai fejlesztő szolgáltatásokban** részesülnek. Szintén célzott programokon keresztül megerősítjük a hátrányos helyzetű tanulókat felsőfokú végzettséghez vezető utakat: 3,6 Mrd Ft áll rendelkezésre az érettségire és felvétélire történő idegen nyelvi és szaktárgyi felkészítésre, valamint a felsőoktatásba kerülő hátrányos helyzetű diákok mentorálására. Továbbá folytatódnak a hátrányos helyzetű tehetségeket felkaroló **ösztöndíjprogramok**. Az esélyegyenlőség nemcsak az integrált oktatás elősegítését foglalja magában, hanem **a diszkrimináció elleni küzdelmet** is, ezért a Társadalmi megújulás operatív program finanszírozásával megkezdődik egy antidiszkriminációs jelzőrendszer kiépítése, amely egyrészt a döntéshozókat fogja információhoz juttatni az egyenlőtlenséget okozó feltételek feltérképezésével, másrészt pedig lehetőséget biztosít a hátrányos helyzetű tanulók érdekeinek érvényesítésére.

3. Az oktatás minőségének javítása: kompetencia alapú oktatás

A kompetencia alapú oktatás elterjesztésével új alapokra helyezzük oktatási rendszerünket. Minden tanárnak képessé kell válnia a kompetencia alapú oktatásra, és rendelkezésre kell állniuk azoknak a tananyagoknak, amelyek a tanulók számára megkönnyítik a foglalkoztathatóságukat biztosító legfontosabb készségek és képességek

elsajátítását. A tanárok továbbképzésére és a **kompetencia alapú oktatás tanárképzésben** való bevezetésére 30 Mrd Ft áll rendelkezésre. A HEFOP-ban megkezdett tananyagfejlesztés további kompetencia- és műveltségi területekre (a természettudományos ismeretekre, az aktív állampolgárságra, a vállalkozói képességekre, az életmód- és egészségtudatosságra, valamint a kommunikációs kompetenciákra) történő kiterjesztése fog megvalósulni, felmenő rendszerben. Ezen felül a HEFOP-ból támogatott 1250 iskolán túl további 1700-nak fogunk segítséget nyújtani az újfajta oktatás bevezetéséhez. Megkezdődik továbbá egy olyan **mérési és értékelési rendszer bevezetése**, amely a tanulói kimeneteken keresztül értékeli a tanuló, a pedagógus és az intézmények eredményességét. A TÁMOP keretében sor kerül a készségek és képességek mérését lehetővé tevő, azok fejlesztését megalapozó, a fejlesztés hatásosságát jelző **diagnosztikus mérőeszközök fejlesztésére**, tesztrendszerek felállítására, amelyek széles körben hozzáférhetőek lesznek, és a tanárok is használhatják őket. Megkezdődik az elektronikus alapú méréshez és értékeléshez szükséges feltételek (szoftverek, technikai és egyéb eszközök) nemzetközi tapasztalatok felhasználásával történő megteremtése.

4. A gazdaság igényeihez igazodó kibocsátás a felsőoktatásban

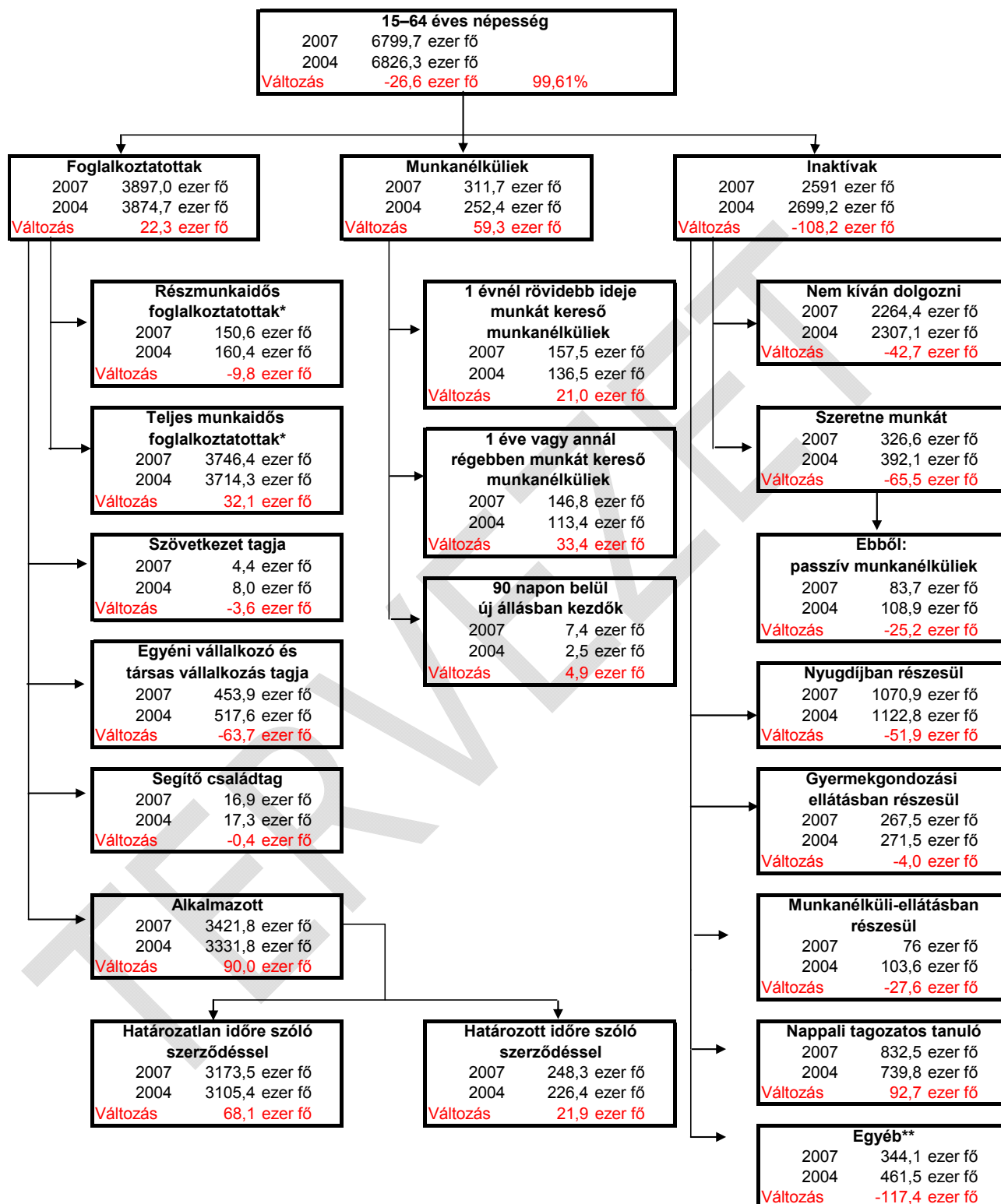
Mind munkaerő-piaci státuszukat, mind kereseti előnyüket figyelembe véve kedvező a felsőfokú végzettséggel rendelkezők foglalkoztatási helyzete. Ennek ellenére a felsőoktatási szervezetnek a jövőben fokozottabban kell alkalmazkodnia a gazdaság igényeihez. Ehhez egyrészt tovább növeljük **a természettudományos, az IT és technológiai szakirányú felsőfokú képzések** keretszámait, másrészt lehetővé tesszük a gazdasági szereplők fokozottabb bevonását a képzési programok koncepciójának a kidolgozásába, támogatjuk a regionális tudásközpontok kiépülését, és kialakítjuk a hallgatói pályakövetés központi rendszerét. Az intézményi szintű alkalmazkodást segíti az a szabály, amely szerint a kormány képzési területenként határozza meg az államilag támogatott keretszámokat, de azokat nem bontja le intézményekre, hanem elosztásuk a jelentkezők intézményválasztásától függ. Létrehozuk továbbá **a nem formális és informális keretek között megszerzett kompetenciák elismerési rendszerét** validációs szolgáltatások (felsőoktatási intézményi validációs tájékoztató irodák és központi validációs rendszer) kialakításán keresztül.

5. Az Országos Képesítési Keretrendszer (OKKR) létrehozásához szükséges szakmapolitikai keretek kialakítása

Az OKKR létrehozását és bevezetését, az Európai Képesítési Keretrendszerhez történő csatlakozás feltételeinek a megteremtését célzó szakmai feladatokról, azok ütemezéséről, tartalmi, szervezeti és pénzügyi kereteiről a kormány 2008 májusának végén határozatot fogadott el. 2010-ig – uniós források felhasználásával – megfogalmazásra kerülnek a formális oktatási és képzési rendszereket, valamint a nem formális tanulási formákat átfogó **egységes képesítési keretrendszer** létrehozását célzó konkrét javaslatok. Előzetes elgondolások szerint a magyar OKKR a különböző képesítési alrendszereket egységes deskriptorok alapján megállapított tanulási eredmény szerint hierarchikus rendszerbe sorolja majd. Az OKKR nem írja elő a képesítési alrendszerek számára e deskriptorok kötelező érvényű alkalmazását, s érintetlenül hagyja az alrendszeri képesítési hatóságok kompetenciáit. Ilyen értelemben a jövőbeni OKKR a CEDEFOP taxonómiája szerint a képesítési alrendszerek között ún. **hidat képező nemzeti keretrendszernek** (bridging framework) minősíthető.

1. MELLÉKLET

A 15–64 éves népesség munkaerő-piaci státuszának változása 2004 és 2008 között

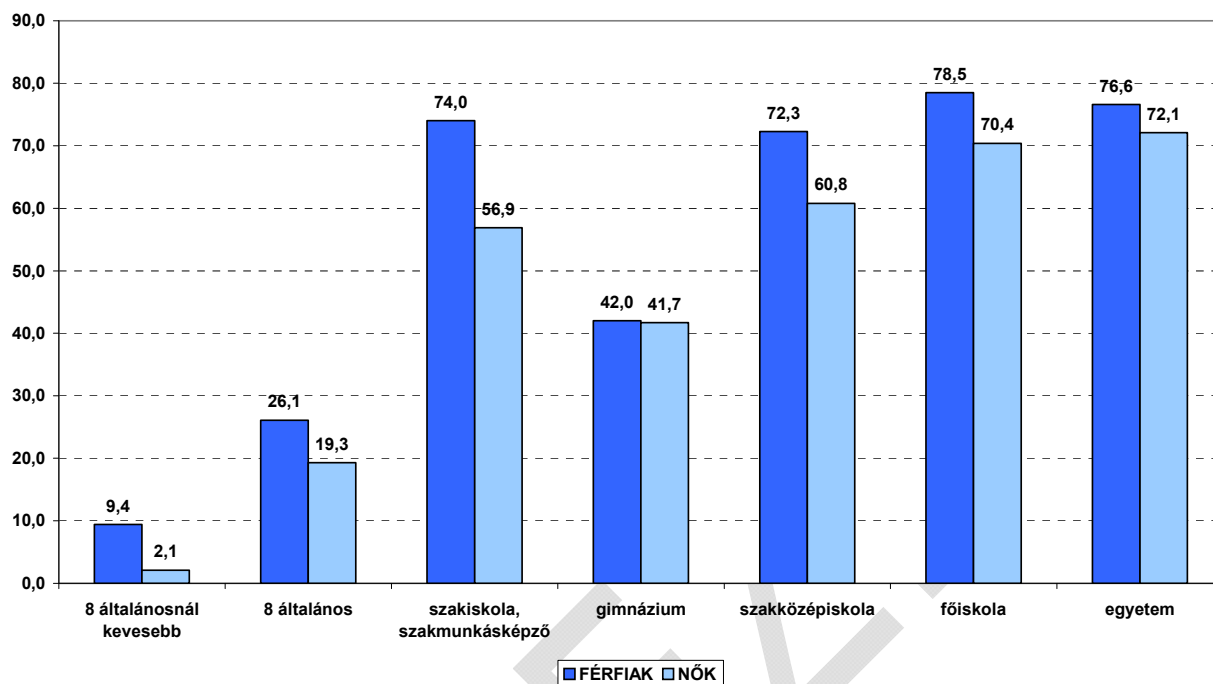


* Önbesorolás alapján.

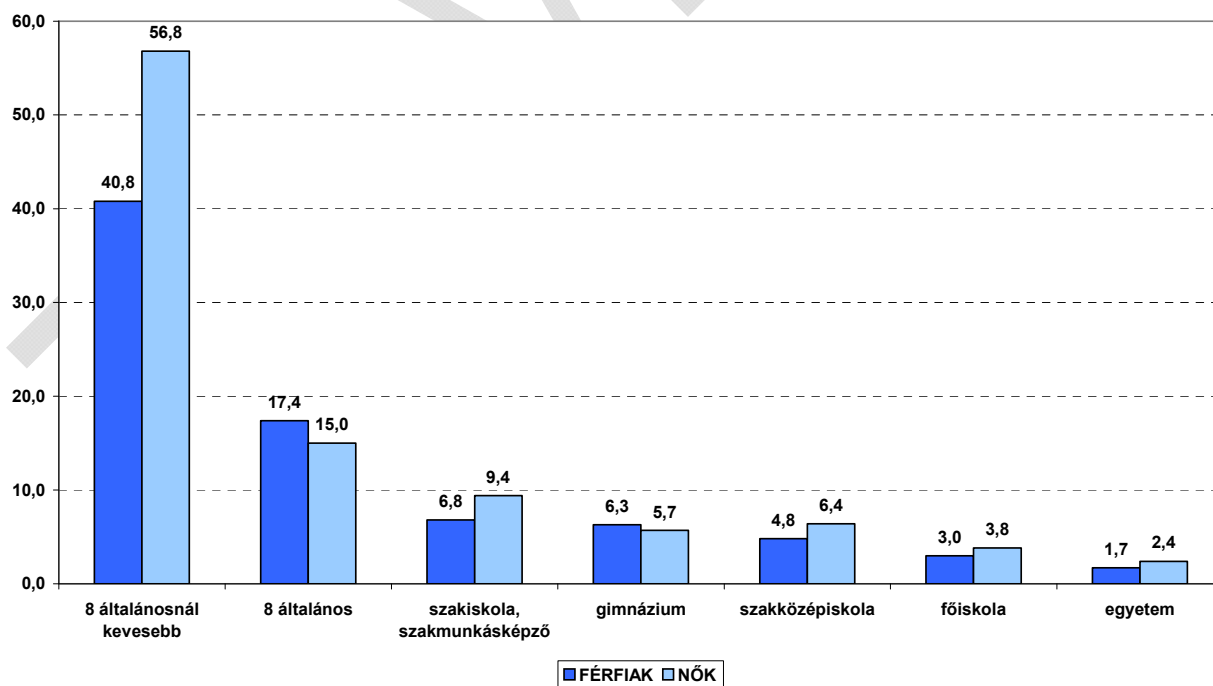
**Az ápolási díjban, árvaellátásban részesülőkkel együtt.

2. MELLÉKLET

ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINTI FOGLALKOZTATÁSI RÁTÁK 2007-BEN, %



ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINTI MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTÁK 2007-BEN, %



4. PARTNERSÉG

Az NFÜ partnerségéről és az NAP egyeztetéséről általánosságban

A partnerségi folyamat szervezését és működtetését a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség koordinálja a szakminisztériumok bevonásával. A széles körű és nyitott társadalmi egyeztetés keretében már a tervezés időszakában bevonjuk a legjelentősebb gazdasági, társadalmi, tudományos, érdek-képviselési és civil szervezeteket, hogy az NFÜ a felelősségi körébe tartozó fejlesztéspolitikai dokumentumok mindegyikét a társadalom igényeinek figyelembevételével alakíthassa ki.

A Nemzeti Akcióprogram társadalmi egyeztetését az NFÜ a Gazdasági és Szociális Tanáccsal szoros együttműködésben kívánja lebonyolítani, hiszen a GSZT tagszervezetei kiemelkedő fontosságú érdekképviselői a gazdaságnak és a társadalomnak egyaránt. Az együttműködés jegyében az NFÜ – a dokumentum véleményezésén túl – a GSZT támogatására elsősorban a társadalmi vita keretében szervezett tematikus műhelyviták szakmai munkálataiban és sikeres lebonyolításában számít.

2008. augusztus 28. – szeptember 18.

- A Nemzeti Akcióprogramnak a kormány által szakmai-társadalmi egyeztetésre bocsátott tervezetét egyeztetjük a nem kormányzati szereplőkkel.

Módszertan

- Fórumos on-line véleményezés: az NFÜ honlapján kialakított Partnerségi fórumban van lehetőség véleményezni a dokumentumot (egy elkülönített aloldalon), amely a regisztrációt követően biztosít hozzászólási, véleményalkotási lehetőséget a program struktúráját követő dokumentumrészletekhez.
- Az NAP megvitatása a téma szempontjából meghatározó makrofórumok ülésein.
- Az OÉT Nemzeti Fejlesztési Bizottságának összehívása.
- Szakmai műhelyviták kiemelt témakörökben, a GSZT rendezésében.
- A Nemzeti Fejlesztési Tanács összehívása (az ÚMFT akcióterveinek megvitatásával összevontan)

Az NAP széles körű társadalmi konzultációját követően, az annak eredményeit is tartalmazó dokumentum bemutatása, az egyeztetés lebonyolításának tapasztalatait megvitató (ünnepélyes) záró konferencia a legjelentősebb véleményformáló szervezetek részvételével.

2008. augusztus eleje

- Kapcsolatfelvétel és egyeztetés az NAP prioritásai szempontjából meghatározó makrofórumok képviselőivel:
 - Gazdasági és Szociális Tanács
 - Országos Érdekegyeztető Tanács
 - Országos Környezetvédelmi Tanács
 - Országos Területfejlesztési Tanács
 - Magyar Tudományos Akadémia
 - Nemzeti Fejlesztési Tanács
 - Gazdasági Érdek-képviselési Tanács
- Azon makrofórumok listájának véglegesítése, amelyek napirendjükre kívánják tűzni az NAP-t.
- Az egyes plenáris ülések időpontjainak kijelölése/véglegesítése

2008. augusztus 28.

Az NAP kormány általi elfogadását követően a társadalmi vita indulásáról/módjáról szóló tájékoztató és egyben a véleményezésre **felkérő levél**, valamint a **program** tervezetének **elküldése** (összesen mintegy 1500–2000 szervezet számára):

- az NFÜ honlapján regisztrált azon partnerszervezeteknek, amelyek tevékenységi köre illeszkedik a Nemzeti Akcióprogram főbb prioritásaihoz (~1100 db),
- a programban érintett minisztériumok partnerszervezeteinek,
- az ÚMFT, OP-k, akciótervek és pályázati kiírások társadalmi vitájában részt vett szervezeteknek,
- a Gazdasági és Szociális Tanács valamennyi tagszervezetének,
- az NFÜ adatbázisában szereplő kiemelkedően fontos szervezeteknek (az Országos Érdekegyeztető Tanács munkaadói/munkavállalói szervezetei, kamarák, Magyar Természetvédők Szövetsége, MTA szakértők, Magyar Innovációs Szövetség)
- az érintett makrofórumok elnökeinek.

2008. augusztus 28. – szeptember 18.

Az NAP tematikáját követő, az Európai Tanács által meghatározott országspecifikus ajánlások és a prioritások témaköreinek megfelelően, **szakmai műhelyviták/egyeztető fórumok megszervezése – a GSZT-vel szoros együttműködésben** – a témában leginkább érdekelt tudományos, szakmai, érdek-képviselői és civil szervezetek számára.

2008. szeptember eleje

Az NFÜ döntés-előkészítő, konzultatív testületként működtetett **Országos Érdekegyeztető Tanács Nemzeti Fejlesztési Bizottságának összehívása** az illetékes minisztériumok és az NFÜ szakértőinek részvételével.

2008. szeptember eleje

Az NAP megvitatása a témában illetékes **makrofórumok** (OÉT, GSZT, MTA, OKT, OTT, GÉT) **plenáris ülésein** a program elkészítésben közreműködő szakértők, döntéshozók részvételével.

2008. szeptember második hete

A **Nemzeti Fejlesztési Tanács összehívása** (az akciótervek megvitatásával egy időben).

2008. szeptember 18–23.

Az egyeztetés **eredményeinek beépítése** a Nemzeti Akcióprogramba.

2008. szeptember 18. – október 15.

- A széles körben egyeztetett Nemzeti Akcióprogram államigazgatási jóváhagyása.

- A program benyújtása az Európai Bizottsághoz (október 15-ig).

2008. október vége – december 20.

Visszacsatolás a véleményezők számára: a „tervezői válaszok” alapján személyre szóló válaszlevelek készítése a véleményezők számára. A válaszlevelek kiküldése e-mail-ben és levélben.

2009. január

Ünnepélyes **záró konferencia** az NAP és az akciótervek társadalmi egyeztetéséről az egyeztetésben részt vevő legjelentősebb véleményformáló szervezetek vezetőinek/képviselőinek meghívásával.

- Tervezett létszám: 100 fő
- Tervezett helyszín: Parlament

A Nemzeti Akcióprogram végrehajtási jelentésének társadalmi egyeztetése

A Nemzeti Akcióprogram évenként benyújtott végrehajtási jelentése minden alkalommal az NAP-vel megegyező körben társadalmi egyeztetésre kerül.

2009. július 15. – szeptember 15., illetve 2010. július 15. – szeptember 15.

- A Nemzeti Akcióprogram végrehajtási jelentéséről készült tervezet egyeztetése a nem kormányzati szereplőkkel. Az egyeztetés indulásáról tájékoztató levél kiküldése az NFÜ honlapján regisztrált szervezeteknek.

Módszertan:

- Fórumos on-line véleményezés: az NFÜ honlapján kialakított partnerségi fórumban van lehetőség véleményezni a dokumentumot (egy elkülönített aloldalon), amely a regisztrációt követően biztosít hozzászólási, véleményalkotási lehetőséget a jelentés struktúráját követő dokumentumrészletekhez,
- az NAP megvitatása a téma szempontjából meghatározó makrofórumok ülésin,
- az OÉT Nemzeti Fejlesztési Bizottságának összehívása,
- a végrehajtási jelentés Európai Bizottságnak történő benyújtása után személyre szóló válaszlevél kiküldése a véleményezőknek

5. KOORDINÁCIÓ

A lisszaboni stratégia megvalósításának koordinálása Magyarországon a fejlesztéspolitikáért felelős nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter feladata. A nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter tölti be a nemzeti lisszaboni koordinátori funkciót is. A hazai fejlesztési források döntő részét teszik ki az EU kohéziós politikájának keretében rendelkezésre álló, a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret alapján felhasználható források. Kiemelkedően fontos tehát, hogy a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter felügyeli a kohéziós források felhasználását is, ami jelentős mértékben elősegíti a különféle fejlesztési programok összehangolt tervezését és megvalósítását. Az összehangolt koordinációt operatív szinten biztosítja, hogy a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség látja el a Nemzeti Akcióprogram mellett a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret koordinációját is.

A Magyarországon kialakított koordinációs mechanizmus eredményeképpen a Nemzeti Akcióprogram és a hazai fejlesztésekben kiemelt szerepet játszó Nemzeti Stratégiai Referenciakeret koordinációja mind stratégiai, mind pedig operatív szinten szervesen összekapcsolódik.

A Nemzeti Akcióprogram egyes fejezeteinek koordinációjára fejezeti koordinátorokat jelöltek ki. A makrogazdasági vonatkozásokat a Pénzügyminisztérium fogja össze, a mikrogazdasági vonatkozásokat a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium illetékes szervezete koordinálja, a foglalkoztatási fejezet koordinációja pedig a Szociális és Munkaügyi Minisztérium feladata. Az együttműködés feltételeinek biztosítása céljából az érintett államigazgatási szervek létrehozták a Lisszaboni Koordinációs Munkacsoportot (LKM), amelynek feladata, hogy fórumot biztosítson a különböző intézmények közötti együttműködésnek.

Az érintett államigazgatási szereplők együttműködésének elősegítése céljából létrehoztuk a Lisszaboni Koordinációs Munkacsoportot (LKM).

A Lisszaboni Koordinációs Munkacsoport

Az LKM szükség szerint, de általában kéthavonta ülésezik. Az ülést az NFÜ lisszaboni koordináció ügyében illetékes vezetője hívja össze. A fórumon nemcsak a fejezeti koordinátorok vesznek részt, hanem az államigazgatás összes érintett szerve. A fejezeti koordinátorok – szükség szerint – fejezetenként külön koordinációs munkacsoportot is működtetnek. A Lisszaboni Koordinációs Munkacsoport:

- meghatározza a lisszaboni Nemzeti Akcióprogram (NAP) főbb kereteit,
- dönt a partnerségi együttműködések lebonyolításáról,
- megtárgyalja a felmerülő vitás kérdéseket, javaslatot tesz kezelésükre, illetve – lehetőség szerint – megoldja őket,
- áttekinti a különféle hazai és nemzetközi fórumokon a lisszaboni stratégiával kapcsolatban megjelenő információkat (különös figyelemmel a nemzeti lisszaboni koordinátorok találkozóira és az illetékes tanácsi formációk munkájára),
- ellátja a NAP monitoringtevékenységét, szükség esetén beavatkozást kezdeményez.

6. MONITORING

Hazai monitoring- és értékelő tevékenységünk szorosan illeszkedik a hasonló közösségi szintű tevékenységhez. A koordináció kialakítása során arra törekedtünk, hogy párhuzamos megoldások helyett a meglévő módszereket kihasználva, illetve azokat erősítve alakítsuk ki a hazai monitoring és visszacsatolás rendszerét. Az intézkedési tábla által megkövetelt információk megfelelő lehetőséget biztosítanak az egyes programok (intézkedések) nyomon követéséhez, az esetleges beavatkozásról való döntéshez.

Monitoringtevékenységünk az uniós szinten alkalmazott módszertant követi, annak alapján vizsgáljuk a program végrehajtását még a jelentések benyújtása előtt.

Az Európai Tanács (EiT) márciusi találkozóin kialakított keretfeltételek megismerése után a hazai illetékesek megkezdik a jelentés összeállítását, és május végére elkészítik annak első változatát. Lisszaboni Koordinációs Munkacsoportunk ezután áttekinti a végrehajtást, és meghatározza azokat a területeket, ahol további lépések szükségesek. A monitoring fázisát széles körű szakmai és társadalmi partnerségi egyeztetés követi, amelynek eredményeit a végrehajtás során figyelembe vesszük. Kihhasználva az Európai Bizottság által kínált informális lehetőséget, együtt kívánunk működni az EB illetékesivel is a jelentés benyújtás előtti vizsgálatában.

Monitoringtevékenységünk két fő lépésből áll: előbb a kormány ellenőrzi a program elkészítését/végrehajtását, majd a jelentés tervezete a szakmai-társadalmi partnerek elé kerül. A második szakaszba informális módon az Európai Bizottság is bekapcsolódik.

A monitoring során tett megállapítások alapján kerül sor a végrehajtást érintő esetleges módosításokra. Az így véglegesített végrehajtási jelentést október 15-éig kell be-terjeszteniünk az illetékes uniós szerveknek, amelyek gondoskodnak a jelentés közösségi szintű elemzéséről.

A monitoringot indikátorok segítségével végezzük, az intézkedési táblában megadott tervindikátorokhoz viszonyítva a teljesítményünket. A tervezés-végrehajtás-monitoring-visszacsatolás ciklusok ütemterve a következő:

Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Feb.
EiT- ülés a lissza- boni straté- giáról	1. Moni- toring	Végrehajtá- si jelentés első olvasata		2. Monito- ring		Végrehaj- tási jelentés			3. Monito- ring		Visszacsatolások véglegesíté- se

1. Monitoring

Kormányzati keretek között, a Lisszaboni Koordinációs Munkacsoportban végezzük. A monitoringot követő visszacsatolások alapján készül el a végrehajtási jelentés első változata.

2. Monitoring

Szakmai-társadalmi partnerség és Európai Bizottsággal való előzetes egyeztetés eredményeinek monitoring célú felhasználására. A monitoringot követő visszacsatolások alapján készül el a végrehajtási jelentés második (végleges) verziója.

3. Monitoring

Uniós szintű monitoring a végrehajtási jelentésről készült bizottsági értékelés alapján az illetékes tanácsi formációkban. A végrehajtási ciklust az Európai Tanács márciusi ülésére véglegesített visszacsatolások zárják, amelyek alapján ugyanez a fórum elindítja a következő végrehajtási/ tervezési ciklust.

7. KOHÉZIÓS ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA

A kohéziós eszközök esetében a 2007–2010-es időszakra vonatkozó terveket mutatjuk be, mivel a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret ezeket az éveket öleli fel. Beavatkozásokra a lisszaboni célrendszer alábbi területein kerül sor:

1. Elektronikus közigazgatás fejlesztése

- az elektronikus közigazgatás folyamatainak megújítása,
- a hozzáférés javítása.

2. Gazdaságfejlesztés

- a K+F és az innováció támogatása,
- vállalkozásfejlesztés (kiemelten a kkv-ké),
- az üzleti környezet fejlesztése,
- pénzügyi eszközök a kkv-k forrásbevonási lehetőségeinek javítására.

3. Energiagazdálkodás

- a megújuló energiafelhasználás növelése,
- az energiafelhasználás hatékonyságának javítása.

4. Közlekedésfejlesztés

- az ország és a régióközpontok nemzetközi (közúti, vasúti és vízi úti) elérhetőségének javítása,
- közlekedési módok összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése,
- városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése.

5. Humán erőforrás fejlesztése

- a foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése,
- alkalmazkodóképesség javítása,
- minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek,
- a felsőoktatás tartalmi és szervezeti fejlesztése a tudásalapú gazdaság kiépítése érdekében,
- a társadalmi befogadás, részvétel erősítése,
- egészségmegőrzés és az egészségügyi humán erőforrás fejlesztése.

Kohéziós forrásaink jelentős részének felhasználásáról **regionális szinten** születik döntés. Hat konvergenciaregiónkban az alábbi területeken használjuk fel lisszaboni célokra forrásainkat:

- gazdaságfejlesztés, versenyképesség,
- közlekedésfejlesztés,
- humán infrastruktúra fejlesztése.

A versenyképesség célkitűzés alá eső közép-magyarországi régióban a fenti három terület mellett környezetvédelmi fenntarthatósági célokra is különítettünk el forrásokat.

Lisszaboni célokat közvetlen módon a 2007–2010-es időszakban felhasználni tervezett kohéziós források 48,5%-a szolgál.

7.1. Az elektronikus közigazgatás fejlesztése

Az operatív program közvetlenül a **9. iránymutatásához** kapcsolódik (az infokommunikációs technológiák elterjedésének és használatának ösztönzése és a teljes információs társadalom kiépítése), azon belül is az IKT alkalmazása a közigazgatás és a közszolgáltatások területén, digitális tartalmak, az informatikai és kommunikációs tartalomiparág fejlesztése, a hálózati információbiztonság és interoperabilitás megteremtése, valamint a széles sávú infrastruktúra kiépítésének és használatának megteremtése elnevezésű akciók megvalósítását segíti. Ez az operatív program 1. prioritási tengelyéhez kapcsolódik – **A közigazgatás és a közigazgatási szolgáltatások belső folyamatainak megújítása.**

Az operatív program közvetett módon a Nemzeti Akcióprogram számos egyéb akcióját támogatja, elsősorban az üzleti környezet vonatkozásában.

A program a munkavégzéshez rendelkezésre álló informatikai eszközök fejlesztésén keresztül járul hozzá ahhoz, hogy jobb minőségű munkahelyek álljanak a közszolgáltatásban dolgozók rendelkezésére. Tehát a foglalkoztathatóságnak a minőségi, nem pedig a mennyiségi vetületét szolgálja.

Az EKOP szinte összes forrása hozzájárul a lisszaboni célkitűzések eléréséhez.

Célok és stratégia

Az operatív program **átfogó célja a közigazgatás teljesítményének a javítása.**

Az átfogó célt az alábbi két **specifikus cél** megvalósítása szolgálja:

- javuljon a közigazgatási szolgáltatások eredményessége, továbbá
- növekedjen a működési hatékonyság.

Az állami szerepvállalás minősége és hatékonysága hatással van mind az üzleti környezetre és a vállalatok versenyképességére, mind pedig a lakosság életminőségére, így az állami funkciók ellátásának az átalakítása segíti a **lisszaboni célkitűzések megvalósítását.**

Fejlesztések

A hatékonyan működő, ügyfélközpontú szolgáltató állam kiépítéséhez összhangot kell teremteni a megfelelő intézmények, folyamatok között. Szükség van a különböző adatbázisok egyesítésére, összekapcsolására vagy az adatmegosztás, adatkapcsolat lehetőségének biztosítására – természetesen a jogi és gazdaságossági szempontok figyelembevételével. Javítanunk kell a meglévő szolgáltatások minőségét (szükség esetén a szolgáltatások átalakításával), új szolgáltatásokat kell létrehozni, biztosítanunk kell a szolgáltatásokhoz való hozzáférést, érvényesítve az esélyegyenlőség szempontjait, és a lehető legkisebbre csökkentve a szolgáltatás nyújtásához, illetve igénybevételének költség- és időszükségletét.

7.2. Gazdaságfejlesztés

K+F és innováció a versenyképességért

Ez a prioritás olyan ipari kutatási és kísérleti fejlesztési tevékenységeket ösztönöz, amelyek a vállalkozások, egyetemek és kutatóintézetek közötti szoros innovációs együttműködésben valósulnak meg, és amelyek a gazdaságban hasznosulnak. Ennek részét képezi a – kiemelt nagyvárosokhoz kapcsolódó – pólusprogram keretében megvalósított, a vállalkozások közös érdekét is szolgáló innovációs projektek

(termékfejlesztés és piacra vitel) segítése; továbbá a K+F-tevékenységet végző szervezetek vállalatok számára nyújtott kutatási szolgáltatásainak támogatása. Külön konstrukcióban ösztönözzük új vállalati K+F-kutatóhelyek létesítését, valamint a vállalkozások önálló innovációs és K+F-tevékenységét.

Vállalkozások (kiemelten kkv-k) komplex fejlesztése

E prioritás fő célja a növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások (elsősorban a kkv-k) átfogó fejlesztése, jövedelemtermelő képességük növelése és a piaci pozícióik javítása. A hátrányos és ún. leghátrányosabb helyzetű kistérségekben megvalósuló beruházások kiemelt támogatásban részesülhetnek. Különösen fontos az egyes projekteken belül a vállalati szervezet és a humán erőforrás fejlesztésének, az IKT-technológia és -alkalmazások használatának, illetve az üzlet- és piacfejlesztési tevékenységeknek az integrálása. A támogatások révén erősíteni kívánjuk a belső vállalati folyamatok hatékonyságát, javítani a hálózatbiztonságot és a szolgáltatások minőségét, és hozzá kívánunk járulni különböző vállalatirányítási és egyéb üzleti (vezetői döntéseket támogató és információs, elektronikus iratkezelési, ellátási és ügyfélkapcsolati, csoportmunka-, távmunka- stb.) rendszerek, megoldások kiépítését, összehangolását. Ugyancsak célunk a hazai kkv-szektor elektronikus kereskedelmi forgalmának növelése.

A modern üzleti környezet erősítése

Ezen a jogcímen a vállalkozások külső működési környezetének fejlesztése részesülhet támogatásban. (Valójában ezt a célt szolgálják a Nemzeti Akcióprogramban megfogalmazott szabályozási intézkedések is.)

A versenyképesség javításához szükséges egy korszerű IKT-hálózati infrastruktúra kialakítása, a széles sávú hálózatokhoz való hozzáférés elősegítése. A fejlesztés célterületei a hátrányos helyzetű, gazdaságilag elmaradott vidéken fekvő kistelepülések; a támogatással őket kívánjuk felzárkóztatni, az ő versenyképességüket akarjuk növelni, illetve az ott élő lakosság információs társadalomba való bekapcsolódását segítjük elő.

A jók kiépített logisztikai infrastruktúra, a magas színvonalú, komplex logisztikai szolgáltatások elérhetősége hozzájárul ahhoz, hogy a vállalatok az alaptevékenységükre tudjanak összpontosítani. A külföldi befektetők is szívesebben jönnek egy ilyen szolgáltatásokat nyújtó országba. Ehhez erősíteni kell a logisztikai szektor fejlődését, bővíteni és javítani kell a logisztikai központok (kiemelten az intermodális és regionális logisztikai központok) által nyújtott szolgáltatásokat (beleértve az IKT-alkalmazásokat is).

Mind az új befektetők vonzását, mind pedig a már itt működő vállalkozások profitjának újrabefektetését elősegítő, valamint a külpiacon jutáshoz kapcsolódó szolgáltatások kiemelt támogatásban részesülhetnek.

Pénzügyi eszközök

Az Európai Bizottság JEREMIE mechanizmusával összhangban különféle pénzügyi eszközökkel (mikrofinanszírozás, garanciaeszközök, tőketámogatás) és a hozzájuk kapcsolódó tanácsadással tervezzük javítani a kis- és középvállalkozások külső forrásbevonásának lehetőségeit. Az operatív program forrását egy ún. holdingalapba helyezzük, amely a döntően a magánszektorba tartozó pénzügyi közvetítők refinanszírozásán, illetve társfinanszírozásán keresztül javítja a kkv-k forráshoz jutási lehetőségeit.

7.3. Energiagazdálkodás

Az Európai Unió lisszaboni stratégiája a 2008–2010-es időszakban is nagy súlyt fektet a megújuló energiaforrások használatának növelésére, valamint az energiahatékonyságot javító beruházások támogatására. A szóban forgó technológiák fontos szerepet játszanak az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésében, így a klímaváltozás elleni harcban is.

Az ÚMFT Környezet és energia operatív programjának nyolc prioritása közül kettő kapcsolódik szervesen a lisszaboni célokhoz: a megújuló energiaforrás-felhasználás növelése és a hatékony energiafelhasználás növelése.

A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése prioritás legfontosabb célja elsősorban vállalkozások, önkormányzatok és önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok (pl. távhőszolgáltatók) által megvalósítandó hő- és/vagy villamosenergia-termelés, valamint bioetanol-előállítás támogatása, aminek eredményeként a megújuló energiaforrásokból termelt hő- és villamos energia részaránya a teljes hazai energiafogyasztáson belül növekszik, hozzájárulva a fosszilis energiahordozók felhasználásával járó CO₂-kibocsátás mérsékléséhez. A prioritás intézkedései túlnyomórészt kis és közepes méretű projekteket támogatnak (több százat), az adott projekt megtérülési paramétereitől függően kb. 10 és 50% közötti arányban, összesen 17,26 Mrd Ft értékben.

A prioritás intézkedéseinek hatására a tervek szerint a megújuló energiahordozókkal előállított villamos energia mennyisége évi 676 GWh-ra, a megújuló energiahordozók felhasználása évi 28,8 GJ-ra nő, míg az üvegházhatású gázok kibocsátása 1730 kt-val csökken 2010-re.

A hatékony energiafelhasználás növelése prioritás célja az épületek (elsősorban a központi és helyi költségvetési szervek épületei és az egyéb középületek, de ugyanígy a vállalkozások tulajdonában lévő üzemi és irodaépületek), valamint a távhőszolgáltatók és -termelők energia-megtakarító, energiahatékonyságot fokozó beruházásainak elősegítése, részben pénzügyi konstrukciókkal történő támogatása. A prioritás elsősorban kis-közepes méretű projekteket támogat, az adott projekt megtérülési paramétereitől függően 10 és 50% közötti arányban, 27,24 Mrd Ft értékben.

A prioritás intézkedéseinek hatására az energiahatékonyság növelése révén megtakarított éves energiamennyiség évi 4,2 PJ-ra nő, az üvegházhatású gázok kibocsátása 255 kt-val csökken 2010-re.

7.4 Közlekedésfejlesztés

Az EU lisszaboni stratégiával kapcsolatos iránymutatásai közül a 16.⁹ foglalkozik az európai közlekedési kapcsolatok javításával. A Közlekedési operatív program (KÖZOP) ennek az iránymutatásnak megfelelően **az elérhetőség javítását** helyezi a fejlesztés középpontjába, és foglalkozik a környező országok közlekedési hálózatához való kapcsolódás kérdéseivel. Ezen túl a KÖZOP közvetve támogatja egy másik mikrogazdasági célkitűzés, a **termelési bázis** fejlesztését is.

A Nemzeti Akcióprogram (NAP) „Infrastruktúra-fejlesztés és versenyelvű szabályozás” prioritásának célja az elérhetőség javítása a közlekedési infrastruktúra fejlesztése révén. A NAP **a közforgalmú személyközlekedés és a vasúthálózat infrastruktúrájának,**

⁹ Az európai infrastruktúra bővítése, javítása és összekapcsolása, valamint a határokon átnyúló kiemelt projektek megvalósítása.

valamint az intermodális logisztikai központok közlekedési hálózati csatlakozásainak fejlesztését emeli ki. Ezek a beavatkozások a KÖZOP-ban is nagy hangsúlyt kapnak, ami által az operatív program hozzájárul a NAP megvalósításához.

A Közlekedési operatív program **négy érintett prioritástengelye:**

(1) Az ország és a régióközpontok nemzetközi közúti elérhetőségének javítása

A TEN-T hálózat fejlesztésének keretében a tervek szerint megépül mintegy 320-340 km gyorsforgalmi vagy gyorsforgalmivá fejleszhető út. Az első induló nagyprojektek: az M0 déli szektora, az M43 Szeged–Makó szakasza és az M7 Balatonkeresztúr–Nagykanizsa szakasza.

(2) Az ország és a régióközpontok nemzetközi vasúti és vízi úti elérhetőségének javítása

Érintettek egyrészt a TEN-T hálózathoz tartozó szakaszokra koncentrált vasúti fejlesztések, amelyeket kapcsolódó informatikai és biztonsági fejlesztések egészítenek ki. A fejlesztési (meg-határozóan korszerűsíteni) tervezett vasútvonal hossza mintegy 500 km. Az első induló nagyprojektek: a Budapest–Székesfehérvár szakasz, a Sopron–Szentgotthárd szakasz, valamint a GSM-R rendszer. A Duna hajózhatóságának javítására 2010-ig nagyobb projekt indítását nem tervezzük. (A szakmai egyeztetések még folyamatban vannak.)

(4) Közlekedési módok összekapcsolása, gazdasági központok intermodalitásának és közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése

Cél az országos és regionális intermodalitás fokozása, az intelligens közlekedésszervezés infrastruktúrájának megteremtése. Kiemelt fejlesztési terület: Záhony és térsége.

(5) Városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése

A városok elérhetőségének és átjárhatóságának javítása, a városi közlekedés zsúfoltságának enyhítése, a közlekedésbiztonsági kockázatok csökkentése érdekében jelentős fejlesztésekre kerül sor Budapesten, a vidéki nagyvárosokban és agglomerációikban. Tervezett projektek: 4-es metró építése, debreceni villamosvonal építése, miskolci villamosvonal korszerűsítése és építése, szegedi villamos- és trolihálózat korszerűsítése és építése, budapesti elővárosi vasút fejlesztése.

A **KÖZOP** teljes támogatási kerete 1.816 Mrd Ft, amelyből a fentiek alapján az operatív program 74%-kal, összességében **1.346 Mrd Ft-tal járul majd hozzá a NAP teljesítéséhez. 2010-ig várhatóan minden jelentős beruházás megkezdődik.**

7.5 A humán erőforrás fejlesztése

A Társadalmi megújulás operatív program átfogó célja a **munkavállalási korúak munkaerő-piaci aktivitásának növelése**, amely nélkül az ÚMFT foglalkoztatás bővítésére irányuló céljai nem érhetőek el. A TÁMOP az aktivitás növelését elsősorban a humán erőforrás minőségének (a foglalkoztathatóságának, alkalmazkodóképességének, képzettségi szintjének, kompetenciájának, egészségi állapotának), valamint a társadalmi összetartozásnak a javításával kívánja elérni. Az ezen területek fejlesztésére irányuló intézkedések a Nemzeti Akcióprogramnak elsősorban a 2. részéhez, a foglalkoztatáspolitikai integrált iránymutatáshoz kapcsolódnak szorosan, az ott megfogalmazott fejlesztési célok teljesüléséhez járulnak hozzá.

A TÁMOP számos intézkedésével járul hozzá az EU 2008–2010-re elfogadott átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásainak teljesítéséhez, azon belül a makro- és mikrogazdasági célok eléréséhez is. Az NAP-ban meghatározott strukturális reformok megvalósításában fontos szerepe van a TÁMOP intézkedéseinek, mert lehetővé teszik a szükséges intézményfejlesztési, átképzési feladatok finanszírozását. A TÁMOP a

strukturális reformok közül legnagyobb mértékben a szociális védelmi rendszerek, a nyugdíjreform, továbbá az oktatás, szakképzés és felnőttképzés átalakításának folytatását, valamint az egészségügyi reform megvalósítását segíti. Ezen intézkedésekkel elsősorban az NAP 1. és 2. iránymutatásához (a gazdasági stabilitás fenntartásához, valamint a foglalkoztatottság növelésének alapjául szolgáló gazdasági és költségvetési fenntarthatóság megőrzéséhez) járul hozzá.

Az NAP mikrogazdasági fejezetében (elsősorban a 7. iránymutatásban) megvalósítandó tevékenységek kapcsán a TÁMOP „A felsőoktatás tartalmi és szervezeti fejlesztése a tudásalapú gazdaság kiépítése érdekében” prioritási tengelye támogatja **az üzleti szféra, a kutatóintézetek és az egyetemi kutatóhelyek közötti együttműködés ösztönzését**, a technológiatranszfert és közvetve a technológia-, illetve tudásintenzív működőtőke-befektetések serkentését.

A TÁMOP legszorosabban a NAP 2. fejezetéhez, a foglalkoztatáspolitikai iránymutatásokhoz kapcsolódik. A foglalkoztatás és az aktivitás növelése érdekében a TÁMOP nagy hangsúlyt helyez az **álláskereső ösztönzésére, az álláskeresőt segítő szolgáltatások fejlesztésére, a hátrányos helyzetűek foglalkoztathatóságának javítására, a munkanélküli- és a szociális ellátórendszeren belül a munkavállalásra való ösztönzés elvének érvényesítésére, az integrált foglalkoztatási és szociális ellátórendszer kialakítására**, valamint a **lakosság egészségi állapotának javítására**. A gazdasági és társadalmi változásokhoz való **alkalmazkodás** segítése érdekében fejleszteni kívánja az **egész életen át tartó** tanulás lehetőségeit, és folytatja a munkaerő-piaci igényekhez igazodó képzési szerkezet kialakítását, a **szakképzés rendszerének átalakítását**, erősíti a **szakképzés és a felnőttképzés egymásra épülését**, összehangolt működtetését, javítja az oktatási szolgáltatások eredményességét és minőségét, erősíti a tanulási szakaszok egymásra épülését.

A 2007–2010-es időszakra a Társadalmi megújulás operatív program uniós forrásokból tervezett támogatási kerete 2 milliárd euró.

7.6 Regionális operatív programok

1. Közép-Magyarország

A Közép-Magyarország Operatív Program (KMOP) **átfogó célja** a Közép-magyarországi régió nemzetközi **versenyképességének növelése** a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése mellett.

Az átfogó cél elérése érdekében két specifikus cél, a régió versenyképességét meghatározó tényezők fejlesztése, valamint a régió belső kohéziójának és harmonikus térszerkezetének fejlesztése került kijelölésre.

A specifikus célok és a megvalósításukat szolgáló fejlesztési prioritások az alábbiak szerint kapcsolódnak az integrált iránymutatásokhoz:

Az **1. prioritás** a tudásalapú gazdaság innováció és vállalkozásorientált fejlesztésével elősegíti az egyetemek, kutatóintézetek és a vállalkozások közötti innovációs, piacorientált kutatási és technológiai együttműködések, a mikro-, kis- és középvállalkozások modernizációját, foglalkoztatásban betöltött szerepének erősítését és innovációs képességeinek fejlesztését. A modern üzleti környezet erősítése beavatkozás keretében pedig a vállalkozások külső, működési környezetének fejlesztése részesülhet támogatásban.

Fenti beavatkozások az NAP-ben megfogalmazott szabályozási intézkedéseket kiegészítve hozzájárulnak a kutatás-fejlesztés (K+F) ösztönzéséhez, a kutatás-fejlesztési célú beruházások növeléséhez és javításához, különösen a magánszektorban **(7. iránymutatás)**; az innováció minden formájának ösztönzéséhez **(8. iránymutatás)**; az ipari szektor kompetitív előnyeinek erősítéséhez **(10. iránymutatás)**; a versenyzőbb üzleti környezet kialakításához és az üzleti kezdeményezések ösztönzéséhez a jobb szabályozáson keresztül **(14. iránymutatás)**; valamint a vállalkozói kultúra terjesztéséhez és a kis- és középvállalatokat támogató környezet kialakításához **(15. iránymutatás)**.

A **2. prioritásban** a közlekedésfejlesztésen belül a kikötőfejlesztés tartozik a **16. iránymutatás**hoz.

A **4. prioritás** a humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése keretében a munkaerő-piaci részvételt támogató infrastruktúra fejlesztése beavatkozás támogatja a munkaerő-piaci elvárásokhoz rugalmasan alkalmazkodó szakképzési és felnőttképzési rendszer kialakítását, valamint az integrált foglalkoztatási és szociális szolgáltató-rendszer infrastrukturális és informatikai feltételeinek megteremtését, amelyek hozzájárulnak a több és hatékonyabb segítséghez az álláskeresőknél és a hátrányos helyzetűeknek **(19. iránymutatás)**; a korszerű foglalkoztatási szolgálathoz **(20. iránymutatás)**; és a munkaerőpiac igényeihez igazodó oktatás és képzéshez **(24. iránymutatás)**.

A KMOP prioritásainak kapcsolódása az integrált iránymutatásokhoz

Prioritás	Iránymutatás száma
1. A tudásalapú gazdaság innováció- és vállalkozásorientált fejlesztése	7, 8, 10, 14, 15
2. A versenyképesség keretfeltételeinek fejlesztése	16
3. A régió vonzerejének fejlesztése	-
4. A humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése	19, 20, 24
5. A települési területek megújítása	-

2. Közép-Dunántúl

A Közép-Dunántúl Operatív Program az alábbi **táblázat** szerint kapcsolódik a Lisszaboni Stratégia Integrált Iránymutatásaihoz. Eszerint a turisztikai beruházások (2. prioritás), a településfejlesztés (3. prioritás), valamint a környezet- és közlekedésfejlesztés (4. prioritás) közvetlenül nem kapcsolódik az integrált iránymutatásokhoz, és az 5. prioritásból is csak a – nem feltétlenül szerencsésen – humán infrastruktúrához sorolt önkormányzati informatikai infrastruktúra-fejlesztés 2009-10-ben új konstrukciója kapcsolódik a 9-es számú iránymutatáshoz („Az IKT terjedésének és hatékony alkalmazásának megkönnyítése és az összetartozó információs társadalom kiépítése”).

Alapvetően az KDOP 1. prioritása, a regionális gazdaságfejlesztés kapcsolódik a lisszaboni célokhoz, megvalósítva az operatív programnak a regionális KKV szektor megerősítésére irányuló célkitűzését. Ez a prioritás:

- Definíció szerint kapcsolódik a **15. iránymutatáshoz**
- A KKV-k K+F beruházásainak támogatása révén kapcsolódik a **7. iránymutatáshoz**,
- kapcsolható **10. iránymutatáshoz** a klaszteresedés és az ipari parkok fejlesztésének támogatása révén,
- áttételesen összefüggésbe hozható a **14. iránymutatás** második részében megfogalmazott egyéni kezdemények ösztönzésével, és
- szintén áttételesen kapcsolható a 3. iránymutatáshoz is, mivel a KKV-szektor támogatásának sikeressége fenntartható növekedési, illetve foglalkoztatási hatással is jár.

A prioritások és az integrált iránymutatások kapcsolata

Prioritás	Iránymutatás száma
1. Regionális gazdaságfejlesztés	3, 7, 10, 14, 15
2. Regionális turizmusfejlesztés	–
3. Fenntartható településfejlesztés	–
4. Helyi és térségi környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra fejlesztés	–
5. Humán-infrastruktúra fejlesztés	9

3. Nyugat-Dunántúl

A Nyugat-Dunántúl Operatív Program a lenti **táblázat** szerint kapcsolódik a Lisszaboni Stratégia Integrált Iránymutatásaihoz.

Az operatív program specifikus céljai, mint az átfogó cél megvalósítói részt vállalnak a gazdasági növekedés és foglalkoztatás céljainak megvalósításában. Míg az 1. és 2. specifikus célkitűzések közvetlenül a gazdaság fejlődését, a gazdasági növekedést, a foglalkoztatottsági szint emelkedését szolgálják, addig a 3., 4. és 5. specifikus célok közvetlen, elsősorban hatásaiban, a kedvező gazdasági környezet megteremtésével, a kedvező foglalkoztatási szerkezet feltételeinek megteremtésével járul hozzá az Európai Unió Lisszaboni célkitűzéseinek megvalósításához.

A NYDOP 1. prioritása, a regionális gazdaságfejlesztés kapcsolódik legerősebben a lisszaboni célokhoz, megvalósítva az operatív programnak „a helyi innovatív erőforrásokra és vállalati hálózatokra épülő gazdaság” specifikus célkitűzését.

Az **1. prioritás** elősegíti a következő iránymutatások megvalósítását:

- 7. iránymutatás: A kutatás-fejlesztés (K+F) ösztönzése – hídképző intézmények létrehozása által
- 8. iránymutatás: Az innováció minden formájának ösztönzése – innovatív vállalati hálózatok, klaszterek, technológiai inkubátorok segítségével
- 15. iránymutatás: A kis- és középvállalatokat támogató környezet kialakítása – üzleti tanácsadás nyújtásával
- 24. iránymutatás: A munkaerőpiac igényeihez igazodó oktatás és képzés – pályaaorientációs tanácsadások fejlesztésével, karrierszolgáltatások bevezetésével

Az OP 2., 3., 4. prioritása (turizmusfejlesztés, városfejlesztés, környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra) nem kapcsolható közvetlenül egyetlen iránymutatáshoz sem. Az OP 5. prioritása a helyi és közszolgáltatások fejlesztése pedig részben kapcsolódik a 9. iránymutatáshoz – az infokommunikációs technológiák használatának ösztönzése – elektronikus szolgáltatás és tartalomfejlesztéssel, illetve az önkormányzatok esetében az elektronikus közigazgatás fejlesztésével.

A prioritások és az integrált iránymutatások kapcsolata

Prioritás	Iránymutatás száma
1. Regionális gazdaságfejlesztés	7, 8, 15, 24
2. Turizmusfejlesztés – Pannon örökség megújítása	–
3. Városfejlesztés	–
4. Környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra	–
5. Helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése	9

4. Dél-Dunántúl

A régió céljai és prioritási tengelyei segítik a nemzeti akcióprogramban megfogalmazott célkitűzések teljesítését. A DDOP első és második prioritása, a versenyképes gazdaság megteremtése és a turisztikai potenciál erősítése hozzájárul az akcióprogramban szereplő makro-, mikro-gazdasági és a foglalkoztatási célok regionális szintű teljesítéséhez (fenntartható gazdasági fejlődés, növekedés és a foglalkoztatás elősegítése.). Az 1. prioritás segíti az Akcióprogramban szereplő 7. 8. 10. 14 és 15 iránymutatás teljesítését. A 3. és 4. prioritás (humán közszolgáltatások fejlesztése és városfejlesztés) azokat a szükséges helyi és kistérségi intézkedéseket tartalmazzák, amelyek szükségesek az ágazati operatív programokban foglaltakon túl az akcióprogramban megfogalmazott, egészségügyi és közoktatási reform megvalósításához (2. prioritás). Az 5. prioritási tengely, az elérhetőség javítása és környezetfejlesztés a hosszú távú fenntartható gazdasági fejlődés elengedhetetlen alapfeltételeit biztosítja.

A Dél-Dunántúl Operatív Program az alábbi **táblázat** szerint kapcsolódik a Lisszaboni Stratégia Integrált Iránymutatásaihoz.

A prioritások és az integrált iránymutatások kapcsolata

Prioritás	Iránymutatás száma
1. A városi térségek fejlesztésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése	7, 8, 10, 14, 15
2. A turisztikai potenciál erősítése a régióban	–
3. Humán közszolgáltatások fejlesztése	2
4. Integrált városfejlesztési akciók támogatása	2
5. Az elérhetőség javítása és környezetfejlesztés	–

5. Észak-Alföld

Az Észak-Alföld Operatív Program az alábbi **táblázat** szerint kapcsolódik a Lisszaboni Stratégia Integrált Iránymutatásaihoz. Eszerint a turisztikai beruházások (2. prioritás), a helyi jelentőségű közlekedésfejlesztés (3. prioritás) és a településfejlesztés (5. prioritás) közvetlenül nem kapcsolódik az integrált iránymutatásokhoz, és 4. prioritásból is csak a – nem feltétlenül szerencsésen – humán infrastruktúrához sorolt kormányzati informatikai infrastruktúra-fejlesztés 2009-10-ben új konstrukciója kapcsolódik a 9-es számú iránymutatáshoz („Az IKT terjedésének és hatékony alkalmazásának megkönnyítése és az összetartozó információs társadalom kiépítése”).

Alapvetően az ÉAOP 1. prioritása, a regionális gazdaságfejlesztés kapcsolódik a lisszaboni célokhoz, megvalósítva az operatív programnak a regionális KKV szektor megerősítésére irányuló célkitűzését. Ez a prioritás:

- *per definitionem* kiemelten kapcsolódik a 15. iránymutatáshoz („Vállalkozóbb szemléletű üzleti kultúra előmozdítása és a kis- és középvállalkozásokat támogató környezet megteremtése”),
- hozzájárulhat a 7. iránymutatás („A K+F terén végrehajtott beruházások növelése és javítása, különösen a magánvállalkozások körében”) teljesüléséhez, amennyiben támogatja a KKV-k K+F-beruházásait,
- hozzájárul a 10. iránymutatás („Az ipari háttér versenyelőnyeinek erősítése”) teljesüléséhez a klaszteresedés és az ipari parkok fejlesztésének támogatása révén,
- esetlegesen hozzájárulhat a 14. iránymutatás („Hatékonyabb szabályozás révén versenyképesebb üzleti környezet megteremtése és az egyéni kezdeményezések ösztönzése”) második részében megfogalmazott egyéni kezdemények ösztönzéséhez, végül
- áttételesen kapcsolható, a 3. iránymutatáshoz is („A források növekedés- és foglalkoztatás-orientált, hatékony elosztásának elősegítése”), amennyiben a KKV-szektor támogatása sikeres, és fenntartható növekedési, illetve foglalkoztatási hatással jár.

A specifikus célok (prioritások) és az integrált iránymutatások kapcsolata

Célkitűzés – Prioritás	Iránymutatás száma
1. A régió kis- és középvállalkozói szektorának megerősítése – Regionális gazdaságfejlesztés	3, 7, 10, 14, 15
2. A turizmus jövedelemtermelő képességének javítása – Turisztikai célú fejlesztések	–
3. A lakosság mobilitásának javítása – Közlekedési feltételek javítása	–
4. A régió humán erőforrásának fejlesztése – Humán infrastruktúra fejlesztése	9
5. Az épített és természeti környezet állapotának javítása – Város- és térségfejlesztés	–

Megjegyzés: A táblázatban félkövérrel jelöltem azokat az iránymutatás-számokat, amelyek az adott prioritással közvetlen kapcsolatban állnak.

6. Dél-Alföld

A Dél-alföldi Operatív Program jövőképe, hogy a **régió váljon a „tudás és egészség régiójává” az Európai Unió átlagához ütemesen felzárkózó Magyarországon.** Ehhez kapcsolódóan a **Dél-alföldi Régió átfogó célja a fenntartható növekedés biztosítása, a foglalkoztatás bővítése, valamint a területi különbségek kiegyenlítése.**

A lisszaboni stratégia céljait összefoglaló Integrált Iránymutatások makro- és mikro, valamint foglalkoztatási céljai közül kiemelt figyelem irányul a növekedésre; a mikrogazdasági iránymutatások közül pedig különösen háromra: az üzleti környezetre, a kis- és középvállalkozásokra, valamint az infrastruktúrára. A foglalkoztatási célok tekintetében a rugalmasság, a humán-tőke befektetés és az oktatás-képzés jelenik meg az operatív programban.

A növekedési célt leginkább a „Regionális gazdaságfejlesztés” prioritás szolgálja, amely az alábbiakat tartalmazza:

- Integrált, K+F-en és innováción alapuló fejlesztések.
- Helyi, térségi szintű hídképző intézmények fejlesztését célzó elemek.
- A regionális gazdasági hálózatok, klaszterek együttműködések fejlesztése, vállalkozások közös, hálózatos beruházásai.
- Üzleti infrastruktúra, regionális és helyi fejlesztések ösztönzése.
- Üzleti és piacfejlesztési tanácsadás nyújtása, befektetés ösztönzés.

Az OP teljes kerete 2007-2013-ra 748,7 millió euró ERFA forrás, amelyből kb. 405 millió euró a 2007-10-ben felhasználni tervezett összeg.

A specifikus célok (prioritások) és az integrált iránymutatások kapcsolata

Célkitűzés – Prioritás	Iránymutatás száma
1. Regionális gazdaságfejlesztés	7, 10, 14, 15
2. Turisztikai célú fejlesztések	–
3. Közlekedési infrastruktúrafejlesztés	16
4. Humán infrastruktúra fejlesztés	9
5. Településfejlesztési akciók	–

7. Észak-Magyarország

Az Észak-magyarországi Operatív Program az alábbi **táblázat** szerint kapcsolódik a Lisszaboni Stratégia Integrált Iránymutatásaihoz. Eszerint a turisztikai beruházások (2. prioritás), a közlekedésfejlesztés TEN-T hálózatokhoz nem kapcsolódó beavatkozásai (5. prioritás), valamint a településfejlesztés (3. prioritás) a lisszaboni iránymutatások természetéből fakadóan közvetlenül nem kapcsolódik. Közvetett a kapcsolata a humán közösségi infrastruktúra (4. prioritás) keretében elhelyezett közszolgáltatási IKT-fejlesztésnek a 9-es számú iránymutatáshoz („Az IKT terjedésének és hatékony alkalmazásának megkönnyítése és az összetartozó információs társadalom kiépítése”).

Legfőképpen az ÉAOP 1. prioritása, a regionális gazdaságfejlesztés kapcsolódik a lisszaboni célokhoz, megvalósítva az operatív programnak a regionális KKV szektor megerősítésére irányuló célkitűzését. Ez a prioritás:

- Kisebb részében kapcsolódik a 15. iránymutatáshoz („Vállalkozóbb szemléletű üzleti kultúra előmozdítása és a kis- és középvállalkozásokat támogató környezet megteremtése”),
- hozzájárulhat a 7. iránymutatás („A K+F terén végrehajtott beruházások növelése és javítása, különösen a magánvállalkozások körében”) teljesüléséhez, amennyiben támogatja a KKV-k K+F-beruházásait,
- hozzájárul a 10. iránymutatás („Az ipari háttér versenyelőnyeinek erősítése”) teljesüléséhez a klaszteresedés és az ipari parkok fejlesztésének támogatása révén,
- áttételesen kapcsolható, a 3. iránymutatáshoz is („A források növekedés- és foglalkoztatás-orientált, hatékony elosztásának elősegítése”), amennyiben a KKV-szektor támogatása sikeres, és fenntartható növekedési, illetve foglalkoztatási hatással jár.

A specifikus célok (prioritások) és az integrált iránymutatások kapcsolata

Célkitűzés – Prioritás	Iránymutatás száma
1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése/Versenyképesség területi kiszélesítése, a régió gazdasági vonzerejének növelése	3, 7, 10, 15
2. Térségi infrastruktúra és települési környezet fejlesztése (turizmus)	–
3. Településfejlesztés	–
4. Humán közösségi infrastruktúra fejlesztése	9
5. Térségi közlekedés fejlesztése	–

* * *

Kiegészítésként megjegyezhető, hogy bár a turizmustámogatás nem került az earmarking körébe, és így hivatalosan nincs kapcsolódás az iránymutatásokhoz, a fenntartható (nem „sustainable”, hanem „maintainable” értelemben fenntartható) turisztikai fejlesztések a foglalkoztatásbővülés, a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek révén a növekedés, valamint a területi kiegyenlítődés kedvező hatásain keresztül kapcsolódhatnak a 17. iránymutatáshoz közvetlenül, illetve a növekedési célhoz áttételesen.

Hasonlóképpen értelmezhetőek a közlekedésfejlesztési prioritáson belüli Térségi jelentőségű közutak fejlesztése konstrukciók, amelyek áttételesen kapcsolhatók, a 3. iránymutatáshoz („A források növekedés- és foglalkoztatás-orientált, hatékony elosztásának elősegítése”), hiszen a fejletlenebb térségek felzárkóztatására szánt forrásokat akkor lehet e térségekbe hatékonyan allokálni, ha azok elérhetősége, közlekedési feltételrendszere is biztosított.